SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Yavuz ALOGAN — Cengiz YILDIRIM
Yıldırım KAYA — Ahmet URAL
Orhan AYDIN — F. Cengiz ERDİNÇ
Ercan KANAR — İ. Kamil TURAN
Şaban DAYANAN — ve
Suna ARAS — Ufuk URAŞ

1 Mayıs 1996'yı değerlendirdiler

1 MAYIS'A

TÜSTAV

DOKUNMA!

● TARİH: 4 MAYIS 1996 ● SAYI: 64 ● FİYATI: 75.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Atatürk'e bir küfür hikayesi...

Ahmet Taner Kışlalı

Ertuğrul Kürkçü

Bülent Uluer

Bülent Uluer'e soruyoruz:

"Atatürk'e küfrettiniz mi Sayın Uluer?"

Piposundan bir nefes alıp, şaşkınlıkla yüzümüze bakıyor:

"Hangi Atatürk'e" diye soruyor:

Hay Allah, kaç Atatürk var ki, diye düşünüyoruz.

"Bildiğimiz Atatürk işte" diyoruz, "Mustafa Kemal Atatürk..."

"Ölmüş adama ne diye ve nasıl küfredeyim" diye gülüyor Uluer. Der demez de gazete büromuzun köşelerinden bir uğultu halinde şu slogan duyuluyor: "Atatürkler ölmez, ölse de Atatürk'e öldü denemez. Atatürk öldü demek, Atatürkçülüğe de, Atatürk'e de en büyük hakarettir. Küfürdür..."

Kim gürültü yapıyor diye bakınıyoruz. Arkadaşlarımızdan birisi, bu bağıranın Ahmet Taner Kışlalı olduğunu söylüyor.

Gerçekten de Ahmet Taner Kışlalı Cumhuriyet'teki "Haftaya Bakış" köşesinde "MK ve Ötesi" başlıklı yazısında -SÖZ okurunu biraz sıkma pahasına da olsa aktaracağımız– şu sözleri ediyor:

"Kemalist Altıok dergisi, okursuzluktan değil, parasızlıktan kapanmıştı." (Okurlar bu dergiyi para vermeden mi okuyorlardı da, çok sayıda okura karşın dergi parasızlıktan battı?) "Mustafa Kemal'in baş harflerinden oluşan MK dergisi, çok iyi baskıyla ve çok uzun ömürlü olmak iddiasıyla çıkıyor.

Okunacak ilginç yazı ve haberler çok.

Ama Kemalist mi yoksa Atatürkçü mü olacağı daha belli değil.

Örneğin Özgürlük ve Demokrasi (Kışlalı fena halde bozulduğu partinin adını bilmiyor, Özgürlük ve Dayanışma Partisi'ni tanımıyor) Partisi ile ilgili söyleşilerin amacı ne?

Partinin kurucularından Uğur Cankoçak, Kemalizme saygılı bir sosyalist. Parti Meclisi üyesi Bülent Uluer ise sadece Kemalizme değil, Atatürk'e de küfrediyor."

Gördünüz mü? ÖDP Parti Meclisi üyesi Uluer Atatürk'e "küfretmiş." Kışlalı böyle söylüyor.

Nasıl yapmış bu işi Bülent Uluer?

Mustafa Kemal ile ilgili tek bir cümle söylemiş MK adlı dergiye Uluer. Aktaralım:

"Mustafa Kemal bir diktatördü, asla bir demokrat değildi..."

Hepsi bu kadar.

Kışlalı, Uluer'in bu sözlerini aktarma gereği duymamış, "küfür ediyor" diyerek işin içinden çıkmış.

"Diktatör" sözcüğü "küfür" mü?

Bir zamanlar ailecek Yankı dergisinde askeri diktatörlüklere alkış tutanların birdenbire "diktatör" sözcüğünü küfür olarak algılamaları yeni dünya düzeninde "yükselen liberal değerler"e, bütün tersine iddialarına rağmen, sempatiyle baktıklarını gösteriyor galiba...

Kışlalı, Türk Ceza Yasası'nda "Atatürk'e hakaret etme fiili"ni işlemekle suçluyor Bülent Uluer'i... Sıkılmasa "tutuklayın şu Atatürk düşmanını" diyecek.

Ama Kışlalı, Atatürk'ün bir diktatör mü, yoksa bir demokrat mı olduğunu tartışmıyor.

Nasıl tartışsın?

Kuvvetler ayrılığından söz edilemeyen, tek partili, tek şefli bir rejimin başındaki insana parlamenter demokratik yollarla iktidara gelmiş bir kimsedir demek mümkün mü?

Bülent Uluer'e yine de soruyoruz:

"Diktatör deyimi küfür sayılır mı?"

"Kimileri için sayılır" diyor Uluer, "Ama biz marksistler için bu kavram çok ciddi bir içerik taşır." Sonra ekliyor: "Örneğin Cumhuriyet'in ilk yıllarında devrimciler, komünistler 'kahrolsun diktatörlük' demiyorlardı, ama Atatürk diktatörlüğüne karşı proletarya diktatörlüğünü savunuyorlardı."

Kışlalı buna ne buyuruyor? "O sıralar kızıllar Türk demokrasisini yıkmak ve diktatörlük kurmak istiyorlardı" diyebiliyor mu?

Kışlaya engin yakınlığı ile tanınan Kışlalı'nın Mustafa Kemal'i çıtkırıldım bir parlamenter demokrat şahsiyet olarak tanımlayacağını hiç sanmıyoruz... Dört dörtlük bir diktatördü Mustafa Kemal...

Hey neyse... Biz devam edelim.

Kışlalı söz konusu yazısında şunları da söylüyor:

"Amaç, ÖDP'nin ne kadar tutarsız ve 'toplama' olduğunu mu göstermek? Yoksa sayfalarını kemalizm karşıtlarına da açarak bir 'yelpaze' mi oluşturmak?

Eğer birincisi ise, birinci sayfadaki söyleşiler yetip de artıyor bile. Yok amaç ikincisi ise, bu işi yapan çok sayıda yayın organı var."

Kışlalı ÖDP'yi "tutarsız" ve "toplama" bir parti olarak değerlendiriyor.

Neden? Çünkü bu partinin saflarında sosyalist amacı benimsemekle birlikte, örneğin Kürt sorununda ve dolayısıyla kemalizme yaklaşımında önemli farklılıklar var. Elbette bu farklılıklar güncel politik kararlara yansıdığında ortaya kimi "tutarsızlıkların" çıkacağı düşünülebilir. Bunun çözümü ise tabanın demokratik iradesini harekete geçirmekten ibarettir. ÖDP çoğulcu bir partidir, partinin başında örneğin Atatürk gibi bir şef yoktur. Ya da Ecevit gibi bir başkan bulunmamaktadır. Ufuk Uras kendi deyimine göre "başkan olmayan başkanlık" yapmaktadır.

Kışlalı, her ne kadar Atatürk'ün "diktatör" olduğunu söyleyen Uluer'i Atatürk'e küfretmekle suçluyor olsa da, onun özlediği parti "tutarsız" olmayan, farklı çevrelerden insanların bir araya gelmesi anlamında "toplama" olmayan, zımba gibi bir partidir. Tek sesli, tek şefli, tek renkli bir diktatörlük aygıtı için yanıp tutuşmaktadır. Bırakalım partiyi, MK adındaki derginin bile bir "yelpaze" oluşturmasına öfkelenmekte ve "MK önce ne olmak istediğine karar vermeli" diyerek, bu dergiyi çıkaranları hizaya getirmeye, bu derginin sayfalarında da "kemalist" görüş dışında hiçbir görüşe yer vermemek gerektiğini münasip bir dille anlatmaktadır.

Yaşama gücünden yoksun dergilerde bile çok sesliliğe tahammül edemeyen kimselerin, kazara iktidarı ele aldıklarında nelere kadir olacakları açık değil mi?

Diktatörlük heveslisinin diktatör sözcüğünü "küfür" sayması acınılası bir çelişkidir, "tutarsızlık"tır.

"Tutarsızlığın" bir de müneccimlikle birleştiğine tanık oluyoruz. Kışlalı, Uluer'i suçladıktan sonra hızını alamamış, bir de kehanette bulunmuş:

"Ve bu küfürlerin gelecek sayıda Ertuğrul Kürkçü ile süreceği anlaşılıyor..."

Pes doğrusu.

Biz Kürkçü'nün yerinde olsak, tutuklanmayı da göze alıp, şu Kışlalı'yı doğrulamaya çalışırdık.

Son birkaç söz daha edelim:

Bir devrimciyi "Atatürk'e küfrediyor" diyerek korkutmak mümkün değildir.

Fakat Atatürk'ü kanun zoruyla koruma siyasetinin şu memleketin başına açtığı iş öylesine büyüktür ki, günün birinde yeşil sarıklılar Kışlalı gibilerini -uysun ya da uymasın- "Allah'a, peygambere, mukaddesata küfrediyor" diyerek öyle bir korkutacaktır ki, çoktan soluğu kesilen bu türden kemalistler ya kafalarına birer yeşil sarık sararak paçalarını kurtarmaya çalışacaklar ya da köşe bucak gizleneceklerdir.

İşte o zaman birisi 1960'lı yılların, diğeri 1970'li yılların Dev-Genç Başkanlığı yapmış Kürkçü ve Uluer gibi kimseler kışladan da, camiden de zırnık korku duymadan, cuntacıyı kışlaya sokup Kışlalı haline getirmek ve mollayı da camiye sürüp camiliye dönüştürmek için kolları sıvayacaklardır.

O günlerin pek de uzak olmadığını söylemekle yetinelim.

Kemalist ne yapacak?

30 Nisan tarihli Sabah'ta şöyle bir haber var:

"Amerikalı Yakın Doğu Uzmanı Alan Makovsky, Türkiye'nin İsrail ile askeri anlaşma yaparak uluslararası alanda çok daha güçlendiğini belirtti."

"Türkiye bu anlaşmayla su sorununu bahane edip PKK'yı destekleyen ülkelere önemli bir mesaj verdi" ifadesini kullanan Makovsky'ye göre "Türkiye'ye karşı PKK'yı, İsrail'e karşı da Hizbullah'ı destekleyen Şam yönetimi, şu anda iki taraftan da kuşatılmış durumda."

New York Times gazetesinde ise William Safire şunları yazıyor:

"İsrail ve Türkiye arasındaki askeri işbirliği artık açığa çıktı, istihbarat paylaşımı ise gizlice yoluna giriyor."

Tüm Arap dünyasının tepkiyle karşıladığı bu durum Türkiye'nin emperyalistleşme yöneliminin diplomatik ayaklarından birini oluşturuyor. Buna karşılık iktidar çevreleri, söz konusu Türk-İsrail işbirliğinin Türkiye açısından PKK'ya, İsrail açısından da Hizbullah'a karşı yöneldiğini iddia ediyorlar.

Hizbullah bilindiği gibi İsrail tarafından işgal edilen toprakları kurtarmak gibi bir amaçla hareket ediyor. PKK'nin de amacı biliniyor.

Ortadoğu'da Türk kapitalizminin ve İsrail siyonizminin hegemonyacı eğilimleri güç kazandıkça, bu iki ülkenin başbaşa kaldığı söz konusu silahlı güçler, kendi ittifak sistemlerini elbette rakip devletlerle anlaşarak oluşturmaya başlıyor.

Böylece biri etnik, öteki dini temelde yürüyen silahlı mücadelelerle, bölgedeki rakip devletlerin, İsrail ve Türkiye ile İran ve Suriye'nin cepheleşmesi iç içe geçiyor.

ABD'nin bu cepheleşmedeki rolü açık ve seçik. ABD Türkiye-İsrail eksenini örgütlüyor. Buna karşılık, kimi Batı Avrupalı devletlerin her şeye rağmen İran sorununda ABD ile aynı görüşte olmadığı da biliniyor.

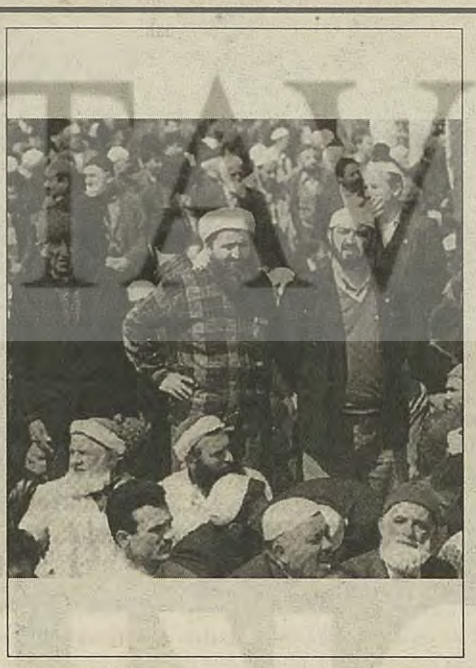
Bu durum kurtuluşçu güçlerle, bölge hegemonyası için çatışan bölge devletlerinin ilişkilerinin bir yumak haline gelmesine, dünya ölçüsünde özgün yöntemlerle rekabet eden büyük devletlerin çıkar çatışmalarının eklenmesi de söz konusu oluyor.

Sonuç ortada; hem büyük devletler, hem de bölge devletleri pazar ve askeri-politik nüfuz elde etme kavgalarını Filistinliler ile Kürtlerin sırtına vurarak yürütüyor.

Sosyalistler açısından durum açık: Büyük devletlerin de, bölge devletlerinin de hegemonyacı siyasetlerine karşı koymak, her şeyden önce kendi sermayesinin "emperyalist" yönelimine set çekme, tüm ezilen halklarla enternasyonal dayanışma içinde olmak...

Kemalist ne yapacak?

Örneğin PKK'ye karşı Türkiye'nin Amerikan sopasının da gösterdiği istikamette İsrail'le işbirliği yapmasına kemalist ne diyecek? Aynı kemalist "laik cumhuriyeti" tehdit eden islami fundamentalizme ve bunun merkezi İran'a karşı Türkiye'nin ABD diktesi ile İsrail'le tehlikeli bir oyuna sürüklenme karşısında ne

söyleyecek?

ABD PKK'ye karşıdır.

PKK'siz bir "çözüm" önermektedir.

Kemalist bu çözüme evet mi diyor, hayır mı diyor?

Evet diyorsa, kendi Kürdüne karşı Amerika ile ve İsrail ile işbirliğini pek sık tekrarlamaktan hoşlandığı "antiemperyalizm"in neresine sığdıracaktır?

ABD'nin PKK'siz çözümüne bile razı değilse, o kemalist kendisini "Kürt yok" diyen Türkeş'ten nasıl ayıracaktır?

Hizbullah'ın fundamentalist bir örgüt olduğu ortada.

Kemalist laisizm adına İsrail'le birleşip yobazın kafasını kırmayı Filistin halkını özgürlük mücadelesini, yani "mazlum milletleri" destekleme ilkesiyle nasıl bağdaştıracaktır?

Yüzyıl başında bir mantığı olan kemalistliğin, yüzyılın sonunda işi son derecede zordur.

Şimdi kemalist bu zorluğu, marksist teoriden ödünç aldığı kimi görüşlerle aşmayı deniyor. Etnik ve dinsel çatışmaların yarattığı kargaşa karşısında "emek-sermaye" çelişkisinin öneminden söz ediyor.

Kötü mü yapıyor?

Evet kötü yapıyor. Çünkü kemalist bu "emek-sermaye" çelişkisi edebiyatını, komünistlerin, onlar "imtiyazsız, sınıfsız bir kitleyiz" dedikleri bir dönemdeki kapsamıyla kullanıyorlar.

Türkiye'de emek-sermaye çelişkisinin kazandığı yepyeni boyutun farkında bile değiller. Bu çelişkiyi "sosyal adaletçilik"le çözme hayalini yayıyorlar.

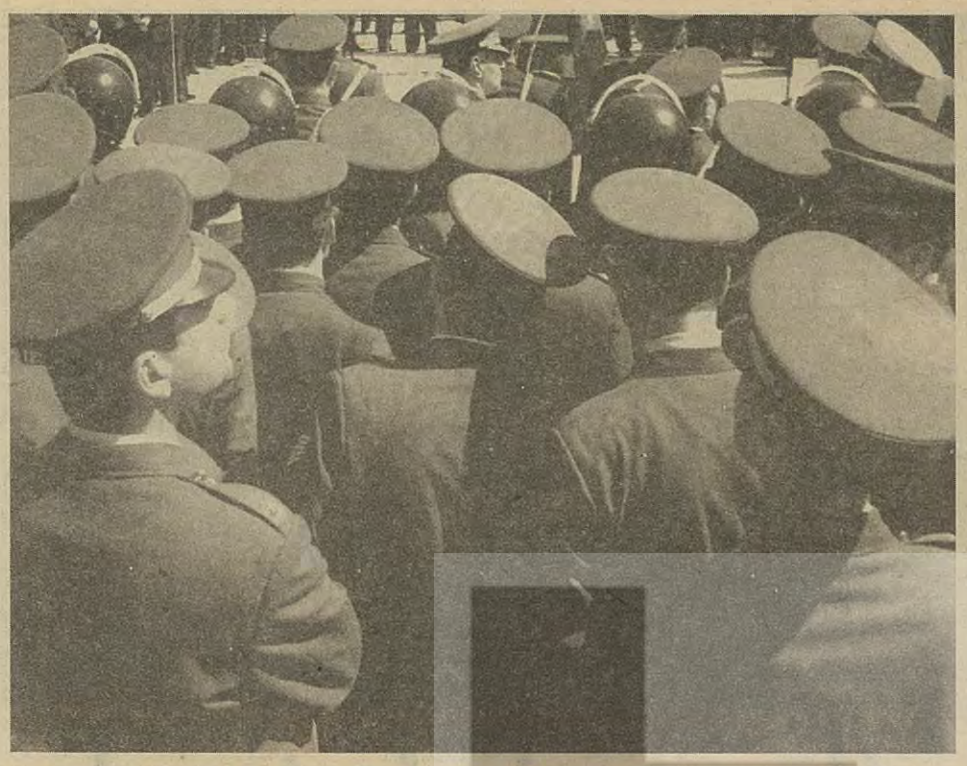
Oysa Türk kapitalizmi kendi kabuğunu yırttı. Böyle bir kapitalizmin Türkiye'yi iteceği bir savaş karşısında kemalistin tutumu ne olacaktır?

Bu soruya yanıt vermeden önce kemaliste sorulacak asıl soru şu olmalıdır:

Kardak Türklerin midir yoksa keçilerin mi?

Kemalist "Kardak keçilerindir" diyemez. Diyemediği için, her şeye rağmen bir milli kurtuluş savaşından doğan bu akım, günümüz dünyasının koşullarında ya karmakarışık laflar etmeye ya da bir tür "sosyal-kemalist emperyalizm" yaratmaya mahkum olur.

O nedenle, önemli olan, kemalizmin tarihi ile ilgili konuşmaktan çok onun bugünkü durumunu anlayabilmektir.

Darbecilik en büyük hırsızlıktır!

DYP'den Esat Kıratlıoğlu, parlamentodaki partilerin birbirlerine yolsuzluk dosyalarıyla açtıkları savaştan kaygıya kapılmış.

Böyle yaparsak, diyor, sonunda rejim kazaya uğrar.

Yolsuzlukları, hırsızlıkları ortaya çıkartma çabalarından darbelerin doğacağını da böylece öğreniyoruz.

Ne yapmalıyız?

Yolsuzlukların ortaya çıkarılmasına çalışmamalıyız.

Darbeleri önlemenin en büyük ve en namussuzca yolu da böylece bulunmuş oluyor.

Kıratlıoğlu, tek başına olsa neyse de... Tartışmaya Cumhurbaşkanı Demirel de katılıyor. Partiler arasındaki yolsuzluk savaşından büyük bir tedirginlik içinde, yapmayın etmeyin diyor.

"Türkiye'de her şey tozpembe değildir. Altı sene benim resmimi bu gazeteler basamazdı. Yine aynı yerlere dönmeyelim..."

Ne yapmalı?

Aynı çözüm yolu... Bırakın şu yolsuzluk savaşını.. Örtün üstünü gitsin, gitsin de darbe olmasın.

Bu iki politikacımız ne düşünüyorlar? Ordu yolsuzluk yapıldı diye mi darbe yapacak sanıyorlar? Yoksa yapılan yolsuzluklar açığa çıkarıldığı için mi hükümete el koyacaklar?

"Modern" Türkiye'nin ordusunun sırf yolsuzluk yapıldığı için darbeye başvuracağını düşünmek milletle alay etmektir. Medya haftalardır, helikopter alımlarıyla, Ege'de erken uyarı sistemlerinin çaktırmadan pazarlanması için yapılan entrikalarla dolup taştı. Ahvali adiyeden işler familyasına giren yolsuzluk nedeniyle darbe yapılacağı iddiasına çocuklar bile güler.

O halde?

O halde geriye, ordunun yolsuzluk yapıldığı iddialarının yüksek sesle dile gelmesine kızdığı ihtimali kalmaktadır.

Neden peki?

Ordu, yolsuzluk, hırsızlık yapanların, rüşvetçilerin, mafyacıların koruyucu ve kollayıcısı mıdır? Demirel ve Kıratlıoğlu böyle bir kuşku içine mi girmişlerdir?

Bilemeyiz.

Ama şunu biliriz.

ANAYOL hükümeti ordunun muhtırasıyla kurdurulmuştur.

Bu iki devlet adamının sözleri, aynı kurumun bu hükümeti yaşatmak için de aba altından sopa gösterdiğini açıklamaktadır.

Sözler edilmiştir. Tevil yollu açıklamalar yapılmış olsa da, söylenenler orta yerde durmaktadır. Ve ordu, her fırsatta konuşan Genelkurmay'dan tık çıkmamaktadır.

Bütün bunlar hayra alamet değildir.

İş bu merkezdeyken, darbe üstüne birkaç söz söylemek gerekir.

Yolsuzluk nedeniyle darbe yapılacağı boş bir masaldır. Ama yolsuzluk için darbe yapılacağını düşünmek her demokratın hakkıdır. 12 Eylül generallerinin, bir anayasa maddesiyle kendilerini her türlü yolsuzluk ithamından kurtardıklarını hiç kimse unutmuyor.

Darbecilik hırsızlıktır, vurgunculuktur, gaspçılıktır.

bırakmak, onları "her görüldükleri yerde" yaka paça tutuklamak, her hukuk devletinin birinci görevidir.

Darbecilik her şeyden önce insanların özgürlüklerini gasp etmektir. Kendilerine verilmeyen iktidarı işgal etmektir. Yurttaşların şeref ve haysiyetlerini çalmak, bunları suratlarına maske olarak geçirmek, sahtecilik yapmaktır.

Darbecilik tozu dumanı arasında bir yandan sokaklarda 1 Mayıs kitleleri, polis kurşunları, diğer yanda ise derinleşen ve her darbe söylentisinde büsbütün içinden çıkılmaz bir hal alan hükümet krizi...

9 Mayıs günü TOFAŞ dosyası bu krizi büsbütün derinleştirecektir.

Çiller kanadı, yeni bir manevrayla, Yılmaz'ın saldırısını geriye çevirmeyi düşünüyor.

Çiller, o gün çıkıp "hakkımda soruşturma açılmasını istiyorum" diyecek ve ardından dosyalara göre, Yılmaz'ın da, Erbakan'ın da haklarında soruşturma açılmasına "evet" demelerini isteyecek. Eğer işler kıran kırana gider ve üçü de Yüce Divan'ı boylarsa, Başbakanlık yolu bu üçlüye kapanacak... Ya da işler komisyonda ya da parlamentodaki oylamada tatlıya bağlanacak.

Şurası açık ki, bu hükümetin devam etmesi, parlamentadoki süngü gölgesini daha da koyulaştıracak, yaptırım gücü olmayan bir hükümetin örtüsü altında, tüm devlet işleri "lobi"lerin, "piramidin zirvesindekilerin", "dar çevre"nin, "oligarşi"nin doğrudan eylemiyle yürütülecek.

Böyle bir tablonun darbeyle kurulmuş bir hükümetten farkı var mıdır?

Darbe uzak bir ihtimaldir her şeye rağmen.

Böyle de olsa, sosyalistlerin uzak ihtimallere bile hazırlıklı olması, ne kadar uzak olursa olsun varolan ihtimali şimdiden bertaraf etmek için elden geleni yapması gerekmez mi?

İki askeri darbeye tanıklık eden bugünün kadroları için bu sorunun yanıtı açıktır.

Darbelerin konserve edilmiş, ancak darbe günü işlemeye başlayacak ve kerameti kendinden menkul saatli bomba benzeri örgütlerle bu örgütlere has hazırlıklarla önlenemeyeceği acı deneylerle biliniyor.

Darbelerden, devrimleri kızıştıracak faydalı mikrop tesiri beklentilerinin akılsızlık olduğu da defalarca kanıtlanmıştır.

"Provokasyondan kaçınma" taktiği ve "darbecileri yatıştırma" yöntemi de defalarca iflas etmiştir.

Ellerinde üstün silahlar bulunan darbecileri alt etmenin yolu, her şeyden önce çalışan sınıfların içinde ve toplumun bütün demokratik sivil kesimleri arasında, sivil tepki ve isyan geleneğini oluşturmak olamaz mı?

Varoşlardaki isyancı ruha sabahtan akşama kadar lanet okumak, 15-16 yaşındaki çocukların olgun başlara açtığı belalardan yakınmak yerine, varoşların isyancı ruhunu devrimci bir demokratizmle eğitmek, onu, herhangi bir sahte silahın gölgesindeki cesaret olmaktan çıkarmak, sivil itaatsizliğin gözüpekliği ile donatmak, onu, darbe günü ortaya çıkacak bir patlama olarak hayal etmek yerine, her gün eylem halinde olan bir akışkan örgütlü hareket haline getirmek sosyalist

Başka bir sol var!

Kadıköy'deki 1 Mayıs mitingi 1978 yılından sonra yapılan en büyük, en kitlesel 1 Mayıs kutlaması idi. Ama ne yazık ki, 50 bini aşkın işçi ve emekçinin, işsizin, öğrencinin, aydının, çalışanların katıldığı bu 1 Mayıs gösterisinden sonra 1 Mayıs'ın toplumsal meşruiyeti yeniden sarsıldı. 1997 1 Mayıs'ı işçi sınıfının uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma gününün yeniden meşruiyet kazanması için oldukça gerilere savrulunulan bir noktadan ileri doğru hamle yapmaya sahne olacak.

Hemen bütün ülkelerde özgürce kutlanılan ve aslında düzen-içi bir kanala sokularak başbakanların, bakanların katılarak konuşmalar yaptıkları 'bayramlara' dönüştürülen 1 Mayıs'ın Türkiye'de de böyle olmasını isteyenler var. 1 Mayıs akşamı bir özel televizyon kanalında konuşan DİSK Başkanı Rıdvan Budak tam da böylesi bir yaklaşımı dile getirdi. Ancak Türkiye'deki rejimin, her tarafından dökülen, çürüyen bu sistemin 1 Mayıs'ı böylesi bir düzene eklemlenme, emekçileri sisteme bağlama aracına dönüştürmeye ne ufku yetiyor, ne cesareti var, ne de mecali... Aslında 1 Mayıs 1996'yı kana ve ateşe boğan siyasal ve toplumsal koşullara kaynaklık eden de bu ülkeyi yönetenlerin bu anlayışı ve mecalsizliği...

Baskı ve şiddet araçları dışında gönüllü kabullenme, rıza araçlarını geliştirmek ve yerleştirmek egemenlerin bilmediği bir şey değildir, yer yer konuşmaktadırlar da ancak gerçekleştirmek için adım atamamaktadırlar. Ve bu, her soruna, siyasal mekanizmanın her parçasına ve ilişkisine yansımaktadır. Ülkeyi baskı ve şiddete dayanarak yönetenler, bu yöntemi her Allah'ın günü onaylayanlar, meşrulaştırmak için çabalayanlar 'neden sadece bizde 1 Mayıs'ta kan dökülüyor' diye ikiyüzlüce veya ahmakça sorma, konuşma hakkına sahip değiller.

1 Mayıs 1996 sol hareketin tarihinde yeni bir dönüm noktası olmuştur. Toplumsal meşruiyet ve siyasal mücadele ilişkisinin bir kez daha tartışılmasını ve bu bağlamda sosyalist hareketin yeniden yapılanmasını gündeme getiren olaylar iyi irdelenmek zorundadır.

Neden sadece bizim ülkemizde polis bu kadar rahat insan öldürebiliyor? Bu soruyu sormadan ve yanıtlamadan 1 Mayıs'ın neden barışçı gösterilerle kutlanmadığını sormaya kimsenin hakkı yoktur? Başka hangi ülkede bir gösteri alanına girerken üzerini aratmak istemeyenler bu kadar rahat kurşunlanabiliyor, öldürülebiliyor? Bu soruyu sormadan ve doğru, inandırıcı karşılığını vermeden olan-bitenleri değerlendirmek, patlayan öfke ve şiddet selini anlamak mümkün değildir.

Evet, biz bu soruları soran ve doğru yanıtlarını da veren bir yerden dünyaya baktığımız ve mücadele ettiğimiz için solun içinden yapılan hataları eleştirme hakkına sahibiz ve ortaya çıkan siyasal sonuçları da daha sağlıklı değerlendirebiliriz.

Bu düzene öfke ve isyan duygusu tabii ki çok anlaşılır bir şeydir ve bunun devrimci bir ruh haline tekabül ettiği de söylenebilir. Ancak bu duyguların ve ruh halinin Kadıköy'de olduğu tarzda dışavurumunun ve bilinçsiz ve dizginsiz bir şiddete dönüşmesinin siyasal sonuçları hiç de emekçilerin, ezilenlerin ve onların kendilerini/taleplerini ifade etmelerinin çeşitli kanalları ve biçimleri olan sol hareketin lehine değildir.

1 Mayıs 1996'da İstanbul ve diğer kentlerdeki gösteriler sol hareketin genel olarak iki ana eğilimi içinde taşıdığını ortaya koydu; kent yoksullarının yığıldığı varoşlardan beslenen, buralarda biriken öfke ve tepkiler üzerine kendisini kuran/şekillendiren bir sol ile kent merkezlerine ve yaşamına daha yakın olan emekçi ve aydın kesimlerden beslenen ve onların talep ve özlemlerine göre kendisini kuran/şekillendiren bir sol. 70'li yıllar ve daha öncesinde solun kendi içinde böylesi eğilimlerin bir ölçüde varlığından söz etmek mümkün olsa bile bunların bugünkü gibi birbirlerinden kopuşundan ve yabancılaşmasından söz etmek doğru olmaz.

Öyleyse bugün solun, sosyalist hareketin yeniden yapılanması açısından karşımızda yeni bir durum, yeni faktörler bulunmaktadır. Bu iki ana eğilim tabii ki farklı ideolojik/siyasal anlayışlara tekabül etmektedir ancak bunların arasındaki ilişkiler 1 Mayıs 1996'nın gösterdiği ölçüde bir yabancılaşma ve hatta hasmane duygular taşımak zorunda değil. Bu durum aşılamazsa önümüzdeki dönemde sol içindeki bu gerilim karşımıza yeni ve belki de daha vahim sorunlar çıkarabilir.

Bu noktada esas sorumluluk ÖDP'nin de en önemli odağını oluşturduğu ikinci eğilime, yani dünyada olan bitenlerin ve sosyalizmin başına gelenlerin farkında olan ve kent yoksullarına pek nüfuz etmeyen/edemeyen eğilime düşmektedir.

Bu iki açıdan böyledir; hem patlayan öfke ve şiddet selini ancak bu kesim anlayabilir, hem de kent yoksulları arasında yaygınlaşma, onların kendilerini ifade etmelerinin siyasal kanallarını ve biçimlerini yaratma yine bu kesime düşmektedir. Bu becerilemediği sürece Kadıköy'de olanlar ve yarattığı siyasal sonuçlar yine karşımıza gelecektir.

Siyasal olarak kendi farklılığını eylemiyle, örgütlenmesi ve mücadelesiyle ortaya koyan ve bu bağlamda 'sol bundan ibaret değil, başka bir sol da var' diyen ve bunu herkese gösteren bir çizginin izlenmesi şarttır. Sola ve sosyalizme mal edilen ve edilecek yanlışlıkların etkilerini azaltmak ancak bu bağlamda mümkün olabilecektir. Devletin saldırılarının karşısına dikilmek ve siyaseten onların varolma haklarını tanımak kadar onlarla tartışmak ve eleştirmek de artık ihmal edilmemek zorundadır.

Polisin sabahki saldırısı ve iki kişiyi katletmesi kürsüye el koymanın gerekçesi olamaz. Sendikaların zayıf kitlesel katılımından ve kürsü etrafında doğru-dürüst önlem almamalarından cüret alan bu külhanbeyliğinin siyasal sonuçları herkesin sırtına yıkılmaktadır. Berber dükkanından bankalara kadar heryeri taşlayıp, yakıp, yıkan bir öfke selinin siyasal sonuçları da yine herkesin sırtındadır. Şimdi başta Kadıköy'de o çatışmanın ortasında kalanlar ve televizyonlardan olanları izleyenlerin küfürleri ve lanet okumaları kimin kazancıdır? 1 Mayıs 96'yı, 1 Mayıs 77 gibi zihinlere yerleştirmek ve 1 Mayıs için yeniden bir meşruiyet mücadelesine girişmek zorunda kalmak kimin kazancıdır? Kürsüden kovulan sendika liderlerinin 'bir daha bunlarla ortak hiç bir iş yapmayız' demeleri kimin kazancıdır?

Yeniden toplumsal meşruiyet kazanma mücadelesi veren sosyalist hareketin tecrit edilmesine, dışlanmasına ve toplumun vicdanında mahkum edilmesine izin verilemez.

1 Mayıs 96, önceden düşünüldüğünü sanmadığımız, olayların kendiliğinden patlak vermesi ve gelişimi içinde gösterilen tepkiler sonucunda düzenin meşruiyetini pekiştirmesine hizmet etmiştir. Dolayısıyla düzene karşı olanlar için bir kayıptır, bir zayıflık olmuştur. 'Yaşasın 1 Mayıs direnişimiz' diye haykıracaklarını sandığımız ve gerçekten de bu düzeni değiştirme niyet ve iddiasında olanlar bir kez daha düşünmelidirler.

Böyle haykırmanın nasıl bir siyasal geriliğe tekabül ettiğini görenler ise başka bir solun olduğunu eylemleriyle göstermek, kanıtlamak zorundadırlar...

SÖZ

1 Mayıs, kaygı ve umutları birlikte taşıdı

Vehbi ERSAN

1 Mayıs, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentler başta olmak üzere, birçok ilde onbinlerce kişinin katılımıyla görkemli bir biçimde kutlandı. Kürt illerinde ise miting yapılmasına izin verilmeyerek, burada ayrı bir rejimin hüküm sürdüğü bir kez daha hatırlatılmış oldu.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da, 1 Mayıs gösterilerinde gözler Türkiye'nin kalbinin attığı İstanbul'daydı. 1 Mayıs alanı, 1996'da Kadıköy oldu. 50 binden fazla kişinin katıldığı mitingte sol hareketin "yasal" ve "yasadışı" tüm renkleri -SİP dışında- boy gösterdi. Kadıköy'de sol hareketin her bir rengi, yaptığı tüm hazırlıklarla, hem iktidara hem de "dostları"na kendini gösterdi; güç gösterisi yaptı. Alandaki solu izleyerek, sol hareketin belli başlı güçlerinin kimler olduğu konusundaki fikirleri tazelemek mümkün oldu. Daha önemlisi, solun bu topraklardaki öfkeyi ve çelişkileri ne denli üzerinde taşıdığını ve kendi içindeki derin ayrılıkları çıplak gözle görmenin mümkün olmasıydı.

Kadıköy meydanı, polis şiddetini de "devrimci şiddeti" de, tüm ölçüsüzlükleriyle yaşadı. Rejim, olay çıkmamasını arzu ediyor görünmesine karşın, eğittiği kolluk güçleri eliyle kan dökmekten çekinmediğini gösterdi. Miting, polis tarafından öldürülen iki kişinin ölüm haberiyle başladı. Mitingin başında ve sonunda, polislerin açtığı ateş sonucunda toplam üç kişi hayatını kaybetti; pek çok kişi yaralandı. Yine göstericiler acımasızca dövüldüler; havaya ve göstericilerin üzerine sakıncasız kurşun yağdırıldı. Polis copları ve deniz arasında sıkışmış yüzlerce göstericiden birçoğu denize düştü; 300'ü aşkın gösterici gözaltına alındı. Buna karşın "devrimci şiddet"in ölçüsüzlüğü içinde işyerleri, otomobiller tahrip edildi; yakıldı; bazı mağaza ve büfeler yağmalandı. Bir sivil polisin acımasızca linç edilmesi, yine göstericilerin çabasıyla güçlükle önlenebildi.

Kısacası İstanbul'daki 1 Mayıs, onbinlerce insanın görkemli katılımına karşın sendikalar, sosyalistler açısından geleceğe ilişkin pek çok ders, umut ve kaygılarla son buldu.

Rejimin politikası

1 Mayıs'ın kutlanmasını yasallaştırmayan rejim, bugüne kadar mümkün olduğunca etkisizleştirip geçiştirme taktiği izledi. Sendikaların, kitle örgütlerinin, sosyalistlerin ısrarlı mücadeleleri rejimin 1 Mayıs'ı Abide–i Hürriyet, Gaziosmanpaşa gibi İstanbul'un tali alanlarına sıkıştırma politikasını boşa çıkardı. İstanbul'un belli başlı merkezlerinden biri olan Kadıköy İskele Meydanı'nda kutlanması izni alındı. Ancak bu meydanın da yeterli olmadığı görüldü; HADEP ve Emek Partisi gibi mitingteki ciddi kitlesel güçleri temsil eden partilerle irili ufaklı birçok grup, miting alanına giremedi. Kadıköy 1 Mayıs'a dar geldi.

Rejimin, Kadıköy'deki temsilcilerini ise alana giden bütün yolları bariyerlerle kesmiş bulunan resmi polislerle, göstericiler arasında da dolaşabilen sivil polisler, özel tim görevlileri ve Fenerbahçe Stadı'nda bekletilen askeri güçler oluşturuyordu. Yani rejim, her zaman olduğu gibi yine baskı güçleriyle 1 Mayıs kutlamasındaydı. Görünüşte olay çıkmasını istemiyordu; yürüyüş güzergahı resmi polis güçlerinden arındırılmıştı; onlar daha çok yola çıkan iç sokakları tutmuş, bekliyorlardı.

Ancak, daha mitingin başlarında, 2 kişinin öldürülmesi, rejimin ve onun oradaki kolluk güçlerinin şiddetinin ve tahammülsüzlüğünün açık göstergesiydi. Mitinge girerken yapılan arama sırasında çıkan tartışma ve kavgaya polisin verdiği yanıt; ateş açıp iki kişiyi öldürmekti. Yine miting sonunda polisle göstericiler arasındaki taşlı-sopalı çatışmada, polisin yanıtı ateş açmak, bir kişiyi öldürmek ve denize dökmekti. Her şey apaçık ortadaydı; ne polisin göstericilere, ne de göstericilerin polise tahammülü vardı. Söz konusu olan en küçük bir fırsatta patlayacak sınırsız öfke ve nefretti. Karşılıklı şiddetin yüksek dozunu belirleyen buydu. Yeni bir şey yoktu sonuç olarak; bu topraklarda her gün şiddet üreten bir rejimde, 1 Mayıs kutlaması, ancak böyle olabilirdi.

Ölçüsüz 'devrimci şiddet'

Yoksul halkın rejime duyduğu öfkenin taşıyıcısı durumundaki devrimci gruplar, 1 Mayıs'a kendi damgalarını vurmak için gelmişlerdi. Dört konfederasyonun almış olduğu yasal izin, onlar için yalnızca bir imkandan başka anlam taşımıyordu. Yasal mitingin gereklerine uymayı veya miting organizatörlerinin iradelerine tabi olmayı düşünmüyorlardı.

Bu gruplarda, yasallık-meşruluk-yasadışılık; devrimci şiddetin ne zaman, niçin ve kime karşı kullanılacağı gibi pek çok kavramın-ilişkinin birbirine karıştığı görülüyordu. Nizam-ı Alem Ocakları ile MHP'ye yapılan taşlı-molotoflu saldırılar; banka şubeleri ve mağazaların tahribi bunu gösteriyordu. Kendini yasal olarak ifade eden bütün partilerin dışındaki parti ve gruplar içinde, yüzlere takılan maskeler yasal bir gösterinin mantığıyla ne ölçüde bağdaşabilirdi? Üst katında MHP'nin bulunduğu 5-6 katlı bir binanın giriş kapısını molotofla yakmanın, bir büfeyi yağmalamanın veya yolda duran bir otomobili tahrip etmenin, "devrimci şiddet"in politik hedefleriyle ilintisi ne olabilirdi?

Kürsüden indirilen sendikacılar

"Devrimci şiddet"in hedeflerinden biri mitingin organizatörleri olan sendikacılar oldu. Programa göre önce sendikalar alana girecekti. Sendikalar pankartlarıyla en

Öfke ve akıl

Yavuz ALOGAN

Toplumsal fay kırıklarının kaşıdığı potansiyel şiddet hiç beklenmedik bir anda yıkıcı sarsıntılar halinde ortaya çıkar. Toplumun kıyısına itilmişliğin, derdini kimselere anlatamamanın, siyasal içe dönüklüğün ve bunun kaçınılmaz sonucu olan çaresizliğin yarattığı öfke, an gelir, her türlü siyasal kaygıyı aşarak kendisine bir çıkış yolu bulur ve kurulu düzenin rastgele simgelerini hedef alarak anlık zafer çığlıklarına dönüşür.

Bu anda, asla para çekmediğiniz bir bankanın camları, kapısından içeri adımınızı atmadığınız bir galerinin içindeki pahalı arabalar, hasta yakınınıza paranız yetmediği yere düşmüş ve başını korumaya çalışan, ama sizin için bütün işkencecilerin temsilcisi haline geliveren bir sivil polis, bir anda bu rezil düzenin yok edilmesi gereken simgeleri olarak karşınızda somutlaşıverir. Size engel olmak isteyen şeflerinizi ya da arkadaşlarınızı iterek ileri atılırsınız.

Kısa zafer anları yaşanır.

Birkaç dakika sonra üzerinize mermi yağdıracak olan polisi yüz metre geriletebilir; bir polisin kaskını teşhir edebilir; alevlerin içine sürüklediğiniz bir arabanın infilakını zafer çığlıklarıyla alkışlayabilirsiniz.

Arkadaşlarınızın az önce öldürüldüğünü meydanda toplananlara haber vermek ya da hapishanede zulüm altında kalan yakınınızın durumunu kör medyanın gözüne sokmak için, güzel bir devrimle bütün kötülüklerin ve eşitsizliklerin ortadan kalkacağını haykırmak için, misafir olarak bulunduğunuz bir miting alanında, bir türlü kendinize yakın kürsüyü işgal edebilirsiniz. Ancak bu küçük depremler, bu daralmış dünyaların kendiliğinden infilakı ve o zafer duygusu kısa sürer. Yerlere saçılmış bildirilerden, kırık pankart sopalarından başka hiçbir şeyin ve hiç kimsenin kalmadığı meydanlara güvenlik kuvvetleri hakim olur; baskılar biraz daha artar; kenar semtlerde sürek avı başlar ve hareketinizin, mücadelenizin haklılığını dışınızdaki insanlara anlatmanız biraz daha zorlaşır. Size ulaşmak, birlikte hareket etmek isteyen insanlarla aranızdaki mesafe açılır.

Çarşamba günü Kadıköy'de yaşanan olaylar Özal–Çiller politikalarının ve kirli savaşın yaratacağı daha büyük toplumsal patlamaların habercisi niteliğindedir.

Varoşlarda oturan ve kendilerini siyasal ve totalist gruplar içinde ifade eden çok genç insanların yaşadıkları derin öfke halini yansıtan bu olay, Türkiye'de başlıbaşına bir sorunsal haline gelen "1 Mayıs sendromu" 1977 olayı ile de benzeştirilemez.

1977'de yaşanan 1 Mayıs katliamı sol içi çelişkilerden ve çatışmalardan yararlanan karanlık güçlerin kışkırtmasıyla başlamıştı. Aralarındaki ideolojik siyasal sürtüşmelerin en şiddetli dönemini yaşayan sosyalist gruplar provokasyonu önleyebilecek basireti gösterememişlerdi. Ancak o gruplar birbirlerinin dünyasını tanıyorlar, benzer kavramlarla konuşuyorlar, aynı siyasal düzlemde yer alıyorlar, hatta aynı toplumsal köklerden geliyorlardı. Oysa çarşamba günü Kadıköy'de yan yana gelen sosyalist gruplar birbirine yabancıydılar. Aralarında dağlar kadar fark vardı. Birbirinin maddi koşullarına, düşünce biçimine ve sorunlarına yabancıydılar.

ÖDP aracından yapılan yayın, özelleştirmenin emekçiler için ne anlama geldiğini, SSK'nın durumunu, son on beş yıldır izlenen ekonomi politikalarının içyüzünü,

Kim ne kadardı?

Kadıköy'deki 1 Mayıs mitingine katılanların sayısı çeşitli yayın organlarına göre 40 bin ile 200 bin arasında değişiyordu; 40 bin nere, 200 bin nere...! 5 misli farklı rakamların ortaya atılması değerlendirmelerin veya gözlemlerin sağlıksızlığını yeterince ifade ediyor. Sahip olunan siyasal perspektiflere göre sayıları eğip, bükmenin ötesinde genel olarak miting ve yürüyüşlere katılanları doğru saptayamamak, abartılı veya tersine çok küçültücü rakamlar vermek medyanın bildiğimiz bir özelliği durumunda.

Bizim tahminlerimiz Kadıköy mitingine katılımın 50 binin üzerinde olduğu yolundadır. Bu sayı bazılarına az gelebilir. Oysa hiç de az değildir ve 1978'den sonra yapılan en büyük 1 Mayıs mitingidir. Bu arada Taksim meydanının kapasitesinin 150 bin dolayında olduğu gerçeği dikkate alınırsa 50 bini aşan bir kitlenin yine hiç de az olmadığı anlaşılır. Sadece gözleme dayanmayan yürüyüş sırasında oluşturulan sıraların sayımına dayanarak ortaya çıkan tahmini rakamlar şöyledir;

Konfederasyonlar:

Hak-İş: 150-200
Türk-İş: 1000- 1200
DİSK: 1200-1400
KESK: 2000- 2300

Siyasi parti ve örgütler:

ÖDP: 9000 -10 000
HADEP: 6000- 7000
EP: 3500- 4000
DHKP/C: 3500- 4000
MLKP: 3000- 3500
TKP-ML: 1500- 2000
İP: 500- 600
PKK: 500- 600
TİKB: 400- 500
CHP: 150- 200
MLSPB: 100- 120

Bunların dışında isimleri bilinen veya pek bilinmeyen daha pek çok siyasi grup, çevre veya inisiyatifin 50 ile 400 arasında değişen katılımları söz konusu idi.

önde alana girdiler. Türk-İş, DİSK, Hak-İş'in, bu koca işçi konfederasyonlarının 1 Mayıs'a getirdikleri işçi ve emekçi sayısının toplamının 5 bini bulup bulmadığı kuşkuluydu. Devrimci, sosyalist parti ve grupların katılmadığı bir 1 Mayıs'ın halinin ne olacağı ortaya çıkıyordu. Bu konfederasyonlar, Kadıköy kutlamasında etkisiz ve cılızdı. Hemen arkalarından alana yürüyen DHKP/C, MLKP ve TKP/ML, kitle gücü, militan ve disiplinli yapısıyla alana hakim oldular. ÖDP, EP, HADEP gibi mitingde büyük bir çoğunluğu oluşturan partilere yürüme sırası bile gelmemiş, yürüyüş güzergahının başında bekliyorlardı.

Alana hakim olan gruplar, kürsüye de hakim olmak istediler. Kısa sürede bu grupların pankartlarıyla donatılan kürsüde, program gereği konuşmacı olarak çıkan DİSK, Hak-İş, Türk-İş ve KESK yöneticileri, protesto ve müdahalelerle konuşamadılar ve kürsüden inmek zorunda kaldılar.

Budak: Bundan sonra ayrı kutlayacağız

DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak, 1 Mayıs'ın ardından basında ve özellikle bir özel televizyonun haber programında değerlendirmeler yaptı. Sunucunun belli bir cepheden yönelttiği "taraflı" sorularına angaje olan Budak, inanılmayacak değerlendirmeler yaptı. Sunucuya göre, 1 Mayıs emeğin, barışın, hümanizmin (bütün bunlar ne demekse) bayramıydı; alana gelen 'yasadışı provokatör gruplar' böyle bir bayramı kana bulamışlardı. Mitingte yaşanan olaylara şiddetli tepki duyduğu belli olan Budak, bu "tuhaf" soruları doğru yöneltilmiş sorular kabul ederek, yanıtlar verdi. Yanıtlarında özetle şu görüşler vardı:

• Olayları çıkaranlar işçilikle, emekle, alınteriyle hiçbir ilgisi bulunmayan provokatör gruplardı.

• Bundan sonra bu grupları davet etmeyeceğiz, "gelin birlikte yapalım" demeyeceğiz, ayrı kutlayacağız.

• 1 Mayıs yasal hale getirilmelidir. Bu ülkenin cumhurbaşkanı, başbakanı da 1 Mayıs'a katılabilmeli, bu günün bir "kardeşlik günü" olduğunu ilan etmelidir. Yoksa bugün, emek-sermaye çelişkisinin yaşandığı bir gün gibi algılanacak, gerilimler yaşanacaktır.

Bu değerlendirmeler, bir DİSK Genel Başkanı için olsa olsa talihsiz değerlendirmeler olabilirdi. Oysa kürsüyü işgal eden, sendikacıların, mitingin iradesini hiçe sayan kimi sol gruplara duyduğu tepkinin haklılığı bir yana, Budak'ın yanıtlaması gereken başka sorular vardı. 1 Mayıs'ın düzenlenmesini üstlenen 4 büyük konfederasyon, ne ölçüde bu kutlamayı önemsemiş ve hazırlık yapmışlardı? Bu konfederasyonların gücü, alandaki 4-5 bin işçiden mi ibaretti? 1 Mayıs, işçi sınıfının ve emekçilerin uluslararası mücadele ve dayanışma günü müydü, yoksa barış, kardeşlik ve hümanizm günü mü?

Solun gövde gösterisi

1 Mayıslar, bu topraklardaki solun yasal ve yasadışı hemen hemen tüm renklerinin bir araya geldiği ender günlerden biri oluyor. Kadıköy'deki miting de gelenekselleşmiş bu özelliğini korudu. Hemen hemen tüm sol, muhalif akımlar ve eğilimler mitinge katıldı. Her grubun kendi kortejini oluşturduğu ve kendisine ait slogan ve pankartlarla miting alanına yürüdüğü güzergahı izleyenler, solun tüm ayrışmasını, gücünü izleme olanağı buldular. Bu topraklardaki sol içinde en güçlü akımlar, en geniş kitlesellikle mitingteki yerlerini almışlardı. Konfederasyonların, işçi sendikalarının -Petrol-İş dışında- mitinge küçük gruplar halinde katıldığı görülüyordu. Sendikaların ardından yürüyen, DHKP/C pankartı taşıyan grup, görselliği ve disipliniyle göze çarpıyordu. Ardından MLKP ve TKP/ML pankartlarıyla yürüyen gruplar da solun kitleselliği açısından alanın etkili gruplarındandı.

Mitingte en fazla kalabalıkla temsil edilenler ise soldaki en büyük üç yasal parti olan Halkın Demokrasi Partisi, Özgürlük ve Dayanışma Partisi ile Emek Partisi'ydi. Bu üç parti, oradaki kitle güçleri oranında mitinge damgalarını vuran partiler olamadı. Bunun bir nedeni, mitingin organizasyonu ise, diğer nedeni bu üç partinin 1 Mayıs'ta herhangi bir işbirliği içine girmemiş olmasıydı.

Mitingte kendilerini yasal parti olarak ifade etmeyen siyasi grupların hemen hepsi, kendi örgütlerinin özgün sloganlarıyla katılmışlardı. Ortak özelliklerinden biri, hemen hepsinin kortejinde yer alanların yüzlerini çeşitli biçimlerde örtmüş olmasıydı. Devrimci Yol flaması ve amblemi altında yürüyüş yapan yüzlerce kişi, ÖDP'nin bu bileşeninden farklı ve geleneksel çizgisini koruyacakları mesajlarını veriyorlardı. →

TÜSTAV

en yakıcı sorunlarını açıklıyor. Bütün sosyalistleri birlik ve dayanışmaya çağırıyordu. Ancak, bunların hiçbiri, sert adımlarla yürüyen ve yüzlerini maskeyle gizleyen insanlara ulaşmadı. Bu sert adımlı ve maskeli insanların ruh hali de belki ÖDP'lilere, diğer sosyalist partilere ve HADEP'e oldukça yabancıydı. Sosyalist solun dünyaları arasındaki uçurumlar 1977'deki sol içi çatışmalarla kıyaslanamayacak kadar derindi. Gruplar birbirine müdahale edemedi, birbirini uyaramadı, anlayamadı; polisin saldırganlığına karşı daha akıllıca, daha bilinçli ve birbirini kollayan yöntemlerle direnemedi. Bütün bunların şartları yoktu. Polis, üzerini aratmak istemeyen bir gruba ateş açıp, biri tersane işçisi, iki kişiyi öldürünce olaylar başladı ve 1 Mayıs mitingi işçinin, emekçinin dayanışma günü olmaktan çıkıp tam bir kaosa dönüştü.

Olayların bir toplumsal tepki niteliğini taşıması, zincirlerinden boşalan öfkenin en sol grupları yönetenlerin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Ortada, çatışmaya giren grupların, ileride "şanlı direnişimiz" diye övünebilecekleri bir durum yoktur. "Oligarşi" titrememiş, tam aksine bütün sol ve emekçiler karşısında kendisini daha meşru ve daha baskıcı bir konuma tırmandıracak bir fırsat yakalamıştır. 1 Mayıs gösterilerinin barışı ve emekçi kardeşliğini yücelten dayanışma ruhuna bu 1 Mayıs'ta gölge düşmüştür. İşçileri, emekçileri sosyalist solun siyasetlerine kazanmak, bu 1 Mayıs'tan sonra biraz daha zorlaşmıştır. Bu 1 Mayıs'ta "devrim namlusuna sürülmüş halk mermisi" emekçilerin mücadelesini vurmuştur.

1 Mayıs geleneğine en güçlü biçimde sahip çıkması gereken sendikalara ne demeli?

Hükümetlerin ve devletin, sendikaları düzenin zayıf birer uzantısı haline getirme çabaları biliniyor. Türkiye'de sendikalı işçi sayısı her yıl biraz daha azalıyor. Bazı sendikalar kendi üye sayılarını bile tam olarak göstermeleri için büyük bir fırsattı. Ne yazık ki, DİSK ve Türk–İş bu 1 Mayıs'a gerekli hazırlıkların hiçbirini yapmadan, düşünülebilecek en zayıf düzeyde, neredeyse temsili nitelikte katılmışlar; kendi damgalarını taşıması gereken bu miting sırasında hiçbir güvenlik önlemi almamışlar, meydanı dolduramamışlar, konuştukları kürsünün güvenliğini bile sağlayamamışlardır. Sendika önderleri ve sözcüleri işler karışınca meydanda toplanan insanları polisin insafına terkederek arkalarına bakmadan miting meydanından ayrılmışlardır. Özelleştirmeci hükümetler sendikaların gücünü, direncini siyasal bilincini, bu 1 Mayıs'tan sonra daha az önemseyeceklerdir. Rıdvan Budak ve Bayram Meral'in televizyon ekranlarına yansıyan gerekçeleri ikna edici olmaktan uzaktır. Olay çıkmasını istemedikleri için müdahale etmediklerini söylemeleri ise tek kelimeyle gülünçtür ve başlıbaşına bir olaydır!

siyasal sosyalist partilere kortejde öncelik vermesi ve kürsünün çevresinde yer göstermesi olayların bu kadar çığrından çıkmasını önleyebilirdi.1 Mayıs 1996, arada büyük farklar olmasına rağmen 1 Mayıs '77 gibi bir dönüm noktasını işaretliyor. Varoşlardaki yaşamın kentlerin içindeki yaşamlara yabancılaşması bundan sonra da hiç beklenmedik anlarda şiddetli toplumsal patlamalara yol açabilir. Bu seferki toplumsal patlama, siyasal rejim tartışmalarının yoğunlaştığı, siyasal partilerin dosyalar savaşıyla birbirine tutunarak batmaya başladıkları, şeriatçı tırmanışın arttığı, ekonomik krizin derinleştiği bir sırada patlak verdi. Sosyalist solun bütün parti ve gruplarının, işçilerin, kamu emekçilerinin ve öğrencilerin ortak bir mücadele zemininde birleşerek, yaklaşan saldıraya karşı bir direniş hattı oluşturmaları, son olaylarla birlikte sarsılan umutları yeniden canlandırabilir ve ayakta tutabilir. Akıl, öfkeyi dizginlemeli ve

Mahir Çayan'ın, Che Guevara'nın posterlerini taşıyan, "Mahir, Hüseyin, Ulaş Kurtuluşa Kadar Savaş" sloganları atan bu grup, sık sık "Hey Dev-Gençli" marşını söylüyordu.

Yürüyüş sırası miting boyunca gelemeyen, güzergahtan en son yürüyen gruplar içinde birdenbire TKP, İGD (İlerici Gençler Derneği), İKD (İlerici Kadınlar Derneği) gibi pankartlarla karşılaşmak şaşırtıcıydı. Sonra, eski TKP'den ayrılmış bir grubun bu adı ve geleneğini sahiplendiği anlıyorsunuz. Bu grup 70'li yıllarda TKP'nin kurduğu yasal derneklerin isimlerini kullanacak kadar geleneğe bağlı olduğunu gösteriyordu.

Kara bayrakları ve yer yer kara giysileriyle 30-40 kişiyle küçük bir kortej oluşturan anarşistlerin yanından geçenler, "Anarşi... anarşi" diye "anarşistçe" attıkları slogan ile "yavşak medya" sloganlarını işitiyorlardı.

Bir pankartın ardından 10-12 kişiyle yürüyen, Savaş Karşıtları görüldüğünde ise "acaba bu ülkede savaşa karşı olan insanlar bu kadar mı" diye düşünmemek; şiddet ve savaş üreten bu topraklarda savaş karşıtlarını çoğaltmanın ne kadar güç olduğunu hatırlamamak elde değildi. Yürüyüş güzergahında en sona kalan iki gruba doğru ilerleyenler, 150-200 kişinin ardında CHP pankartıyla karşılaşıyor, Türkiye'deki sosyal demokratlarla 1 Mayıs arasındaki ilişkiyi gözleme imkanı buluyorlardı. CHP'nin peşi sıra gelen ve mitingin en sonunda kalan İşçi Partisi'nin kortejinde 800 cıvarındaise bir insan topluluğu yer almıştı.

ÖDP, ayrı bir coşku taşıyamadı

Mitingin belki de en kalabalık topluluğu olmasına karşın,ÖDP kitleselliğine paralel bir coşkuyu mitinge taşıyamadı.. Yürüyüş güzergahında kendisine gelecek sırayı daha çok sessizlikle beklemeyi tercih eden ÖDP'liler, sıranın kendilerine uzun bir süre daha gelmeyeceğini anlayınca ayrı bir güzergahtan alana girmek için yürüyüşe geçtiler. Büyük bir Özgürlük ve Dayanışma Partisi pankartının ardında çok sayıda pankart, döviz taşıyan ÖDP'lilere iki de ses düzeniyle donatılmış araç eşlik ediyordu. Yürüyüş boyunca en çok atılan sloganlar, "Yaşasın özgürlük-dayanışma", "Savaş son bulsun, gençler ölmesin", "Yaşasın halkların kardeşliği", "Yaşasın sosyalizm, yaşasın devrim" sloganlarıydı. Yaklaşık yarım saat süren yürüyüşten sonra kortejin başı miting alanına ulaştığında, ÖDP'lilerin göz mesafesinin dışında bulunan kürsüde tartışmalar, protestolar, müdahaleler yaşanmış, konfederasyon temsilcileri çekilerek mitinge son vermişti. Mitinge son verildiğinin öğrenilmesi üzerine ÖDP aracına çıkan Genel Başkan Ufuk Uras kısa bir konuşma yaptı ve ÖDP'liler açısından da mitingin bittiğini açıkladı. Bunun üzerine ÖDP'liler partinin Kadıköy ilçesine doğru yürüdüler ve oradan dağıldılar.

SİP'in Taksim kutlaması

SİP önceden ilan ettiği kararına uygun olarak, saat 14.00 sıralarında, bazı aydınlar ve Sosyalist Emek Partisi girişiminden temsilcilerin bulunduğu 200 kişilik bir toplulukla Kazancı Yokuşu'nda toplandı. Kortejin Taksim'e yürüyüşüne engel olan ve müdahale ederek birçok kişiyi yaralayan polis, daha sonra Genel Başkan Aydemir Güler ile yapılan pazarlıkla basın açıklamasına izin verdi. Güler, bu eylemleriyle emekçilere verdikleri sözü tuttuklarını ve 1 Mayıs'ın geleneklerine uygun hareket ettiklerini söyledi. Taksim'in 76'dan bu yana 1 Mayıs adını aldığını hatırlatan Güler, "Bu adın hakkını vermenin gururunu yaşadıklarını" söyledi.

Değişik illerde onbinlerce insan 1 Mayıs'ı kutladı

Ankara'da en kitlesel 1 Mayıs

Ankara'da sabah saat 10.00'dan itibaren toplanmaya başlayan gruplar öğle saatlerine doğru Sıhhiye Köprüsü üzerinde düzenli kortejler halinde yürüyüşe geçti. DİSK'e bağlı Birleşik Metal-İş, Genel-İş, Dev Maden-Sen, Türk-İş'e bağlı Harb-İş ve Tümtis, KESK'e bağlı bazı sendikalarla kitle örgütleri, ÖDP, EP, TSİP, HADEP, İP, SİP ve CHP gibi siyasi partiler pankartlarıyla yürüyüşte yer aldılar. Dergiler ve gençlik gruplarının katılımının az olduğu görülen mitingle ÖDP 3 bin kişilik yürüyüş kortejiyle alana girdi. Alana en son giren ÖDP, daha önce girenlerin yol boyunca dizilerek oluşturduğu koridorda izlendi ve alkışlandı. İranlı mülteciler de Farsça yazılı pankartlarıyla ÖDP korteji içinde yer aldılar.

Alkışların ve ilginin yoğunlaştığı bir başka grup özel giysileri, oyunları ile Can Şenliği oyuncularıydı. Gericiliği, ırkçılığı, faşizmi, devleti ve onun saldırganlığını anlatan oyunlarıyla mitinge ayrı bir hava kattılar. Miting alanında yapılan konuşmaların ardından ÖDP, programın bitimine doğru geri dönüş için tekrar bir kortej oluşturarak yürüyüşe geçti. Önde ÖDP'nin bulunduğu, ardında sendika, siyasi partilerden oluşan diğer kortejler olduğu halde, Sıhhiye Köprüsü'ne yürüyüş gerçekleştirildi. Göstericiler, burada sakin bir şekilde dağıldılar.Ankara'daki 1 Mayıs, 1980 sonrasının en kitlesel 1 Mayıs mitingiydi. Bayram tatiline karşın yaklaşık 15 bin kişi miting için toplanmıştı.

Samsun'da 1 Mayıs

Ortak 1 Mayıs kutlama kararı alan sendikalardan Türk–İş ve DİSK geçtiğimiz yılların aksine bu yıl Samsun'da 1 Mayıs yapmama kararı alınca, işçi ve emekçilerden oluşturulan 1 Mayıs Tertip Komitesi yürüyüş ve miting için başvuru yapmak zorunda kaldı. ÖDP, KESK ve CHP'nin sürdürdüğü miting

rildi. Amasya, Ordu, Tokat ve Turhal'dan katılımların yaşandığı mitinge pankartlarıyla katılmak isteyen kamu çalışanları engellenince, daha çok Eğitim–Sen üyesi olan kamu çalışanları pankart açtırılmadığı için yaklaşık bir saat süren direniş sonucu bu durumu protesto ederek mitinge katılmadı. DİSK ve Türk–İ ş katılmadığı için 1500 kişiyi ancak bulan kitlenin yarısını ÖDP oluşturdu.

Mersin'de coşkulu kutlama

Mersin'de Sendikalar Platformu'nun düzenlediği 1 Mayıs kutlamaları coşku içinde geçti. Miting sabah saat 10.00'da İstasyon Alanı'nda başladı. Kolluk güçlerinin yoğun önlem aldığı miting başlarken DHKP/C pankartı açmak isteyen 3 kişi ile Atılım okuru 1 kişi gözaltına alındı. Olay üzerine yürüyüş korteji "Yaşasın devrimci dayanışma", "Arkadaşlarımız bırakılana kadar yürümüyoruz" sloganları attı. 4 kişilik tertip komitesinin girişimleri sonucunda gözaltına alınanların 2 saat sonra bırakılması üzerine yürüyüş yeniden başladı. Mitinge Türk-İş, DİSK, KESK üyesi sendikalar, kitle örgütleri ile siyasi partilerden HADEP, ÖDP, EP, İP ve CHP katıldılar. 3 bin kişilik kitlesiyle HADEP'in ve bin 100 kişilik kitlesiyle ÖDP'nin yürüyüşteki en büyük korteji oluşturdukları gözleniyordu. Yürüyüş ve miting boyunca, "Yaşasın halkların kardeşliği", "Dayanışma gelecek, kirli savaş bitecek", "Yaşasın devrim ve sosyalizm", "Zam, zulüm, işkence, işte ANAYOL" sloganları sıkça tekrarlandı. Saat 14.00'te olaysız bir biçimde biten mitingte, bazı sol gruplardan insanların, yüzlerini maskeleyerek örgütlerinin bayraklarını

ÖDP ve 1 Mayıs

Yıldırım KAYA

Özgürlük ve Dayanışma Partisi, kuruluş sürecinden bu yana emekçilerle birlikte mücadele etmeyi kendine ilke edinmiş ve bu doğrultuda çalışmalar yürütmüştür.

1 Nisan tarihinde başlatmış olduğumuz örgütlenmenin yaygınlaştırılmasını hedefleyen "siyasal özgürlükler, emeğin özsavunması ve barış" ekseninde yürüyen kampanyamız, 1 Mayıs hazırlıklarıyla doruk noktasına ulaşmıştır. 100 bin adet afiş, 100 binin üzerinde bildiri hazırlanarak 60 il ve 350'ye yakın ilçede sokak sokak gezilerek kitlesel bir şekilde asıldı ve dağıtıldı. 1 Mayıs'ı sadece mitinge katılmak olarak algılamadığımızdan dolayı, emeğe ve işçi sınıfına yönelik özelleştirme saldırılarının, işsizliğin, hayat pahalılığının ve savaş politikalarının teşhir edilmesi yönlü çalışmalar yaygın bir şekilde yürütüldü.

Çeşitli il ve ilçelerde bu türden saldırılar polisin afişleri tek tek indirmesiyle de farklı bir boyut aldı (Rize ilinde polis, asılan afişleri tek tek kazıdı). Valilerin ve polisin bu keyfi tutumunu bir işaret olarak algılayan sivil faşistler İstanbul'da afişleme yapan partililere saldırdılar. Devletin 1 Mayıs'a yaklaşımı aslında bu saldırılarla ilk ipuçlarını vermekteydi.

Tüm bu yaşananlar açıkça göstermiştir ki, emekçilerin parçalı muhalefeti yaşananlara dur demeye yetmemektedir. ÖDP 1 Mayıs etkinliklerinde sesini farklı kanallardan yükseltmesinin yanı sıra sendikaların öncülüğünde sürece müdahale etme yönünde çalışmalar yürüttü. Sendikalarda, DKÖ'lerde faaliyet yürüten partililer kendi kortejlerinde mitinglere ve afişlemelere katılarak olumlu bir örnek oluşturdular. Yurt çapında yapılan mitinglere parti olarak oldukça fazla ve coşkulu katılım sağlandı.

Devletin valilikleri ve emniyet teşkilatı, kampanyamızın ilk afiş ve bildirilerine gösterdikleri yasadışı tutumlarını ve yasaklama tavırlarını 1 Mayıs afişleri konusunda da devam ettirdi.

İstanbul: 100 bin kişinin katıldığı mitingte, 15 bine yakın insanın düzenli, disiplinli, coşkulu katılımıyla ÖDP dikkat çekti.

İzmir: 20 bin kişinin katıldığı mitingte, 5 bin dolayında ÖDP'li yer aldı.

Ankara: 15 bine yakın insanın katıldığı mitingte ÖDP'nin 3 bin kişilik coşkulu kitlesi alana koşarak girmesiyle dikkatleri üzerine topladı. Bayram tatilinde Ankara'nın boşalmasına ve çok sayıda partilinin sendikalarıyla birlikte mitinge katılmasına rağmen, ÖDP mitingin en heyecanlı ve kalabalık kesimini oluşturdu.

Mersin: 12 bin kişinin katıldığı mitingte, ÖDP sendikalardaki partililer hariç bin kişilik bir kortejle yer aldı.

Trabzon: Bin 500 kişinin katıldığı mitingte ÖDP korteji 4 yüz kişiden oluştu.

Samsun: Bin 200 kişinin katıldığı mitingin en ilginç yanı Samsun Valiliği'nin KESK ve KESK'e bağlı sendikaların pankartına "yasadışıdır" iddiası ile izin vermemesiydi. Bu tavır, mitinge katılanlar tarafından kınandı. ÖDP 600 kişilik kortejle mitingte yerini aldı.

Denizli: Bin kişinin katıldığı coşkulu bir miting yaşandı. ÖDP 5 yüz kişilik kortejle katıldı.

Kayseri: Bin 500 kişinin katıldığı mitingte ÖDP 150 kişi ile yer aldı.

Divriği: Bin 500 kişinin katıldığı mitingte 700 ÖDP'li yer aldı.

1978'den bu yana en kitlesel ve coşkulu katılımın yaşandığı 1 Mayıs 1996, İstanbul polisinin bilinçli saldırısı ile kana bulandı. Sermaye, işçi sınıfının bilinçli yükselişini durdurabilmek için her dönemde olduğu gibi, bu 1 Mayıs'ta da gerçek niyetini ortaya koymuştur. Coşkuyu boşa çıkarabilmek için miting başlamadan önce mitinge katılanların üstünün aranması bahanesiyle önünün kesilmeye çalışılması, bununla da yetinmeyerek kitlenin üzerine bilinçli olarak kurşun sıkılması ve 3 kişinin öldürülmesi, açıkça göstermiştir ki, yükselen emekçi muhalefetinin önü provokasyonlar ve katliamlarla kesilmeye çalışılmaktadır. İstanbul'da yaşananlar, medyanın gösterdiği gibi miting sonrası değil, miting öncesi polisin silahlı saldırısı ile başlamıştır.

Kadıköy'de yaşananların sorumlusu da, kışkırtıcısı da devlet olmuştur. İşin acı olan bir tarafı da şudur ki, mitinge katılan bazı grupların hataları da büyük olumsuzluklar yaratmıştır.

Uzun yıllardır ilk kez böylesi büyük bir kitleyle kutlanan 1 Mayıs, emekçilerin ve ezilen tüm toplum kesimlerinin sermayeye karşı ortak sesini yükselttiği bir zemin sundu. Ancak bu olanak (polisin saldırısının yanı sıra) bazı grupların sorumsuz davranışları yüzünden de kullanılamadı.

Kürsünün işgal edilmesi, miting düzenine uyulmaması, dükkanların, mağazaların tahrip edilmesi, özel araçların yakılması vb. olayların devrimcilik adına savunulacak bir yanı yoktur. Kör bir şiddet anlayışının ve hedefi belirsiz saldırganlığın mantıklı bir açıklaması olamaz. (Devrimci radikalizm değil) amacı belirsiz şiddet fanatizmini esas alan grupların sorumsuz davranışları yalnızca onlara değil, bütün bir sol muhalefete zarar vermektedir. Bu nedenle sol içindeki bu tür hatalı eğilimlere karşı da eleştirel tutumumuzu ifade etmemiz devrimci bir emekçi hareketinin gelişimi için zorunlu bir tavırdır ve bundan vazgeçilemez.

Yaşanan bu olumsuzluklara rağmen, birleşik devrimci bir emek muhalefetinin gelişimi söz konusudur. ÖDP emekçiler ve ezilen bütün toplum kesimleriyle birlikte devrimci gerçek bir muhalefet hareketinin gelişimi için gerekli politikalarını ve etkinliklerini hayata geçirmeyi sürdürecektir. Ancak böylesi sağlıklı bir gelişim her türlü olumsuzluğu aşabilme ve kitlelerle buluşabilme olanağına sahiptir.

Kadıköy Mitingi'nin sunucusu tiyatro sanatçısı Orhan Aydın'la görüştük

'Sendikacıların tek derdi mitingin bir an önce bitmesiydi'

▼ Kürsüye el koyanlardan biri polis çıktı.

Dört konfederasyon tarafından düzenlenen Kadıköy'deki mitingin sunucusuydunuz. Baştan sona kürsüdeydiniz. Ne oldu, kürsü neden ve nasıl işgal edildi?

1 Mayıs1996'ya kan bulaştı, ama bu kanı bulaştıranlar, alanı dolduran onbinler değil, polislerdi. Sabah kürsüye ilk çıktığım zaman İstanbul'un ve Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelmiş, barış, özgürlük, demokrasi talebini dile getiren insanları gördüm. Kortejlerin alana ardarda girişi devam ederken, saat 11.00 sularında iki arkadaş 'Bakar mısın' dediler. Kürsüye geldiler ve çatışma olduğunu söylediler. Bu arada silah sesleri duyduk. Çok uzaktan da olsa yankısı oraya geldi. Bir çatışma olduğunu tesbit ettik. Ama ne tarafta ve ne olduğunu bilemiyorduk. On dakika sonra iki arkadaş kürsüye gelerek iki kişinin öldürüldüğünü söylediler. Bu arada alanda 45 bine yakın insan olmuştu. 'Merhaba' deyip 1 Mayıs'ı başlatmak gerekiyordu artık.

Önce kendimi toparlayamadım. Ölüm haberini duyurmak alandaki topluluğu kışkırtmayacak mıydı? Kargaşaya yol açmayacak mıydı? Dolayısıyla bundan kaçınmak gerekiyordu. Ama öte yandan da uygun bir dille, bir biçimde kürsüden bu olayı duyurarak, polisin tutumunu kınayıp, saygı duruşu yaptırmak gerekiyordu. Yazdığım notlarım vardı. Ama herşey allak - bullak oldu ve birbirine geçti.

Saygı duruşunu yaptırmasını DİSK'ten gelen Ahmet Asena arkadaşımdan rica ettim. Ben merhabayla girdim, ama gerisini iyi getiremedim. Demokrasi, özgürlük, barış ve emek cephesini dile getiren bir konuşma yapacaktım, ama pek iyi bir şey olmadı. Sonra ara verdik ve müzik başladı.

Böylece miting başlamış oldu ve siz de herhalde olayın şokunu atlattınız. Peki daha sonra ne oldu?

Sendika ve konfederasyon başkanı arkadaşları çektim ve dedim ki bu olayı bir biçimde duyurmak lazım. Aksi halde burada kendini tanımlamak isteyen insanlar ya da siyasi gelenekler olabilir. Bunun da bir önlemidir bu. Bir de alanı dolduracak insanların kendilerini korumaları açısından da bir güvencedir. Kürsünün gereği de buydu. Bunu uygun bir dille anlatabileceğimi ifade ettim. Ancak sendikacılar bu önerimi kabul etmediler. Artık iş işten geçmişti. Ve kendimle başbaşa kalmıştım.

Kürsünün hemen altında bulunan bazı sinemacı arkadaşlardan olayların nasıl cereyan ettiğini de öğrendim. Üç metre mesafeden ateş açılmış göstericilere. Daha sonra ise polis telsizlerinden gelen anonsta müdahale edilmemesi ve ateş edilmemesi istendi.

Bu arada alan yavaş yavaş doluyordu. Kürsünün yakınlarına gelen bir grup Türk-İş'in pankartının arkasına kendi pankartını yerleştirdi. Kürsünün çevresi dolmaya başlamıştı. Kürsünün işgal edilebileceğini kestirdim. Sendika başkanlarıyla tekrar konuşma gereğini duydum; "İnsanlar kürsüye doğru geliyorlar. Bu kürsü işgal edilebilir. Halen geç kalmış değiliz. Bir temsilci gönderelim ve onların kürsüye çıkmasını beklemeden görüşelim. Ya da ben konuşayım arkadaşlarla, yoksa burası karışacak" dedim. Ama buna da izin vermediler.

Sendikacılar ne diyor, ne düşünüyorlardı?

Sendikacıların tek derdi mitingi bir an önce bitirmekti. Bir şey başlamadı ki bitsin..! Sonunda olan oldu bu arkadaşlar kürsüye çıktı ve mikrofonu kapıp ilk anonsu yaptılar; "Bütün sendika ağaları aşağıya" dediler. Benimle pazarlık etmeye başladılar; "Biz bu metni okuyacağız" dediler. "Tamam" dedim, "Önce sakin olun, kürsüden inin. Birinizle oturup konuşalım" dedim. "Bu kürsüyü

bu anlamda işgalden kurtaralım" dedim. "Bu kürsü olmazsa 1 Mayıs kutlaması da olmaz, çünkü bu işçilerin kürsüsü" dedim. Dinlemediler. Tartışmalar çıktı. Kürsü görevlilerinin aralarında kapışmalar çıktı. Kemal Daysal'a saldırılar oldu. Bu arada çok ilginç bir şey oldu. Basın mensuplarından da görenler oldu. Bunu yazmadıkları için onları buradan kınıyorum. Kürsüye yüzü kırmızı amblemli maskelerle çıkıp, DİSK Genel Sekreteri Kemal Daysal'a saldıran, onu tokatlayan birini kürsüdeki bir arkadaş tanıdı; "Ben bunu tanıyorum" dedi. "Bunun alnını, gözlerini ve saç rengini dünyanın neresinde görürsem göreyim unutmam, bu bir polis" dedi. Yüzünü açtık ve arkadaşın dediği çıktı. O kişi anında kürsüden yok oldu. Yani orada onu teslim edecek bir görevli bile yoktu. Bu çok önemli bir şey. Bu grupların içine sızmış bir polis. Fırsat bulup kürsüye çıkmış ve tesadüfen tanındı.

Daha sonra ne oldu?

Ortalık biraz yatıştı. Ferhat Tunç sahneye çıktı. Bu arada tartışmalar sürdü. Türküler bitti, tartışmalar hala sürüyordu. İşgal farklı bir biçimde sürüyordu. Kürsüyü pankartlarla donattılar. Kürsünün yetkisi tamamen dağıldı. Sendika başkanlarının hiçbiri ortada yoktu. Hepsi resmen kaçtılar. Ahmet Asena ve KESK'ten bir arkadaşın dışında kimse kalmadı. Ve bir de kürsüyü işgal edenler. Şimdi bu insanlara söz vermek gerekiyordu. Acıları vardı ve bunu duyurmak gerekiyordu. Ama bunun dilini seçmek önemliydi. "Ortak bir metniniz falan yok mu" dedim. Bir bildiri çıkardılar. Onu okudular ve kürsüyü terkettiler. Ve sonra yine benim yetkimde bir saygı duruşu yaptırdık. O ana kadar 50 bine yakın insan vardı. Bir ara alkışlarla arkadaşları aşağıya indirmeyi denedim. Ama o da olmadı. Ortalarda elinde sopayla dolaşan bir tek Kemal Daysal vardı. Çok önemlidir bu. Yani DİSK'in Genel Sekreteri 1 Mayıs'ta elinde sopayla dolaşıyor. Çok komiktir de.

Bu sendika başkanlarıyla artık 1 Mayıslar, böyle büyük kitle gösterileri olmaz. Sosyalistlerin, devrimcilerin yer almadığı bir kürsü olmamalıdır. Bu konuda kesin karar aldım, artık bu sendikaların yaptığı organizasyonun içinde hiçbir zaman yer almayacağım. Rıdvan Budak İstanbul Valisi gibi konuştu.

Yine suçlu biz olduk

Dr. Sezgi (Ambulansta görevli)

Ülkemizdeki toplumsal olaylarda sağlıkçılar hala polis ile halk arasında kalıyor. Ne polis, ne de halk sağlıkçıların tarafsız olması gerekliliği konusunda bilinçli bir duyarlılığa ulaşamadı. Her iki taraf da sağlık çalışanlarını kendi tarafından olmamakla suçluyor ve karşıya alıyor. Bugün yine bizlerin görev yapmaları hiç de hoş olmayan tavırlarla engellendi. Nöbetim tesadüfen 1 Mayıs gününe denk gelmişti. Avrupa yakasında bir Hızır Acil istasyonunda görevli hekimim. Anadolu yakasındaki tüm ambulanslarımız miting alanında tahrip edilip de çalışmaz hale getirildiğinde görevli olduğum ambulans Avrupa yakasından istenen ilk ambulans olmuştu. Ben de, şoför bey de endişeliydik. Diğer ambulanslara neden saldırılmıştı? O ambulanslarda çalışan arkadaşlarımızın da birer emekçi olduğunu ve emekten yana olduklarını biliyorduk. Öyleyse sorun neredeydi? Cevap bulamıyorduk. Alanda yaralı varsa ulaşalım diye de bir taraftan acele ediyorduk. Şoför bey sirenleri açıyor, öndeki araçları geçmeye çalışıyordu. Haydarpaşa Göğüs Cerrahi önüne gelebildiğimizde saat 14.30 civarındaydı. Kalabalık insan gruplarının ters yönde ilerlediğini gördükçe artık miting alanının boşaltıldığını düşündük. Yanımızdan geçenlerden bazıları bizi uyarmaya başladılar; "Sakın alana girmeyin. İki araç yaktılar, gelen ambulansları da parçalıyorlar."

Kendimizi kötü hissettik. Biz de mi günah keçileri olacaktık. Sağlık hizmeti için gelmiştik oysa. Daha fazla düşünmeye fırsat kalmadı. Elleri sopalı, öfke dolu 10-15 yaşlarında genç bir grup bizi farkettiğinde saldırı başlamıştı bile. Öfke dolu yüzler nefretlerini bize kusuyordu. "Gebertiriz sizi, bir tek polis taşıdığınızı görmeyelim. Dağıtırız ambulansınızı." Şimdiden sopalarla vurmaya başlamışlardı bile. Öfkelenmiştim ve şaşkındım. Daha çocuk yaştaki bu gençler nasıl bir yöntemle ve ne dersi vermeye çalışıyorlardı bize. Gelişen çatışmalar sırasında ölen arkadaşlarının üzüntüsünü bizler de taşıyorduk ve ölü sayısının artmaması için bir an önce yaralılara ulaşmak istiyorduk. Oysa ambulanslarımıza saldırılıyor ve görev yapamaz hale getiriliyorduk. Onlara daha hiçbir şey söyleyememiştim ki içlerinden bir genç "Pencereni kapat", uyarısı yaptı ve beni bir sopa darbesinden kurtardı. Aynı genç sonra yüksek sesle "yoldaşlar bunları bırakın bunlar geçsin" diye bağırdı. Böylelikle saldırı durdu. Şoför bey bu gençle bir iki şey konuşup ambulansı ara sokağa sürdü ve Üsküdar Acil İstasyonu'na döndük. Serbest kalmamızı sağlayan gencin niye böyle davrandığını şoför beyin onun mahallelerindeki komşularının oğlu olduğunu söylediğinde anladım.

Üsküdar istasyonuna geldiğimizde hasar görmüş tüm ambulansların ve çalışanlarının burada toplandığını gördük. Ambulansların görüntüsü dehşet vericiydi. Alana ilk giden ambulansın içinde cam kırıkları arasında boş mermi kovanları görülüyordu. Olay yerinde ambulansa eli yaralı bir polis bindi. Peşinden de üç polis "refakatçıyız" diye içeriye girdi. Etraftan "polis taşınıyor" diye ambulansa taş ve sopalarla saldırı oldu. İçerideki polisler silahlarıyla dışarı ateş etmeye başladılar. Bu durum tüm ambulansları polis yanlısı göstermeye yetti. Sonra gelen neredeyse tüm ambulanslar tahrip edildi. Bunlardan birisinin ön camına fırlatılan kocaman bir kaldırım taşı ön camı kırdığı gibi orta bölmeden de geçti. Arkadaki doktorun omuzuna çarptıktan sonra yatan hastalardan birinin kafasına düştü. Sol bacağından ateşli silahla yaralanmış olan hastanın yüzü gözü kan içinde kaldı. Gözlerinden cam kırıkları temizlenen bir şoför isyan etti; "Bize düşman muamelesi yaptılar, bizi hiç tanımadan. Savaşta bile ambulansa dokunulmaz."

Yaşananlardan sonra alana başka ambulans gönderilmedi. Yani sağlıkçılar görevlerini sürdüremedi. 1 Mayıs'ın gelecek yıllarda "Emekçilerin Bayramı" olabilmesini diliyoruz.

Genç ve maskeli öfke büyüyordu...

Ayla ÖNDER

Bütün İstanbul'un ana caddelerinin rengarenk afişlerle süslü olduğu bir bahar sabahında, motorlarla, vapurlarla karşıya geçiyordu insanlar. İki bayram çakışmıştı.. Kurban bayramı ve işçi bayramı.. Feribotta genç kızları "kesen" bir grup delikanlı, bir yandan da ellerindeki "5 milyonluk" güvercinlerinden söz ediyorlardı. Önlerinde duran mukavva kutudan arada bir çıkardıkları cins güvercinlerin özellikleri sohbetin can yakıcı konusuydu.1 Mayıs kutlamalarına katılmak için Kadıköy alanına doğru yol alan delikanlılar ise "kuşçularla" karşılıklı oturuyordu. Muhalif gençlerin sohbet konusu ise, "Alana girerken polisler bir engel çıkarır mı, arama olur mu? " kaygısıydı.

1 Mayıs'a ilk çelmeler başlamıştı. Polis, Kadıköy'e doğru ilerleyen bazı miting otobüslerini gözüne kestirip, önünü kesiyordu. Hoyrat bir şekilde insanlar aranıyor. Kimlikler inceleniyordu. Boğaz köprüsünün çıkışında durdurulan otobüste HADEP'liler de vardı. Burada otobüsten indirilen işçiler yere yatırılıp aranıyordu.

Binlerce insanın Kadıköy'e doğru geldiği bu günün başlangıcına silah sesleriyle ilk karaltı düşmüştü.

İlk kurşunlar ve iki ölü

İlk kurşunu sıkanın açıkça kimliği belliydi. Devletin polisi silahına davranmıştı. Söğütlüçeşme'de bir köşeden sıkılan bu kurşunlarla iki gencin kanı toprağa akmıştı.

Ateş açılan örgütün kortejinde bulunan bu iki gencin ardından koşuşturmalar başlamıştı bile. Kendi çevrelerine doladıkları bir "güvenlik" ipinin dışına çıkan maskeli gençler de pankart sopalarına, zuladaki taşlarına davranmıştı.

Arkada bu çatışmanın yaşandığı anda, ön tarafta bulanan kortejlerin alana girişi devam ediyordu. Emek Partisi, HADEP, ÖDP arkadan öne doğru gelen bu dalgalanmaya karşı saflarını daha da sıklaştırıyordu.

Öfke patlamıştı.. Yayılmıştı.. Söğütlüçeşme'deki bu ilk çatışmaların ardından diğer resmi polisler ara sokaklara siperlenmişlerdi.

Eli sopalı gençlerin koştuğu nokta resmi polisleri işaret ediyordu.

O arada Taksim'den de haberler geliyordu. Çok olağanüstü güvenlik önlemlerinin alındığı, polisin burada da "kavgaya" hazır olduğu anlaşılıyordu.

Kadıköy Meydanı'nda artık acı ve sevinç yanyanaydı. Alana ulaşanlar kürsüye doğru yaklaşıyor oradan yükselen mücadele şarkıları, öldürülen iki gencin acısını bastırıyor, insanlar şarkılara eşlik ediyordu. O sırada bir başka köşede taşlar yağıyor, kurşunlar uçuşuyordu. Yerde yatan yaralılar hemen kucaklanıyor ve hastanelere yetiştiriliyordu.

Barış, demokrasi ve özgürlük talepleri için, partiler, örgütler ve sendikalarla birlikte gelen insanların çoğunluğunun artık tek isteği bir an evvel meydandan ayrılmaktı. Alanı terketmeyenler ise çatışmaya "hazır" olarak gelenlerdi. Medyanın "varoşlardan gelenler" diye adlandırdığı gruplar bu çatışmaların içine girmekte tereddüt etmiyordu.

Kürsüdeki tertip komitesi zor durumdaydı. Silah sesleri kürsüdeki

"İki ölü var" haberi de ulaşmıştı. Konfederasyon başkanları ise bunu duyurmamakta ısrarlıydılar. Sunucu Orhan aydın ve Ahmet Asena ise "uygun bir dil" arıyorlardı bunu kitlelere duyurmak için. Yürüyüş kolunun sonu hala Altıyol'daydı. Kadıköy alanını ise onbinler doldurmuştu.

Varoşlardan gelip bizi boğacaklar!

Kürsünün aşağısındaki genç ve maskeli öfke büyüyordu. Pet şişeler, paralar yağmaya başlamıştı kürsüye. Konfedarasyon yöneticileri kürsüye çıkmış, kısa bir süre sonra kaybolmuştu ortadan.

Orhan aydın ve Ahmet Asena ve DİSK Genel Sekreteri Kemal Daysal ve KESK'ten bir yönetici kalmıştı kürsüde. Ve maskeliler çıktı araca. Tartışmalar, itişmelerle mikrofonu almışlardı ellerine.

Mikrofonu ele geçiren genç duyurmuştu sonunda kitlelere ölümleri. Ardından alandan kopmalar hızlandı. Ölenler için yapılan saygı duruşuna katılan ÖDP'liler, sonuna kadar kaldılar saygı duruşunun. Ardından alanı terketmeye başladılar.

Ve polisler çıktılar sokak aralarından. Çatışmalar yeniden başladı. Yüzlerce genç insan öfkelerini çevredeki camlara yöneltiyordu.

"Varoşlardan gelip bizi boğacaklar" diye bağıran işadamlarının "korktuğu başına gelmişti"

Ertesi gün gazete sayfalarında çarşaf çarşaf yer alacak görüntüler kameraya çekiliyordu artık. "En vahşi" görüntüler zumlanıyordu. "Varoşlardan gelenler yıkıyor, yakıyor, tahrip ediyordu." Devletin güçlerinin tahribatı artık haber değeri olmaktan çıkmıştı. Sahile doğru kaçanları kovalayan polislerin "Düşmanı denize döktük" diye bağırmalarını duyan gazeteci olmamıştı.

Ne var ki bu tahribatı hiçbir sosyalist, devrimci onaylamıyordu. Bundan 20 yıl önce ilk kez Yılmaz

Güney'in 'Arkadaş' filminde lüks otomobillerin lastiğini patlatan o uzun saçlı gence mesajını ta o zaman vermişti Güney.

Vahşi kapitalizme doğru manevra yapan sermaye, bu manzaraları hesaplamamıştı. "Patladılar", "patlayacaklar" diye telaşa düşen köşe yazarlarının korktuğu başına mı gelmişti?

Ve bu panik içinde ertesi günkü Sabah gazetesi şöyle diyordu; "Ülke bugün sosyal patlamalara gebe dev bir dinamit deposunu andırıyor. Büyük kentler mülteci kamplarına döndü. İşsizlikten kaçıp büyük kentlere sığınan milyonlar, buralarda mutlu olamıyorlar. Kentler göç kabul etmeye hazırlıklı olmadığı için, sorunlar umutsuzluk, çaresizlik, öfke ve nefret yoğunlaşıyor.

Dün meydanlarda toplanan kalabalıklar, zaten isyan duygusu ile yüklenmiş patlamaya hazır dinamit kalıplarıydı."

Hergün şiddet görüntüleriyle kan revan filmleriyle raiting hesabında olan medyanın "vandalizm", "vahşet" çığlıkları atması ne iki yüzlülüktü.

Savaşı yüceltip yanyana dizili cesetleri birinci sayfadan yayınlayan gazeteler ne yapmaya çalışıyordu?

Sol bu öfke selinin ve isyanın üzerinde yeterince düşünecek ve onu anlamaya çalışacak mıydı acaba?

Soldan yapılan hataları da eleştirmek zorundayız

Ercan Kanar (İHD İstanbul Şubesi Başkanı)

Bu sene de 1 Mayıs'la ilgili olarak devlet çok yerde engelemelere, yasaklamalara başvurdu. Örneğin Diyarbakır, Tunceli ve Malatya'da 1 Mayıs yasaklandı. Keza İstanbul'da Taksim alanı konusunda devletin çifte standartı bu 1 Mayıs'ta da bir kere daha kendisini gösterdi. Ve bir mayıs için Taksim alanı yasaklandı. Oysa daha önceleri bir çok değişik kesimlerin gösterilerinde Taksim için böyle bir yasak olmamıştı. Kadıköy'de yapılan 1 Mayıs kutlamalarının en olumlu yönü şu ki, yüz bine yakın insan 1 Mayıs'ı adeta kendi özgürlük talepleriyle kucakladı.. Ve özgürlük taleplerini haykırmaya çalıştı. Üç insanımızı yitirmemize, çok sayıda insanımızın yaralanmış olmasına ve gözaltıya rağmen altı çizilmesi gereken husus, 1 Mayıs'a çok geniş kitleler sahip çıktı. Türlü engellere rağmen. Bu önemli bir yön.

İkinci bir yön devletin güvenlik güçleri kan dökmekte kararlı bir tutum sergilediler. Tesbit ettiğimiz kadarıyla, insan hakları savunucularının somut gözlemlerinden çıkarttığımız kadarıyla 1 Mayıs'ın Kadıköy'de acı olaylara neden olması, sürekli bir gerginlik içerisinde tamamlanması, polisin tutumundan kaynaklanıyordu. Dünyanın hiçbiryerinde, demokratik hukuk devleti olduğunu iddia eden hiç bir devlette üstünü aratmayan topluluğa cevap olarak ateş açılmaz. Üst

Ama güvenlik güçleri adam öldürmüştür. Güvenlik güçlerinin bu tavırları gün boyu devam etmiştir. Dağılma sırasında yaşanan hadiselerde de daha değişik yöntemlerle hadiselerin önlenme olasılığı var iken, ateş açma, insanlar hedef alınarak taranma olayı sürdü. Devlet hala eski niteliğini koruyor. Oysa Gümrük Birliği, Avrupa Birliği gibi bir takım söylemlere rağmen. Hatta o söylemlere kaynaklık eden bir çok sözleşmeler ve barışçıl gösteriler bile izne tabi değilken, izin alınan bir etkinlikte ortaya çıkan, değişik yöntemlerle giderilmesi mümkün olan sorunlarla karşılaşılınca güvenlik güçleri pervasızca ateş açabiliyorlar. Bunun altını çizmek gerekir. Üçüncü nokta, 1 Mayıs kutlamalarına katılan bazı kesimlerin 1 Mayıs'ın ruhuna aykırı hatalarını da açıkça eleştirmek gerekir. Hele hele insan hakları açısından bazı hatalar varsa biz bunları açıkça söylemek durumundayız. Bu hataların kaynağı devlet te olsa, bu hataların kaynağı güvenlik güçlerinin ortamı çok gerginleştiren, provoke eden tavırları da olsa, yine hatalara dikkat çekmemiz gerekiyor, Biz arabaların tahrib edilmesini, işyerlerine saldırı yapılmasını, camların kırılmasını, şu veya bu binaya patlayıcı atılmasını yanlış görüyoruz. Hele hele böylesi bir 1 Mayıs etkinliğinde özgürlük taleplerinin, savaşa karşı barış taleplerinin yasaklara karşı özgürlüklerin genişletilmesi taleplerinin ortaya atıldığı bir bayram günü olması gereken böylesi bir günde bu tür yorumlara dikkat edilmeyerek karşı propagandaya vesile olabilecek yanlış işler yapılmasını da doğru görmüyoruz. Bu tür yanlışlıklar gelecek dönemlerde, hatta önümüzdeki kitlesel etkinliklere geniş bir cephenin katılmasını engelleyebilir, zarar verebilir. Bu hatalara şunu da eklemek gerekiyor. Belirli bir programı olan, belirli bir disiplini olan mitingin kürsüsünün işgalini de yanlış görüyoruz. Konuşmacaların konuşma yapmasına müsade edilmeliydi. Buna uyulmalıydı. Ama miting tertip heyetinden kitleye ulaştırılması gereken talepler var ise o da dile getirilmeliydi. Bu talep karşılanmadığı takdirde protesto edilebilirdi. Böylesi bir süreç denenmeden mitingii programının yaşama geçmesinin engellenmesini de olumlu görmüyorum. Ama tabii bütün olumsuzluklarına rağmen kitlenin coşkuyla katılması esas altını çizmemiz gereken nokta. Çok sayıda kişinin yaralanmasında, üç kişinin ölümünde belirleyici hak ihlalini güvenlik güçleri yapmıştır. Bu saptama 1 Mayıs' a katılan güçlerin bazılarının hatalarını görmezlikten gelmeye de bizi getirmemelidir.

Lütfen ateşi kesin, insanlar ölüyor!

Suna Aras (Şair)

Saat 9.00 -8.30'da aceleyle 1 Mayıs kutlamalarına katılmak üzere evden yolaç ıkıyorum. Yolda sıkı önlemler alınmış polis tarafından. Kadıköy'e yirmi dakika uzaklıktaki bir mesafede minübüsü durdurup, içindekileri aşağı indiriyorlar. İnsanlar tepki gösteriyor. Bunca yolu bize yürütecek misiniz diye. Polisler ise "bu bizi ilgilendirmez, böyle emir aldık" diyorlar. Kadıköy'e kadar yürüyoruz. Ben Söğütlüçeşme'deki alana girdiğimde saat 9.45' ti. Alana girer girmez her yüzde bir telaş var. Ateşin açıldığı tarafa hızla koşuyorum. Olayın olduğu yere vardığımda bir kaç kişinin polise taş attığınını görüyorum. Bazı kişiler taş atanları yatıştırmaya çalışıyor. Ben de 'sakin olun, taş atmayın' diye araya giriyorum. İnsanlar çok öfkeli ve tepki içindeler. "Polisler ateş açtı, insanlar tarandı, bir çok yaralı var, bizi de vursunlar bakalım" diye yanıt veriyorlar. Bir ara insanlar koşuyor bir kalabalığa doğru, ben de koşuyorum. Göğsünden kurşun yarası almış birini taşıdıklarını görüyorum. Yaralı kendinde değil. Araba aranıyor, yok. Bir arabanın kapısı açılarak yaralıyı en yakın hastaneye yetiştirmek için gönderiyoruz iki İHD'li arkadaşımla. İHD'li arkadaşlar yaklaşık 10-15 dakika sonra geri geliyorlar. Hasan Albayrak ölmüş.

İHD'den üç arkadaş ne yapmamız gerektiğini düşünmeye çalışırken, Söğütlüçeşme tren istasyonunda polis yeniden ateş etmeye başlıyor. Ortalık biribirine giriyor. Biz 1 Mayıs tertip komitesini bulmaya karar veriyoruz. Tertip komitesi aracılığıyla Emniyet Müdürü ile konuşup, ateşi durdurmaya çalışacağız.

Tertip komitesini yüzbinden fazla insan içinde bulmak çok zor. Epey uğraştıktan sonra en önde kortej oluşturarak yürümeye çalışan sendika başkanlarına ulaşıyoruz. Ben Rıdvan Budak'ın yanına koşarak "lütfen birşeyler yapın, insanları öldürüyorlar, polis yine ateş açtı, şu an bir ölü, ondan fazla yaralı var" diyorum." Rıdvan Budak kortejdeki sendika başkanlarına "arkadaşlar yürüyelim" diyor. Ben yine atılıyorum; "Bir şeyler yapın lütfen." Rıdvan Budak; "yürümeye başlayınca biter" diyor.

Umutsuzluk ve telaş içinde bakınırken şu an ismini hatırlayamadığım ama Emniyet Müdür Yardımcısı olduğunu bildiğim bir şahısle göz göze geliyoruz. Ben hemen onun yanına koşuyorum; "Lütfen ateşi durdurun, insanları öldürüyorlar. Polisleriniz ateş açıyor. İnsanları hedef alarak" diyorum. Emniyet Müdür Yardımcısı elindeki telsizi göstererek; "Yok öyle birşey " diyor. Ben ise "yalan mı söylüyorum" diye atılıyorum. "Biraz önce hastaneye götürdüğümüz yaralı öldü. Şu anda yeniden ateş etmeye başladılar" diyorum. Emniyet Müdür Yardımcısı yanımdan uzaklaşarak telsiziyle birilerini aramaya başlıyor. Ne konuştuğunu duyamıyorum.

Miting alanına nasıl geldik bilmiyorum. Oldukça tedirgindim. İki ölü, ondan fazla bir yaralı olduğunu öğreniyorum. İsimlerini belirlemeye, yaralıların hangi hastanelere götürüldüğünü öğrenmeye çalışıyorum. İnsanlar sinirli ve tedirgin. Tam bir belirsizlik hüküm sürüyor. Açış konuşmasıyla tedirginlik artıyor. Konuşmaların bulunduğu kürsüye pet şişeler yağıyor. Arada para atılıyor. Bu ara bir kaç kişi kürsüye çıkmaya çalışıyor. Görevliler izin vermiyor. Tartışmalar, itişmeler sırasında kürsünün merdivenleri çöküyor. "Kürsü çökecek" diye bağrışmalar yükseliyor. Konuşmacıları "yuh" sesleri engelliyor. Tam bir karambol, kimin ne söylediği belli değil.

Bir süre sonra mikrofondna şu anons yapılıyor; "Miting alanında bulunan tüm görevliler kürsünün yanına gelsin." Anons bir kaç defa tekrarlanıyor.

Tam bu sırada kürsüye yaklaşan 35 - 40 yaşlarında bir kişi " görevlileri çağırmayı bırakın da hastanedeki yaralılara kan gerekiyor, anons yapın kan verilsin" diyor. Bunu duyan Rıdvan Budak, anonsu aynen şu sözcüklerle yaptırıyor; "O anons buradan yapılmayacak, buna izin vermiyorum" diyor. Zaten yüksek olan tansiyonu bu çıkış iyice yükseltiyor. Yaşları 15 -18 arasındaki gençler kürsüye çıkıyor. Sendika başkanları kürsüyü terkediyor. Sonrası bir karışıklıktan ibaret. Kimin ne yaptığı, ne söylediği belli değil. Bir süre sonra mikrofondan şu anons duyuluyor. "Arkadaşlar üç şehidimiz bir çok yaralımız var. 1 Mayıs'ı kana buladılar.'" Edip Akbayram ve Ferhat Tunç insanları yatıştırmaya çalışıyor. Saat 14' te mitingin bittiği ilan ediliyor. Kürsüde konuşan Hasena Türkoğlu arkadaşım iyi görünmüyor, onu bir kaç arkadaşımla alıp işyerime götürüyorum.

Yarım saat geçmeden silah sesleri gelmeye başlıyor.. Polis helikopterleri durmadan dönüyor Kadıköy meydanının üzerinde. Aşağıya inip Altıyol meydanına çıkıyorum. Polisler gruplarla çatışıyor. Taşlar, sopalar havalarda uçuşuyor. Alandan dumanlar yükseliyor, büyük gürültüyle camlar kırılıyor. Yapabileceğim bir şey yok. İHD'ye gitmek üzere oradan ayrılıyorum.

1 Mayıs'ın meşruiyeti sarsıldı

Şaban Dayanan (Gazeteci)

Sabah saat 8'de Taksim'e geldim. Çok yoğun güvenlik önlemi vardı. Ben daha önceki 1 Mayıslar'ı yaşadığım için, kitle örgütlerinin, siyasi partilerin canla başla bu mitinge hazırlandığını bildiğim için kötü bir şeyler şeylere olacağına dair bir duygu vardı içimde. Çok gergin bir hava vardı. Gözle görülür bir hava vardı. Bu gerginlik polisin her an saldırmaya hazır vaziyette beklemesinden, göstericilerin ve mitinge katılacak insanların da sanki üzerlerine saldırılacakmış gibi beklemesinden kaynaklandı. Taksim'de polisin bazı otobüsleri durdurup insanları oldukça provoke eden ve gergin bir hale sokan üst baş aramaları vardı. Boğaz köprüsü ve çevresinde insanlar yere yatırılıp aranıyordu. Mitinge geldiği belli olan otobüsleri, araçları yolda durdurup miting alanına sokmamaya çalıştılar. Mitinge girdiğimizde biz tam bir kargaşanın arasına düştük. Saat 10'a doğru, 9.40 civarında tam Hasanpaşa kavşağına geldiğimizde orada bir polis grubunun savunma durumunda olduğunu gördük. Sonra bir anda taşlar yağdı.

Daha sonra yerde bir gencin yattığını gördük. Genci hemen araca bindirdik. Meğer biz gelmeden iki dakika önce üst aramasından kaynaklanan bir şey olmuş. O yüzden de orada bulunan kitle frenlenemeyecek bir öfkeyle polislere saldırmış. Polis te tabi çok rahat bir şekilde oradan geri çekilebilecekken saldırıp, ateş açmış. Sonuç iki ölü idi. Bizim orada oluduğumuz sırada taşlar falan havaya fırladı. Polisler insanları coplamaya falan kalktı. Çatışma yine sürdü. Ateş açıp kaçmış. İşte sonra orada taşlar falan. Ama daha sonra insanlar büyük bir coşkuyla miting alanına doğru yürüyüşe geçtiler. Yıllar sonra ilk defa üzerlerindeki ölü toprağını atmanın heyecanı vardı. İşte bütün partiler, insanlar renk renk giyinmişler.

Fakat şunun da altına çizmek gerekiyor; 1 Mayıs'ı bu insanlara kutlatmamak niyetinde olan siyasal yaklaşımlardan kaynaklandığını sanmıyorum ama... Çeşitli taktik hatalar nedeniyle bazı gruplara 1 Mayıs'ı kutlatmak niyetinde değildi diye düşünüyorum. Çeşitli gruplar, kendi bakış açılarına uygun kutlamak niyetindeydiler. Temsili gelilla birlikleri, yani militarize edilmiş bir topluluk yaratmaya çalıştılar 1 Mayıs meydanında. Yani insanlar onun tedirginliğini hemen yaşadı. Mesala yıllar sonra Türkiye işçi sınıfı bir araya gelebilme şansını yakaladı. Yani yasal partilerle beraber bir miting kutlama fırsatı doğdu. Fakat insanlarımız polisin provakasyonuna çok çabuk geldiler. Böylece artık alanlarda yapılacak kutlamaların meşruluğunun üzerine gölge düştü.

Köprülerin altı...

Cengiz Yıldırım (Yön Radyo Haber Müdürü)

Özdemir Sabancı ve arkadaşlarının Sabancı Center'de öldürülmesinden sonra bir işadamı "bir gün varoşlardan gelip bizi boğacaklar" demişti.

Allah, allah o da nereden çıkmıştı? Varoşlar sınıf atlamamış mıydı?! Hem sonra, ideolojilerin sonu gelmemiş miydi? 'Yükselen değerler' bütün dünyada ebedi egemenliğini ilan etmemiş miydi? Kollektif davranışın bütün temelliri birer birer ortadan kalkmamış mıydı? Toplumsal muhalefet yok olmamışmıydı?

Hey gidi heey...! Köprülerin altından çok sular akmıştı. Zenginleşen ve değerleri değişen varoş sakinleri -üstelik bir zamanlar onlara kimlik veren, onların davranışını yönlendiren ideoloji de ölmüşken- gidip ne diye iş adamlarını boğazına sarılsındı? Değiştir o kafayı "komünist burjuva!"

Ülkemizde bu yılki 1 Mayıs kutlaması neo-liberalizm rüzgarlarını dünya genelinde tersine dönmediyse bile hızının yavaşlayarak belirli ölçülerde durugunluğa girdiği bu dönemde yapılacaktı. "Ekonomi" derken emek unsurunu dışlayan ve ülke zenginliklerini hayasızca yağmalayan; işsizliği, açlığı ve sefaleti geniş emekçi kesimlerine müjde gibi sunan, Kürt sorununun çözümü konusunda savaş politikalarında direten, toplumsal muhalefeti ezmek için yerinde infazları, gözaltında kaybetmeleri ve işkenceyi kurumsallaştıran halk düşmanlarının ideolojik gücü, örneğin üç dört yıl öncesine göre belli ölçülerde zayıflamıştı.

Kadıköy meydanı yüzbini aşkın emekçinin bayramına tanık olacaktı. Kadıköy meydanı savaş ağalarının, yerinde infazcıların lanetlenmesine tanık olacaktı. Kadıköy meydanı yılardır aşağılanan, horlanan ve hakarete uğrayanların soylu başkaldırılarına umuduna tanık olacaktı.

Sonuçta Kadıköy meydanı üç kişinin ölmes,i onlarca kişinin yaralanması ve yüzlerce gözaltıya tanık oldu. Kadıköy meydanı otomobillerin ateşe verilkesin,e çok sayıda işyerinin camlarının sopalarla kırılmasına, telefon kulubelerinin bile taşlı - sopalı saldırıya uğramasına tanık oldu.

Şu iki soruyu sormanın zamanıdır;

Türkiye burjvazisi ve onun politikacıları körlükten ve et kafalılıktan vazgeçecek midir?

Türkiye solu subektivizmden ve politikasızlıktan kurtulacak mıdır?

Varoşların öfkesi ve öfkenin siyasası...

A. Haluk ÜNAL (Ahmet Ural)

1996 1 Mayıs kutlamalarında yaşanan olaylar, özellikle de İstanbul'da olup bitenler, üzerinde titizlikle düşünmemiz gereken siyasal bir resim, hatta "sol" a dair sosyopsikolojik bir kesit sundu.

Resme dikkatle baktığımızda öncelikle görülmesi gereken, varoş insanının ve onun plebyen öfkesinin gününün geçmediği, tersine siyasetin yarınında önemli bir yer tutacaklarının görülmesi gereğidir. Bu noktanın tartışılması da bizi aslında 21. yüzyıl kapitalizminin yeni bir olgu olarak bizlere sunduğu göç olgusu ve megapollere ulaştırır sanıyorum.

Bu bahiste ikinci önemli nokta da sosyalist solun gelecek dönemde hangi eksenlerde, ne tür sosyolojilere yaslanarak gelişeceğine dair bazı öngörüleri doğrulayan göstergelerdir.

Bu kent bir karadelik...

Uluslararası Finans Kapital ve emperyalist merkezler, 1995 Rio zirvesinde kapitalizmin var olan gelişme, ilerleme ve kalkınma çizgisinin bir çıkmaz olduğunu itiraf ettiler. Elbette buradan çıkardıkları sonuçlar da kapitalizmin restorasyonuna dair sonuçlar oldu: Sürdürülebilir bir kalkınma perspektifi...

Şöyle anlayabiliriz sanıyorum. Kapitalizm kendi mezarını işçi sınıfının kazmasına izin vermese de bir başka biçimde mezarını kazdı bu kez ve süratle gezegendeki yaşamı yok etme noktasına ulaştı. R. Lüksemburg'u doğrulayarak alternatiflerden birisinin barbarlık ve ölüm olduğunu itiraf etmiş oldu böylece.

Hemen ardından da sürdürülebilir bir kalkınma için yerleşim sorunlarını ve stratejilerini tartışmaya hazırlanıyorlar. Hani şu kurumsal olarak hiçbirimizin önemsemediği ve habersizce geçip gidecek olan HABİTAT II'den söz ediyorum.

Bu sürecin bir başka somutlanışı da savaş, yoksulluk, doğal felaketler ve çevre tahribi sonucu oluşan yoğun göç hareketleriyle metropollerin, kentlerin yerini megapollerin alması oldu. Bugün bildiğimiz kadarıyla gelişmekte olan tüm ülkelerde megapolisler kapitalizmin yeni profilini somutlamakta.

İstanbul'un da seçkin örneklerden birini oluşturduğu megapolisler, şimdiden toplumsal bir karadeliğe dönüşmüş bulunuyor.

Megapolislerin en büyük ortak paydalarından birisi de varoşlarla çevrili bu mekanların plebleridir: Yaşadığı tüm insanlıkdışı serüvenin sonucu olarak, yarın umudunu yitirmiş, nihilistleşmiş, nefret ve öfke dolu, çoğunlukla düzenli bir işi ve belirli bir toplumsal kimliği olmayan kadınlar ve erkekler. Özellikle de yaşamdan haklı olarak paylarını almak isteyen gençler... Çağdaş makine kırıcılar..

Hele bu gençler ülkemizde olduğu gibi ulusal olarak ezilmiş, sınıfsal olarak ezilmiş, kültürel olarak dışlanmış ve horlanmışsa öfkeleri daha büyük olacaktır. Üstüne üstlük bu gençler kendilerini ifade ederken hangi taşkınlığı yaparsa yapsınlar karşılarında devletin silahlı müfrezelerini bulmuşlarsa, can vere vere, cop yiye yiye can almayı ve cop kullanmayı öğrenmişlerse çok daha öfkeli, sabırsız ve nefret dolu olacaklardır. Ve çok doğal olarak bu karadelikte kaybolmamak için direnecek, kendilerine daha toplu bir duruşun, bir kimliğin, bir ifade biçiminin araçlarını elde etmeye çalışacak ve bunu sonunda başaracaklardır. Ve öfkeleri yeni bir dünya yapmaya yetmese de oldukça fazla bir şeyi yıkmaya yetecektir, kimsenin özellikle de TV'de izlediğimiz ağzı köpükler içinde "bu devlete kimsenin gücü yetmez" diye bağıran bir kısım polisin kuşkusu olmasın.

Kentin bekçileri...

Devletin silahlı insan müfrezeleri, yani kentin bekçileri. Bu kara delikte kaybolmamakta direnenleri kaybedenler. Polis şefleri hariç, aynı varoşlarda yaşayan bir başka topluluk. Zaten bildik bileli bu ülkenin taşralı yoksul çocukları ya polis ya da asker olmak istemezler mi? Bunun övünülecek bir yanı var mı? Hal böyleyse devletin içine kabul etmediği gençlerin kendi devletlerini kurmak için karşı ordular kurmalarına kim ne diyebilir? Ayrıca ne çabuk unutuldu 1960 ihtilalinde polisleri Harp Okulu'nun hamamına doldurup önlerine ekmek atanlar da aynı memleketin subay olmuş yoksul gençleri değil miydi? Özellikle de bu önemli ayrıntıyı, DAL'cı, işkenceci "Komiser" Kemal'in bile ateş etmeyin dediği koşulda, onu bile takmaz olmuş, hedef gözeterek atèş eden polislere hatırlatmakta yarar olduğu kanısındayım.

Daha ötesi bu polislere bizzat yaşadıkları varoşların gençleriyle

kendi özbeöz oğulları ve kızlarının nasıl ve hangi biçimde ilişki kuracağını sandıklarını sormak gerekir elbette. Üç kuruş maaş için, başkalarının çomakladığı ateşi tuttuğu üniformalı bir maşa olan babalarının tabutunun ardından ya onlar da gerçeği görüp bu devlete karşı olurlarsa ne olacak?

Kısacası, kent nüfusunun neredeyse yarısını oluşturan bu topluluğun kentin yaşamında yakın gelecekte söz sahibi olacağını görmek için özel bir çabaya gerek olacağını sanmıyorum. Kentin yarısını oluşturan varoşlar bu kentin pis işlerini üstlenmiş, polisler güvenlik güçleri, mafya üyeleri ve faşist paramiliter örgütler, bir de pisliğin içinde kendilerine yeni bir gelecek arayan ve bu geleceği, doğalarına uygun biçimde sosyalizmin şiddet ve öfkeyle mayalanmış yorumlarında bulan gençler. İki farklı güç merkezi iki farklı şiddet kaynağı... Siz olsanız çocuklarınızın polis, mafya ya da faşist tetikçisi olmasını mı, yoksa adalet, eşitlik ve özgürlük mücadelesinde öfkesine ve şiddet duygusuna yenilen gencin, korku ile buruk bir gurur duygusu arasında gidip gelen ebeveyni mi olmayı isterdiniz?

Rıdvan Budak ve benzerleri, köşe yazarları, elitlerimiz bu soruya öfke ve utanç içinde üçüncü bir yanıt vermeyi seçtiler. İkisi de olmayı istemezdim. Elbette böyle bir üçüncü yanıt var. Ama üçüncü bir irade biçimi, üçüncü bir üslup varsa? İşçi sınıfının kürsüsünü "çapulculara, baldırıçıplaklara" teslim etmeyecek bir irade. Gerçekten o kürsünün sahibi olan bir irade.

Ama bu üçüncü yolun üslubunda bu kez senin ayağına bastı diye mahallenin çocuğunu hemen hasım, dışarlıklı sayan bir ton olamaz. Bu üslupta, sendikalı olma imtiyazını elde etmiş, kıçını sokacak sıcak bir yer bulmuş ücretlinin, varoş emekçilerine ve onların öfkeli çocuklarına yukarıdan bakışı ve kulak çekişi de olamaz. Bu üslupta 1 Mayıs kürsüsünün sahibi gibi, konuşma tonu da olamaz. Öfke ve şiddete karşı olmakla, bu öfke ve şiddetten mıymıntı bir liberal gibi söz etmek aynı şeyler değildir.

Ayrıca üçüncü bir yolun yolcularının gerçeğin bilgisini garnizon medyasından farklı aktarması gerekmez mi? Sabah üst araması gerginliğinde polisin nasıl hedef gözeterek ateş ettiğini bilmiyor muyuz. Miting sonrası olaylarda Ziraat Bankası'nın üzerindeki timlerin ateşinin kitleyi tahrik etmekte nasıl ciddi bir rol oynadığını izlemedik mi? Linç edilen polislerin hedef gözeterek ateş edenlerden birkaçı olduğunu bilmiyor muyuz? Üçüncü kişinin ambulanstaki polisin tabancasından çıkan kurşunla ambulansın dibinde öldüğünü bilmiyor muyuz?

Yaptıklarının hiçbirisine katılmasam da, siyasal tarzlarının öfkeyi ve nefreti örgütlemek gibi sosyalizmdışı unsurlar taşıdığını düşünsem de, bilgisizlik, cehalet ve nefret üzerine kurulan sosyalizmlerin Pol Pot gibi meyveler verdiğini bilsem de, yine de mahallemin öfkeli çocuklarını, onlara yöneltilen bu yave yavşak, devletin sırtını sıvazlayan eleştirilerden tenzih ederim.

Mayıs Bayramı, vahşet ve şiddet...

F. Cengiz ERDİNÇ

Aslında her şey kitaplarda anlatıldığı gibi olup bitti. Varoşlar ve kentin onlara yasaklanan sokakları arasındaki gerilim Mayıs'ın ilk sabahında bir defa daha patladı. Vakko'nun yakılan, dağıtılan vitrinindeki mankenin kafasına geçirilen işçi bareti, bankaların aşağı indirilen camları, yakılan otomobiller vahşi düzenin sahipleri ve sözcüleri için bazı şeylerin artık yürümediğini gösteriyor.

Vahşet düzeninin sahipleri ve onların sözcüleri vahşetlerini yok sayıp, sokakların dillenmesini kendilerine yediremiyorlar. Gazi mahallesinde öldürülenlerin katilleri, üniformalarıyla dolaşıyor. Oysa, gazete ve televizyonlar sadece gösteri yapmaya gelip, polis kurşunuyla ölenlerin cesetleri bile soğumadan, yanan otomobiller, kırılan camlar ve dağıtılan vitrinler için ağıtlar yakıyorlar. Daha cesetler soğumamışken, vahşetlerini sürdürüp, katillerin soğukkanlılığından, olayların büyümemesinden dem vuruyorlar ve utanmadan Gazi mahallesini, 1977 Mayıs Katliamı'nı hatırlatıyorlar.

Tıpkı, 77 Mayıs'ında Sular İdaresi binasının üzerinden meydandakilere ateş açanlar gibi, Kadıköy'deki kürsüde maskesi aşağı indirildikten sonra toz olan polisin kim olduğunu merak bile etmiyorlar. Yasadışı ilan ettikleri grupların, polis tarafından hedef gözetilerek kurşunlanmasını "yasalara uygun" olarak değerlendiriyorlar. Önce asıyorlar, sonra yargılıyorlar. Ama rüzgar eken, fırtına biçiyor, mahkum, karara direniyor. Cop, panzer ve kurşun karşısında tahta sopa, taş, diş ve tırnak ile sokak kendi yasalarını yapıyor. Demokrasinin sahte yandaşları, toplantı ve gösteri hakkını, ifade özgürlüğünü bir yana bırakın yaşama hakkının çiğnenmesine karşı "itirazları" bile çok buluyorlar.

İçli dışlı oldukları bankalara saldırılması canlarını sıkıyor. Bankalararası piyasada yapılan soygunların, vitrin yağmalamaktan sadece daha ince teknikler ve daha yaygın bir örgütlenme gerektirdiğini en iyi bilenler onlar. Yine de itiraz ediyorlar. Haber programına konuk olan muhabir, görüntülerde, banka zırhlı aracı devrilirken, "Zırhlı aracı niye deviriyorlar, camlarının kırılmayacağını bilmiyorlar mı?" diye soruyor. Çünkü, bankalara neden saldırıldığını (eskiden solcu olduğu için) o da gayet iyi biliyor, soracağı başka bir şey olmadığı için, böyle abuk sabuk şeyler söylüyor.

Peki, Mayıs Bayramı'ndan ortaya çıkan manzaraya bir bakın ve söyleyin; Kim daha vahşi? Silahsız gösteri yapan insanları, kafalarından vurup öldüren katilleri bir yana bırakın. Aylarca hatta yıllarca kazandığı bütün parayı biriktirse bile alamayacağı bir ceketi ya da elbiseyi yakanlar, o vitrinleri aşağı indirenler mi? Yoksa, o ceketi satanlar mı? Peki ceketi satın alanların durumu? Akmerkez ve Galleria gibi zenginlik tapınaklarının temellerinde, varoşlarda sönüp giden hayatlar yok mu? Varoşlarda, objektiflerin, kalemlerin ya da kameraların hiç gitmediği yerlerde yaşanan, kent merkezlerine zenginlik abideleri dikilmesinin sağlayan baskı, sömürü, şiddet ve cinayetler mi, yoksa herkesin önünde birkaç bankanın camlarının kırılması, arabaların yakılması, sloganlar atılması mı?

1 Mayıs'a dikkat! 1 Mayıs'ın analizine de dikkat!

İlhan Kamil TURAN

▼ Geçmişte de sol içi ayrılıklar vardı. Bunlar çeşitli teorik, pratik konular üzerinde şekilleniyordu. Ama dikkat edersek bu konular belirli ölçülerin ötesinde solu etkileyemez, örneğin bir mitinge herkes benzer refleks ve disiplinle giderdi. Bugün ise "rap, rap", "aşırı disiplin", "gevşeklik" neredeyse kimi çevrelerin tarzlarını çağrıştıracak ayrılık öğeleri olarak anılabiliyor. Sosyalizmin geleceği adına bunların hepsini alıp "al birini vur ötekine" demek gerekirken, solu üst belirleyecek bir tarz bulunmadığı için serbestçe etken olabiliyorlar.

Bu yazıyı 1 Mayıs gecesi 23.00 sularında yazıyorum. Olayların bugün gündüz saatlerinde yaşanması ve Ankara'da yaşayan bir insan olarak ayrıntıları bilmemek, TV kanallarının sunduğu bilgiler içinde ayıklayıcılık yapmak gibi mazeretlerin ötesinde, bugün yaşanan olayların sınıf hareketi, sosyalist hareket, kendilerini sosyalist hareket içine yerleştirmeyen bir bölüm devrimci demokrat hareket bağlamları itibariyle oldukça önem taşıdığına inanıyorum. Sınıf hareketi, sendikal hareket, sosyalist hareket ve devrimci demokrat aktivizm başlıkları kendi içlerinde bile yer yer önemli ayrımları barındırıyor. Sadece sıcağı sıcağına yazmanın ötesinde 1 Mayıs'ın analizi bu yönleriyle ve bununla birlikte yarına dönük etkileriyle de oldukça hareketli bir zemine (kaygan bir zemin de diyebiliriz) sahip olduğu için riskli, ama gerekli de. Zira bir ülkenin sınıfsal toplumsal dinamikleri bu denli ayrılığı kaldıramaz, daha doğrusu bu kadar ayrılıkla uzun süre yaşayamaz.

Doğrunun mutlaklığı demeyeceğim, ama mümkün olabilen bütünselliğine mutlaka ulaşmamız gerektiğine inanıyorum. Yoksa ne kendi içimizde, ne de emekçi kitleler nezdinde inandırıcılık oluşturabileceğiz. Bu nedenle gerek SÖZ'de, gerek başka sosyalist yayın organlarında konunun derinliğine nüfuz edecek tüm değerlendirmelerin kolektivize edilerek işçi emekçi kitlelerin önüne ayrılığımız olan kesimleri de içerecek tarzda daha bütünlüklü düşünce, önerme ve pratiklerle çıkmamızı diliyorum.

1 Mayıs'ın anlamı

Biliyoruz, 1 Mayıs 8 saatlik işgünü için mücadelelerin başarıya kavuşmasının ötesinde dünya yüzünde bütünsel/ nihai kurtuluş için birlik, mücadele, dayanışma kararlılığıyla kutlanagelmiştir. Kutlanan özgüven, bu güvenin somut başarıları ve mücadelenin süreklilik-kararlılık zinciri içinde sergilenmesidir. Kutlanan ile amaçlanan arasındaki ilişki, 1 Mayıs'ın devrimci anlam ve diyalektiğini ortaya çıkarıyor. Zincirlerinden başka kaybedilecek hiçbir şeyleri olmayanların mücadeleciliklerinin, mümkün olan en geniş toplumsal dinamikle birlikte geçmiş-bugün-gelecek köprüsünün en merkezileştirilmiş ve en fazla yığınsallaştırılmış anıdır 1 Mayıs. Dünyada ve Türkiye'de hakkı verilerek alanlara çıkıldığında 1 Mayıs böyle kutlanmış, nihai kurtuluş uğrunda mücadele bu öğelerle donatılmıştır.

Ama Türkiye..

Dünden bugüne baktığımızda ise Türkiye solunun 1 Mayıslar'daki güç yoğunlaştırma/yığma ve organize etmeye ilişkin gösterdiği basiretsizlik ve mevcut güçlerin parçalanmasındaki maharetini anmak mümkündür. Elbet Türkiye'deki 1 Mayıslar'ın yasak çemberinin aşılamamasının bir dizi etkeni sıralanabilir. Ama biraz da solun kendisinden kaynaklanan etkenler yumağına bakmak gerekir. Gerek nesnel, gerek öznel etkenler olarak topluca sıralamak gerekirse; 1980 öncesinde sol içi ilişkilerin provokasyon malzemesi olarak kullanılmaya açıklığını, siyasal mücadelenin haklı gerekliliklerle de olsa anti-faşist mücadelede kilitlendiğini, solun gücünü bu anlamda da organize edemediğini 1978 ile birlikte solun kitlesini kemiren depolitizasyon eğrisini, Ecevit umuduna bir bütün olarak solun katkılarını ve CHP'nin solu nasıl çeldiğini vb. anımsayabiliriz. Sonuçta veya süreç içinde görülebilir ki, '78 1 Mayıs'ı '77 katılımına oranla biraz zayıflamıştı. Ama olsun, 1 Mayıs yine ülke genelinde merkezi olarak kutlanmıştı. Fakat şunu da görmeliyiz ki, '77 1 Mayıs'ını sabote etme eylemi sosyalist hareket ile işçi sınıfı hareketinin en merkezi eylemini dumura uğratma, terörize etme eylemi idi. '79 yılı ile birlikteyse merkezileştirme, güç yoğunlaşması yasaklarla kesildi, güçler yerelliklere bölündü, parçalandı. Önce askeri güçler, '86 sonrasında ise emniyet güçlerince 1 Mayıs alanı kuşatıldı. Karanfilli resmi ziyaretler dışında 1 Mayıs alanı nostaljik bir tarih yaprağı olmayacaksa zorlanmalıydı, solun güçsüzlüğünde ve solun parçalarının güçsüzlüğünde zorlandı...

Ve bugün

Son yılların bizler açısından bir veya iki önemli sorunu vardır: Solun kadroları ve hedef kitlelerinin politizasyonu. Ayrıştırılırsa soldaki apolitizmin, kitlelerdeki depolitizasyonun kırılması. Farklı ölçülerde de olsa bunun işaretleri son dönemde mevcuttur. Solda geniş ölçekli ÖDP'nin kuruluşu, siyasetin sol kadrolar nezdinde ve ötesinde toplumsallaşmasına dair önsel bir umut oldu. Keza öğrenci gençlikteki hareketlenme, KESK'in süreklileşen eylemliliği, 8 Mart'ın feministlerin sınırlarını aşması, Kürt sorununa soldan katkı ve Kürt dinamiğinin tekrar sola açılma eğilimine girmesi, barış sorununun kitleselleşen bir tema olması ve reformcu sınırlarının görülüşü.. Bunlar önemli ve Türkiye'de solun, sosyalizmin, Kürt sorununun geleceğini muştulayabilecek, ancak kendi içlerinde tıkanma öğelerini de taşıyabilen gelişmelerdir. Tıpkı 1 Mayıs olaylarında olduğu gibi.

Söz konusu gelişmeler eksen-kapsam-perspektif, eylemlilik boyutuyla bir üst bütüne, bir üst halkaya sıçratılabilmiş değil. Mevcut olan, söz konusu özne ve hereketliliklerin en alt sınırlarda birbirleriyle dolayımlanması üzerinde henüz yeterli olmayan, sürekliliği güvenceye alınmamış, yalnızca nesnel göstergelere, kimi zaman nedensellikler, kimi zaman sonuçlar üzerinden tepki üreten bir siyasallaşmadır.

Dikkat edelim, eski DİSK Genel Başkanı Kemal Nebioğlu görevini devretmeden iki gün önce bir TV programında işçi hareketinin güçlü olması için sosyalist hareketin güçlü olması gerektiğini söylüyordu. Bugünkü DİSK Genel Başkanı'nın performansına baktığımızda ise, Sabancı ve Koçlar'ın cenazelerine koşuşturmaktan 1 Mayıs'a ilişkin Taksim dilekçesini vermeye soluğununun kalmadığını görüyoruz.

'86 sonrası şu veya bu şekilde zorlanan Taksim, solun ve sosyalist siyasetin toplumsallaşma ve kendini dayatmasının koşullarının bulunduğu bugün zorlanmamıştır. Sorumlu elbette ki sosyalist harekettir. Sosyalist hareketin gerek sendikal hareket içindeki gücü, gerekse potansiyel olarak kapsadığı toplumsallaşma gücü, diğer sosyalist işçi ve sendikacılarla birlikte pozitif bir baskı gücü olabilecekken bu kullanılmamıştır. Çünkü sol, dışındaki gelişmelere fazlasıyla endeksli olup, kendi katalizör gücünü birleştirici bir yöntemle devreye sokmamaktadır. Solun ana gövdesi olabilecek olan ÖDP, bu konuda önüne çıkan olanakları ne yazık ki elinin tersiye itmektedir. Ve ne yazık ki böyle böyle sol içi kompleksler, anlamlı ve anlamsız ayrılık tohumları bu ortamda özgürce gelişip yayılabilmekte, sınıfın doruk günü, sınıfa eklemlenmesi gereken dinamiklerin aktivizmiyle belirlenebilmektedir.

1 Mayıs: Neden böyle oldu?

Geçmişte de sol içi ayrılıklar vardı. Bunlar çeşitli teorik, pratik konular üzerinde şekilleniyordu. Ama dikkat edersek bu konular belirli ölçülerin ötesinde solu etkileyemez, örneğin bir mitinge herkes benzer refleks ve disiplinle giderdi. Bugün ise "rap, rap", "aşırı disiplin", "gevşeklik" neredeyse kimi çevrelerin tarzlarını çağrıştıracak ayrılık öğeleri olarak anılabiliyor. Sosyalizmin geleceği adına bunların hepsini alıp "al birini vur ötekine" demek gerekirken, solu üst belirleyecek bir tarz bulunmadığı için serbestçe etken olabiliyorlar.

Sonuçta Bayram Meral ve Rıdvan Budak, bu gece, bir dahaki sefere olay çıkaran grupları alanlara sokmama tutumundan, Budak ise hepsi emekçi çocuğu, bir kısmı da fiilen emekçi olan bu insanları, "alınteri dökmeden ekmek kazanmamış, üretmeden yaşayan" asalaklar olarak tanımlayabilmiştir. Bu noktada, sınıf hareketi ile sendikal hareket, sendikal hareket ile sosyalist hareket, keza sosyalist hareket ile yalnızca kapitalizmin yarattığı toplumsal sonuçlara yönelen devrimci demokrat aktivizm arasındaki ayrılıkların tehlikeli bir şekilde kaşındığını görmemiz gerekiyor. Burada ÖDP olarak içine çekilmek istendiğimiz "uygar" zemin, yine Budak tarafından ad verilerek de belirtilmiştir.

Kısmen tekrar da olsa konunun önemi açık tespitleri gereksiniyor:

1 Mayıs organizasyonlarında Demokrasi Platformu'nun önderliği sendikal hareketin zayıflığı ve gerici öğeleri (Meral, Denizer, Hak-İş) itibariyle aşınmış, bu 1 Mayıs'ta ise aşılmıştır. Gerek SİP'in Taksim zorlaması, gerek Kadıköy'deki olaylar dolayısıyla sendikal hareket ve dolayımla sınıf hareketinin geleneksel 1 Mayıs inisiyatifi zedelenmiştir. Sendikal hareketin bu yönde sağlıklı bir atılım yapması da bugün için pek olanaklı görülmemektedir.

İkinci olarak, Meral'in sonraki yıllarda kırlarda piknik yapma yöneliminin işçi kitlesinde ekeceği bölünme ve depolitizasyon öğeleri mutlaka hesaba katılmalıdır.

Üçüncüsü, zayıflayan sendikal hareket etkinliği, sendikaların bu tür kitlesel etkinliklere yönlendirdiği işçi kitlesinde giderek bir azalmaya yol açmaktadır.

Dördüncüsü, sınıf hareketi ile buluşma sorunu pek olmayan sol aktivizmin bu ortamda kendine çok rahat bir bozucu alan bulmasıdır.

Beşincisi solun sınıfla birlikte olma gerekliliğinden hareketle türeyen edilgen ve seyirci konumundan söz etmek gerekir.

Bu noktada, içimize dönük bir uyarı gerekiyor: Başta değindiğim otorite yoksunluğu sonucunda oluşan tablo, bir yanıyla söz konusu aktivist kesimler için de geçerlidir; bir safhadan sonra kim yönetici, kim eylemci, kim frenleyici belli olmamaktadır. Çünkü bu hareketlilik kendi başına kaldığında tabiatı gereği öfkesi dizginlenemez (burada devlet terörünü ve bunun beslediği öfkeyi hiç unutmayalım. Ayrıca bu yazıda devlet terörünün, kapitalizmin savunma reflekslerinin asal bir eksen olduğunu, bu nedenle konunun bu yönüne ayrıca girme gereği duymadığımı belirtmek istiyorum). Bir uyarı da şu noktada gerekli: Yoksulluğun alt sınırlarında yaşayan insanların zenginliğe duydukları tepki, örgüt nosyonlarından yoksun eylemlilik, kapitalizmin nedenselliklerine ilişkin eğitimden yoksun tepki ve öfke boyutu bizi, bu insanları kimi nahoş sıfatlarla bir tarafa itme burjuva kolaycılığına vardırmamalıdır. Üniversite öğrencilerinin eyleminde, İstiklal Caddesi'ndeki vitrinlerin kırılışında gözlemlemek mümkündü (ama nedense pek dikkate alınmadı), 1 Mayıs olayları sırasında da mümkün: Vitrinleri kırıp dökenler ve hatta vitrinden bir giysiyi inceleyerek alan genç devrimci bunu yoksulluğundan dolayı yapmaktadır. Anlayalım, ama benimsemeyelim. Bunun da ötesinde toplumsal bir atmosfer olarak eylemciliği ideoloji ve örgütlülük nosyonlarıyla disipline edip donatalım.

Özetle sol atmosferi değiştirmemiz gerekiyor. Bu yapılabilir, güç var, kullanılmıyor. Artık kullanılmalı, yoksa 1 Mayısımız da tehlikede.

1 Mayıs'a en merkezi şekilde sahip çıkmamız gerekiyor. Sözü edilen ve daha bir dizi sorun en iyimser şekilde sanırım böyle aşılabilecek. Sınıf ve sosyalizm, sosyalizm ve varoşlar, sosyalizm ve militanlık mutlaka buluşmalı. Başka yol yok!

Siyaset ve toplumsal yaşam ileride olanın geride olanı da ileriye çekerek atılım yapma sanatı olması gerekir. Bu açıdan dönüp kendimize bakmamız gerekiyor. Başkalarının eksiklerini tespitimiz o zaman daha anlamlı ve değiştirici olabilecektir.

Bir yıl sonra, yani on yedi yıl sonra İstanbul'da Taksim'de birleşik organize tek bir 1 Mayıs dileğiyle..

1 Mayıs, bizim için bir özgüvendi, g

1 Mayıs1996, henüz hatıra bile olmamış. Dün, henüz şimdiki zaman... Dün'ü konuşmak ve biraz da ikibaşımıza dertleşmek için Ufuk ile Salacak'ta buluşuyoruz... Çayları söylüyoruz, bir çift sevgili oturuyor yanıbaşımızdaki masaya. Onlar dünü nasıl yaşadılar/yaşamadılar acaba, diye düşünüyorum. Biz dünü yaşıyoruz, dün henüz bitmemiş bir öykü bizim için. Nedenler, niçinler... Sorular o kadar çok ve yanıtı zor ki.

Söze nereden başlasak içimiz acıyor, sabahın o güzel saatinde hüzünleniyoruz.

Önce bir martı geçiyor ta uzaklardan, dün'e el sallıyor...

Sonra dün'den sağ kalan bir pankart geçiyor yanıbaşımızdan; iki gözü ikiçeşme bir pankart...

Sonra, sabahın kuşluk vaktinde öldürülen genç arkadaşımızı arkadaşları taşırken, birden boşluğa kayan ve düşen başı geçiyor içimizden...

İçimizden üç yıldız birden kayıyor, mahallemizin taşrasına doğru...

Sonra bir çocuk geçiyor içimizden, dışımızdan, her yanımızdan...

İster kızın ister kızmayın ama yine C. Süreya yetişiyor imdadımıza:

"Çocuk/ Güzel anılar gibi hüzünlü/ Hüzünlü şarkılar gibi güzel" ***Sezai Sarıoğlu***

En zor olanı, sıcak olanı anlatmak Ufuk'a düşüyor... Eşyalarda, bir balıkçı kahvesinin salaş masalarına özenle yerleştirilmiş kır çiçeklerinde dünü anımsatan bir şeyler var. Kah tenhalaşan, kah kalabalıklaşan yaralı sözcüklerle anlatmaya başlıyor....

– ÖDP olarak 1 Mayıs'ı tasarlarken, bu kez daha şenlikli, panayır havasında kutlamayı düşünüyorduk. Sendikaların aldığı karar çerçevesinde, işçi sınıfının birlik, mücadele ve dananışma gününün temel esprisini de unutmadan... Hava kararıktan sonra açık havada şenlik yasağı nedeniyle ikisini bir araya getiremedik ve şenlik projemiz sonraya kaldı.

Performansımız bizim için ilk göstergeydi. Aldığımız haberlere göre, –bütün tatsız olayları bir paranteze alıyorum– İzmir'de, Ankara'da, İstanbul'da en güçlü organizasyon olarak, çoğulculuğumuzu yansıtan bir organizasyon olarak alanlara ağırlığımızı koyduk. Üstelik bütün bu hengame içinde, İstanbul'da on binin üstünde insanımızı çok iyi bir organizasyonla bu hercümercin dışında tutabildik. Gelişmeler, şunu gösteriyor ki, biz 1 Mayıs'larda işçi sendikalarıyla, işçi sınıfıyla beraber daha farklı bir 1 Mayıs'ı, daha farklı bir politika tarzını gerçekleştirmeyi önümüze koymalıyız.

Dün, ÖDP açısından bir özgüven teşkil etti, gücümüzü sınama imkanı bulduk. Birtakım tatsızlıklar olacağı sinyali daha sabah saatlerinde vardı. Medyada, polisin müdahalesini ikinci plana alan ve olayın sonuçlarını öne çıkaran bakış açısı söz konusu. Oysa görüyoruz ki, arkadaşlarımız kafa ve göğüs bölümleri hedef alınarak öldürülmüş.

1 Mayıs 1977 katliamının müsebbiplerinin de, polis ve MİT olduğu o zamandan bugüne herhangi bir adım atılmaması da cesaretlendirici bir tavır oldu. Dolayısıyla siyasi iktidarların ve polisin bu tutumunun altını çizmek gerekiyor. Özellikle sivil polislerin motive edici, olayları körükleyici bir tutumu olduğunu da gözlemledik.

Bir başka sonuç; sosyolojik bir vaka ile, kentin nimetlerinden yararlanamayan, kent yoksullarının bir tür kör şiddetiyle, bir tür 'vandalizm' ile de karşı karşıyayız. Burada ÖDP'ye çok büyük bir sorumluluk düşüyor. Olayın, özelde ÖDP'nin, genelde sol dalganın geliştiği bir uğrakta son derece olumsuz etkisi oldu. İğneyle kazarak elde ettiğimiz kazanımlar bir anda geriye gidebiliyor. 1 Mayıs'ın meşruiyeti ile ilgili, hemen hemen kamuoyunun oluştuğu bir ortamda bizi güç bir mesai bekliyor. Varoşlardaki dinamizmle nasıl bir dil tutturmamız, oradaki kör şiddeti ciddi bir siyasi özne haline nasıl getireceğimiz üzerine yoğun bir mesai sarfetmemiz gerekiyor. Bütün bu olan bitenler, siyasetin toplumsallaşması sürecini mi besliyor yoksa, ciddi bir depolitizasyon ve sol dalganın geriletilmesini mi beraberinde getiriyor? Varoşlarda, gecekondu bölgelerinde farklı bir siyasal bilincin ve pratiğin geliştirilmesi açısından, ÖDP'yi zorlu ve önemli bir görev bekliyor.

Dün olup bitenler, öldürülen arkadaşlarımızı yitirmenin hüznü ve önümüzdeki görevlerin büyüklüğü bir karamsarlık işareti olmamalı. Ölçülü bir iyimserlik için Adorno'ya kulak vermek yeter:

"Gelecekten bütünüyle umudu kesmek doğru değildir. Çünkü; ışıklar söndüğünde sinemalarda hala öpüşenler var."

Türkiye genelinde örnek oluşturduğumuzu düşündüğümüz tarzımızı yaygınlaştırmak gerekiyor. "Aşağıdan yukarıya politika yapmak" yanlış anlaşılıyor. Bunu anlamak için dün iyi bir göstergeydi. Devletin ve sermayenin yukarıdan bizi kelepçelemeye çalışan tavrına karşı, aşağıdan yukarıya geliştirilen tepki, sanıldığı gibi tek tek bireylerden oluşan, amacı olmayan bir tepki değil. Aşağısı dediğimiz şey, ÖDP örneğindeki gibi zaten kurumsal ve birey olarak toplum içinde bir siyasal işlevi ve inisiyatifi olan kesimlerin yan yana gelmesiyle oluşuyor. Bu olgunluk ÖDP'nin farklılığıdır.

En genelde, üç pozisyondan söz ediyorum: "Ev sahibi" gibi değil, gözleri ayakkabılarında olan "misafirler" gibi duran sendikacılar, özel ve sorunlu bir duruş biçimi olan radikal gruplar ve onlardan ayrı bir tarzı olan ÖDP... Devletin ezelden ebede tutumu bir yana, bizi ilgilendiren yanlışlar önceden mi sonradan mı gelmişti alana... 'Milat'tan beri böyle miydik biz? HADEP'ten sonra önemli bir niceliği ve niteliği sergileyen ÖDP'nin hamlıkları... Bulup çıkarmak gerekirdi dünün içinden...

– Bu alana ilk kez çoluğu çocuğuyla gelen bir kompozisyon ile karşı karşıyaydık. Onbine yakın insan bir araya geliyor, birden pozisyon değiştiriyoruz ve Yeldeğirmeni tarafından alana kendi başımıza yürüyoruz. Alana geliyoruz, orada ipin ucu kaçmış. sendikacılar ya da görevliler çoktan orayı terketmiş. Nedeni şu veya bu, terketmişler. Biz, kısa bir konuşma yapıp ara sokaklarda sloganlar atarak ilçe binasına yürüyüp dağılıyoruz. Bu kadar insanı harekete geçirmek ve başarılı bir biçimde dağılmak önemli bir gelişme. Demek ki, "rap rap" adımlarla yürümeden de, bir çokseslilik içinde de disiplinli davranabiliyoruz.

Bileşimimiz çok önemli, değişik yaş gruplarından insanlar, ilk kez gelenler, büyük bir coşku ile, ama deneyim eksikliğiyle geliyorlar. Provokasyon ile biz de karşılaşsaydık zayiatımız çok fazla olabilirdi. Bu açıdan performansımızı önemli buluyorum. Ama siyasal deneyim eksikliğinden, çiçeği burnunda bir parti olmamızdan kaynaklanan bazı zorunlu problemler var. Özellikle alana gelişimiz ve finalimiz belli bir düzey ve kıvam işaretiydi.

Yaş ortalaması yirmiyi aşmayan gruplar vardı. Oysa bizde, yediden yetmişe yaş, meslek çeşitliliği, türdeş olmayan bir yapı var. Zaman içinde siyasal faaliyetimiz ve eğitimimiz derinleştikçe bunları çözeceğiz. Düşünebiliyor musunuz beş arkadaşımız, İstanbul'un en kritik semtlerinden Fikirtepe'de MHP binasının duvarını afişliyorlar. Böyle bir siyasal naifliği Türkiye henüz kaldırabilecek durumda değil.

Zaaflarımızla beraber yaşamak durumundayız.

Alanda yaptığı konuşmanın son tümcesi geliyor aklıma. Devletin ve MHP'lilerin saldırılarından söz ettikten sonra özgün söylemiyle şöyle demişti Ufuk: "Siyaseten ellerini kıracağız..."

– Bazı arkadaşlar böyle bir söylemi fazla geliştirdiğimi söylediler, "artık senin yanında kırık–çıkıkçı bulundurmak gerekir" diyenler de oldu. Ama bu tür söylem bence önemli. Diğer düzeniçi yapılar siyasi kararları MGK'ya devretmişler, iktisadi kararlar IMF tarafından alınıyor. Düzen dışında kitlesel ve meşruiyeti olan biziz ve senin çay içerken söylediğin gibi "ÖDP rakibi kendisi" bir parti. İspanyolların bir atasözü vardır: "Tanrım beni benden koru.."

ÖDP bu yüzden, projeksiyonla gereği bir dizi riski –dil dahil– göz alacak ve zamanla aşacaktır. Hazırlıklı olmalıyız. Türkiye'deki siyasi konjonktüre uygun olarak, muhalefet ve direniş örgütlenmesini, sağlıklı bir şekilde kurabilmek için naifliği yaşayan arkadaşlarımızın kıvama gelmesi pratik içinde gerçekleşecek bir şey. Özellikle taşrada, çoluk–çocuk ve halktan oluşan bir kitlesellik görüyorum. Açmazlar var, ama bu aynı zamanda büyük bir olumluluk. ÖDP'yi ÖDP yapanın, var olan grupların, kümelerin ötesinde kendi prensipleri olduğunu insanlar görüyorlar. Kimliğimizi bulmamız için zamana ihtiyacımız var. Hani Anatole France, Kırmızı Zambak'ta "cüzdanını kaybedersin, şapkanı kaybedersin onu bir şekilde bulursun, ama kimliğini kaybettiğin zaman zordur..." der... Bu söz, onu bulacak olan şey kaybolduğu için bir açmazı işaret eder. Biz, 1980'li yıllarda ciddi bir kimlik kaybına uğradık. Zaten ÖDP'yi anlamlı kılan da, sol, muhalif kimlik ihtiyacıdır. Şöyle böyle bir beş yıla ihtiyacımız var...

Daha önceleri; ÖDP'nin "yarım kırlangıç ömrü"ne yani dört yıla ihtiyacı var demiştim. Kırlangıcın "yarı ömrünü" bir yıl uzatacağız diye takılıyorum..

Ve bir başka konuya giriyorum. "İlk Gelen Başkan" olarak günlük yaşamını merak ediyorum. "Başkan oldum ve bütün hayatım değişti" gibi bir şey mi acaba? Geçtiğimiz

Naklî kültürden aklî kültüre

Çoğulcu yapılanma sıkça eleştiriliyor. Aslında çoğulcu yapılanma bizim hep eleştirdiğimiz naklî kültürden, aklî kültüre geçişin vesilesini yaratıyor. Bununla ilgili en iyi örnek olarak Pol Pot rejimi verilebilir. Marks, zannedersem Gotha Programı'nın Eleştirisi'nde, sınıfsız toplumu tasvir ederken, "sabahleyin balık tutacaksın, akşam keman çalacaksın" gibi göndermeler yapar ya... Rivayet o ki, kitapta öyle yazıldığı için, oralarda, herkesin sabah topluca balık tuttuğu, öğleyin top oynadığı, akşam yine topluca kitap okuduğu bir yaşam tarzı uygulanmış. Yani kitaba uygun olma esprisi... Bu naklî bilgi değilse nedir?

...gücümüzü sınadık...

günlerde "Genel Başkanım Ufuk Bey" demeyene kızan bir partili olduğunu duymuştum. Geçen haftalarda Gülcemal'de "İlk Gelen Başkan" yazınca benzer bir şeyi ben de yaşadım. Üç ayrı tepki geldi, bir okurumuz "tashihlere dikkat edin" diye uyardı. Bir diğeri, hiyerarşileri hicvettiği için, "Genel yerine Gelen" yazmamı hoş bulduğunu söyledi, üçüncüsü ise, "parti başkanına hakaret etmeye hakkım olmadığını" söyleyerek "telefon yoluyla" kulağımı çekti. Ona bunları aktarıyorum...

– İşbölümünde, başkan olmam, hayatımı çok değiştirdi. Bu değişiklikten hoşnut olduğum yanlar var, rahatsız eden yanlar da var. Çünkü ben, prensip olarak içe dönük yaşamayı seven biriyim. Ama parti faaliyeti bir dışa dönük yaşamı önplana çıkarıyor, protokoller getiriyor, iradeniz dışında, insanlarla istemediğiniz mekanlarda prototip konuşmalar yapmak zorunda kalıyorsunuz. ikincisi, entelektüel gelişmeniz açısından sorun oluyor. Üniversitedeki çalışmalarımı sürdürdüğüm için oraya da fazla zaman ayıramaz durumdayım.

İstanbul'a geldiğimde eve de uğruyorum; çocuğum henüz bana amca demeye başlamadı ama, o da ciddi bir problem. Bütün bunlardan yola çıkarak sağ ve soldaki parti başkanları gibi olmak istemiyorum. Partimizin öyle olmaması gerektiğini düşünüyorum, ama hala geleneksel normlar içinde bakma eğilimi son derece yaygın. Ben rotasyondan yanayım, sıcak bakılmadığını da biliyorum. Partimizde, kerameti kendinden menkul başkanların kurumlaştırılmasını istemiyorum. Madem kolektif bir yönetimden yanayız, başka bir tarz geliştirelim. Arkadaşların çoğu bunun Türkiye reel politikasında tutmayacağını düşünüyor.

Politik tartışmalarda, öncelikle benim tavır almam gerektiği düşünülüyor. Ben, bunun kolektif olarak partiye dağıtılmasından yanayım. ÖDP bir anda sol içinde merkezi bir konum aldı ve ilgi odağı oldu. Ama ÖDP ile ilgili tartışmalara baktığımda, dişe dokunur ilerletici eleştirilerle karşılaşmıyorum. Ben rekabetçi bir tutum almamızın yanlış olduğunu düşündüğüm gibi, yapılan bazı eleştirilerin önemli bir bölümü de, nörolog olduğu için Gencay Gürsoy'a havale edilebilecek türden.

Doğu Perinçek'in "Teori" de ÖDP ile ilgili 32 kısım tekmili birden yazısını anımsatıyorum.

– Evet, onun yazdıkları da büyük ölçüde Gencay'ın alanına girer. Gencay kızıyor tabii, ciddiye alacaklar ve müşterim artacak diye. Dolayısıyla bu tür mugalatalarla uğraşmak yerine, toplumun genel sorunlarına ilişkin projelerimizi öne çıkarmamız gerek. Her şeye doğrudan yanıt vermemiz gerektiği eğilimleri de var içimizde ve bunu benden bekliyorlar. Ben kendi adıma, ciddiye alınmayacak temalar, tarzlar üzerinden karşılık vererek politika yapmanın doğru olmadığını düşünüyorum.

Örneğin, "aşağıdan yukarı" meselesini anlamamakta ısrar edenlere, yaptığımızın siyasi iktidarı hedeflememek, kendiliğindencilik ve amorfluk anlamına gelmediğini söylemek yeter...

Tarzımızı başkalarına göre geliştirmemeliyiz, demek istiyorum.

Bu da zaman alacak...

İş biraz zaman tanrısına kaldı galiba... Zamana karşı direnen Kızkulesi ilişiyor gözüme... Benim de aklıma Cesare Pavese'in sözü geliyor: "Ah şu kayıtsızlığın gücü! Budur taşlara milyonlarca yıl değişmeden dayanabilme olanağı veren..." İddiaları kovalamak ve giderek nitelikli bir hareket olmak zamanın ruhunu anlamayı gerektiriyor. Bunda hemfikiriz.

– Bir sol dalganın oluşturulması açısından farklı bir kavrayışa sahibiz; monolitizmin geçerli olmadığını düşünüyoruz. Böyle anlayışlar varsa belli bir politik ihtiyaca denk düşüyordur ve sosyal bir gerçekliktir. Onların da sol dalgaya omuz verdikleri ölçüde belli prensipler üzerinde yan yana gelinebileceğini düşünüyorum. Sol içi polemik, içeriği anlamsız ve düzeysizse, açıklarınızı bulma telaşı üzerinden gelişiyorsa üzerinde durmaya değmez.

Söylenenlerin bir kısmı partinin yapısına ilişkin enformasyon eksikliğinden de kaynaklanıyor. Emeğin özsavunması, siyasal özgürlükler ve barış konusunda çalışmalarımızı detaylandırdıkça, kendi siyasi pratiğimiz geliştikçe, onlara kitlesel ve kolektif bir cevap vermiş oluyoruz. Bu nedenle genel başkanın "laf yetiştirme" misyonu içinde olması bana sıcak gelmiyor.

Rotasyon meselesindeki kavrayışa karşı, bir karşı hegemonya yaratarak bu iş çözülebilir. Böylece ben de, parti kurulurken özlediğim noktaya; mahalle çalışması pratiğine gelirim ve "yüksek politika"yı arkadaşlarıma bırakırım.

Benim söylemimle "biz çekimli" fiili önemli. Gelenek böyle kurulmuş. "Biz" kendinden (ben'den) vazgeçmenin kodu gibi tarihimizde. "Devletin ve milletin bekası" için 25 yıldır sinemaya gitmeyen Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel geliyor aklıma...

– İskandinav ülkelerindeki pratik pek böyle değil. Oradakiler biraz daha doğallığıyla siyaseti yaşıyorlar. Çünkü siyaset hayatın diğer alanlarından beslenmedikçe yoksullaşıyor. Türkiye'deki siyasetçi tipi ecişbücüş bir figür olarak ortada. Biz onlar gibi olmak istemediğimiz için, entelektüel, teorik, edebi besin kaynaklarımızdan kopmama konusunda mesaimizi sürdürmeye çalışıyoruz.

Sinemaya gidebiliyor musun, diyorum alçak sesle. Duyan olabilir ve sol kamuoyunda "aleyhimize kanıt" olabilir...

– Gidiyorum... O konularda henüz geri adım atmış değilim... Sinema Günleri'nde maalesef, iki üç filme gidebildim. Çünkü taşra toplantılarına denk düştü. Piyasada olan iyi filmleri, metinleri takip ediyorum. Bugün fırsat bulabilirsem "son marksist film" denilen Chabrol'ün Seremoni filmine gideceğim...

Bisikletin sana beddua ediyormuş?

– Bisiklete arada bir binebiliyorum, arkadaşlar, güvenlik nedeniyle problem olacağından hareketle eleştiriyorlar ve "zar zor bir başkan bulduk, sana bir şey olursa kırkbeş gün içerisinde kongreyi toplamak zorundayız bize bu kötülüğü yapamazsın!" diyorlar. Şaka bir yana haklılar. Güvenlik derken, trafik bile bir problem. Ama haftada bir de olsa başka spor olanağım olmadığı için değerlendirmek istiyorum...

Tahminim yazın tatil bile yapacağım... Şu anda da biriken dergileri, kitapları tüketmeye çalışıyorum. Yollarda okuyorum. Elimde, Althusser'i anlatan, "Gelecek Uzun Sürer" kitabı var... Hoş bir kitap, herkese hararetle tavsiye ederim..

Gelecek uzun sürer... Gelecek uzun sürer... Gelecek uzun sürer... Tıpkı dünkü gibi... Denizi solumuza alıp Üsküdar'a doğru ikibaşımıza yürüyoruz... Aramızda dünden kalan üç ölümlük bir hüzün...

'Hayırı da, şerri de gördük'

Hacer YILDIRIM

Söğütlüçeşme'de 1 Mayıs Marşı çalınıyor. Bütün yüzler gülüyor, marşa katılanlar, slogan atanlar. Silah sesleri duyuluyor, iki kişinin öldürüldüğü haberi geliyor.

Yürüyüş başlıyor. Sendikalar, partiler, kitle örgütleri, sol gruplar ve 5 ile 11 yaş arasında çocuklar yürüyor.

Sol örgütlerin içinde yer alanların birçoğunun yüzleri maskeli üniformalı. Hepsi birer asker gibi "rap rap" yürüyor. Başlarında komutanları onlara sürekli nasıl yürüyeceklerini gösteriyor ve uyarıyor; "**disiplini bozma**." Onların arkasında gecekondulardan gelmiş yüzlerce kişi ayakkabıları yırtık, üst başları dökük. Varoşlardan gelip belki de pek sık gelmedikleri Kadıköy Meydanı'nda yürüyorlar. İsyanlarını "Titre oligarşi, Parti Cephe geliyor" sloganını atarak gösteriyorlar. Yüzlerinde isyan var. Bir kadın, gazeteciler fotoğrafını çekerken 4 yaşlarındaki çocuğunun zafer işareti yapmasını istiyor. Çocuk parmaklarını havaya kaldırıyor, sonra yeniden indiriyor. Annesi yeniden kaldırmasını istiyor. Çocuk biraz sıkılarak ağlamaklı parmaklarını havaya kaldırarak zafer işareti yapıyor. Çocuk için rap rap yürümek kolay, ama zafer işareti yapmak zor geliyor. 60 yaşlarında bir kadın, bir adam da asker gibi yürüyor. İşsizlik, pahalılık onları varoşlardan koparıp meydanda "rap rap" yürümeye getiriyor. Altıyol'da göstericilerden biri kortejden fırlayıp bir mağazanın camını taşlıyor. Cam kırılıyor, komutan uyarıyor; "yerine geç." Kortejdekiler camı kıranı alkışlayınca komutan camı kıranı uyarmaktan vazgeçiyor. Simitçilerden birkaç tane simit alan komutan yüzleri maskeli gençlere dağıtıyor. Simit yerken gazetecilerin fotoğraf çekmesine sinirlenen "askerler" simitlerini saklıyorlar. Bu davranışları aklıma "Asker acıkmaz" sözünü getiriyor.

"Yaşasın Enternasyonalizm" pankartıyla 7-8 kişilik bir grup yürüyor. Bozuk bir Türkçeyle "Kahrolsun faşizm" sloganını atıyorlar. Yanlarına yaklaşıp nereli olduklarını soruyorum, İngiltere, Almanya ve Belçika'dan gelmişler. Belki de meydandaki tek uluslararası dayanışmayı gösteren gösteren grup bu. Ne kalabalık olma dertleri var, ne asker gibi rap rap yürüme kaygıları. Az ve kendilerinden eminler.

Kayıp yakınları ellerinde resimlerle yürüyor. "Kayıplar bulunsun, hesap sorulsun" sloganı atılıyor. Anarşistler siyah elbiseleriyle bile oldukça renkli bir grup, erkekler uzun saçlı, kulaklarında küpeler, kızlar siyah mini eteklerle "Ne tanrı, ne devlet"sloganını atıyorlar.

Altıyol'da silah sesleri duyup "**bizim muhabirlerle**" koşuyoruz. Bizim muhabirler diyorum. Çünkü böyle zamanlarda hep yan yana oluruz, bu 1 Mayıs'ta ilk kez Metin'siz. Ama Metin'in annesi de ilk kez 1 Mayıs'ta meydanda. Metin'in öldürülmesinden sonra bizim muhabirlerle aramızdaki dayanışma daha da büyüdü. Alanda birbirimizi kaybettiğimizde hemen gözlerimizle etrafı tarıyoruz. Aynı yerlerde olmaya dikkat ediyoruz, olay yerinden birlikte ayrılıyor, birlikte koşuyoruz. Ara sokakta bulunan polisler ateş açıyor, o yana doğru koşuyoruz. Basın tanıtım kartlarımız cebimizde, ama pek işe yaramıyor. Kimliğimizin yerini böyle eylemlerde dayanışma alıyor. 11 yaşlarındaki bir çocuk yaralanıyor. Biri çocuğu kucağına alıp koşarak götürüyor. Fotoğraf çekmemize izin vermiyorlar. Çocuk gözaltına alınır korkusuyla hastaneye götürülmüyor. Ardından, bacağından yaralanan bir kişi taşınıyor. Nasıl ve niçin ateş ettiklerine dair sorduğumuz sorularımız yanıtsız kalıyor. Kargaşa olmuyor, yaralılar göstericilerin arasından koşarak taşınırken bile sloganlar atılıyor, yürüyüş sürüyor. Kadıköy çarşıya gelindiğinde yeniden silah sesleri duyuyoruz, kaçıp bir lokantaya sığınıyoruz. Birkaç gazeteci de bir başka binaya sığınıyor. Bulunduğum yerden olanları izliyorum gazetecilerin sığındığı yer de göstericiler tarafından taşlanıyor. –Yolda da Welat gazetesinden bir arkadaşın fotoğraf makinesindeki filme göstericiler tarafından el konulmuştu–. Polis ara sokaktan ateş ediyor. Bankaların, mağazaların camları kırılıyor. Polis ateş ediyor, Levent Yalçın ölüyor. Bir genç camları kırılan bir mağazadan silah sesleri arasında bir montu inceleyerek alıyor.

Kadıköy meydanından geriye bir savaş alanı kalıyor. Yolda giderken 1 Mayıs'a katılan bir işçiye arkadaşı soruyor. "Ne oldu, hayrola", işçi meydanı göstererek yanıt veriyor; "Hayırı da, şerri de gördük işte"..

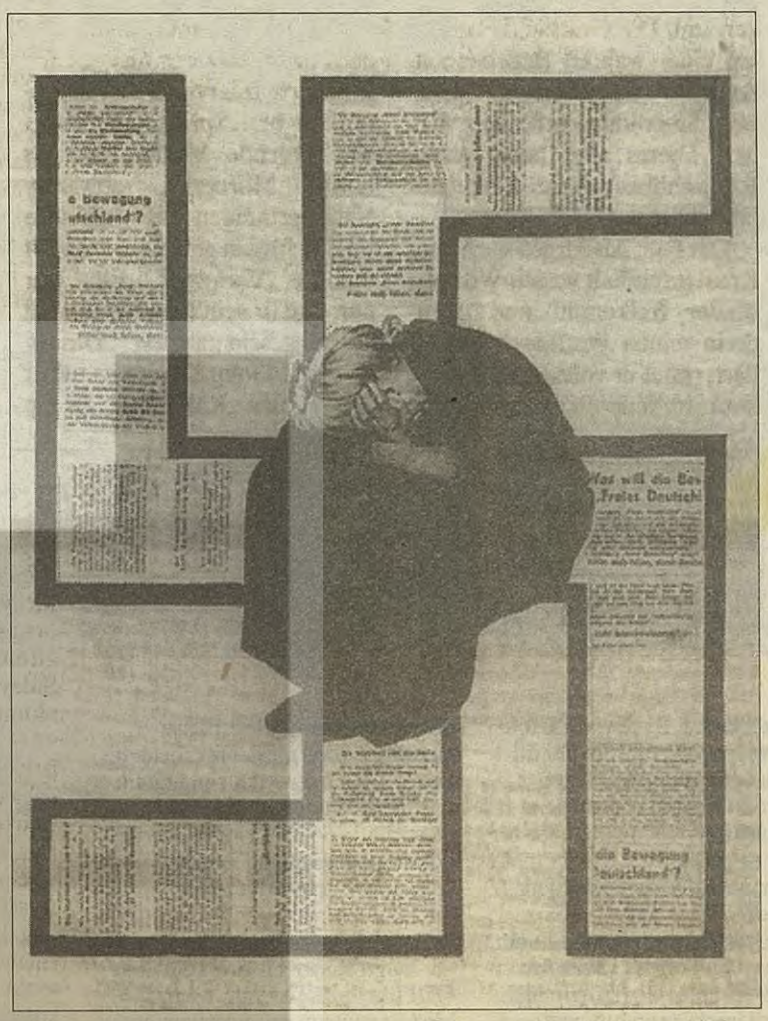
Sabahın ilk ışıkları ile yataklarından fırlayıp 1 Mayıs alanına giden Hasan, Levent ve Dursun polisin hedef gözeterek ateş etmesi sonucunda öldürüldüler.

Hasan, Tuzla İçmeler'de bir gecekonduda oturuyor, küçük bir seramik atölyesinde çalışıyormuş. Arkadaşlarının anlatımına göre devrimcileri çok severmiş, bu yüzden 1 Mayıs'a ailesinden habersiz katılmış.

Almanya'daki Türkiyelilerin ırkçılık karşıtı mücadeleleri bize neden ışık tutamadı?

Avrupa'daki ırkçılık, Türkiye'de şovenizm

▼ Almanya'daki Türkiyeliler'e karşı Almanlar'ın tavırlarıyla, Türkiye'deki Türklerin Kürtlere karşı tavırları bu kadar benzerken, daha beterken, nasıl oluyor da Almanya'dakine ırkçılık, Türkiye'dekine milliyetçilik, hadi bilemedin şovenizm deniyor, anlayabilmiş değilim. Eğer Almanya'da geçmişte bir soykırım (Yahudi soykırımı) olduğu için ırkçılık tanımı daha kolaylıkla kullanılıyorsa, (psikolojik) şebep buysa, memleketimizin de bu bakımdan temiz olmadığını, hatta kötü örnek olduğunu hatırlatmakta yarar var...

Yelda

1989'da Hülya'nın (Eralp) bir yazısının bana düşündürdükleri üstüne yazdığım, ama kendisine ulaştırmadığım karalama kağıtlarım, tozlu dosyalarımın arasında duruyordu. Verilmiş sadakam varmış ki, siyasi körlük ve bönlük örneği olan bu yazıyı göndermemişim veya yayınlamamışım diye sonradan epey sevinmiştim. O sıralar Sosyalist Feminist Kaktüs dergisindeydim ve Hülya, dergiye gönderdiği mektubunda, Almanya'da Türkiyeli kadın olarak, 'ilerici aydın Alman çevreleri' de dahil olmak üzere ırkçılık temelindeki bir ezilmeye, aşağılanmaya uğradıklarını yazıyordu. Almanların, iyi Almanca konuşmalarına şaşmalarından, 'nasıl emansipe oldun' diye sormalarından bu anlamda duyduğu rahatsızlığı dile getiriyordu. Ve yanlış hatırlamıyorsam, bu konunun Kaktüs'te tartışılmasını istiyordu. Herhangi bir tartışma yazısı hatırlamıyorum...

Bugün hâlâ benim o günkü anlayışımda, çok sayıda, sözümona ırkçılık ve milliyetçilik karşıtları olduğu için bu ibret vesikası üzerinden 7 yıl önceki kendimi 'teşhir edeceğim':

***

"Türkiyeli kadın olarak Almanya'da yaşamak, ırkçılık temelindeki bir ezilme, aşağılanmaya karşı hassas olmamızı getiriyor" diyor Hülya. Bence bu hassaslık alınganlık derecesine varabiliyor. Böyle olunca ilerici, aydın denen çevrelerin dayanışması güçleşiyor. Aralarda duvarlar örüp, birbirinden yalıtılmış durumda olmak kimin işine yarar? "Kara kafalı"ların, yazıda belirtildiği gibi sokakta, işte, mağazada vs. ayrımcılığa uğradığı kesin, fakat Türkiyeli birinin iyi Almanca konuşmasına şaşırılmasına şaşırmıyorum. Bu, ırkçı anlayışın bir ifadesi değil, gerçek durum sadece.

Benzer bir örneği Fransa'da bir süre yaşayan bir arkadaşım, Gönül aktarmıştı. Evlerinde kaldığı Fransız kadın, Gönül'ün bulaşık makinesi kullanabilmesine şaşmış. Ve Gönül de buna öfke duymuştu. Ben Fransız kadına kızamadım, çünkü 1990'a gireceğimiz şu günlerde hâlâ otomatik çamaşır makinesini bile kullanmayı bilmiyorum. Ayrıca sözü edilen Fransız kadının Türk kocası da bulaşık makinesini kullan(a)mıyormuş.

Gönül, Fransa'da kermes türünden satışların yapıldığı bir sergide Fransızların özellikle yabancıların tezgahlarından alışveriş yaptıklarını, bu yaklaşımlarının 'zavallılara yardım' anlayışından kaynaklandığını da söylüyordu. Bunları anlattığında kafama şu soru takılmıştı: Fransızlar yabancıların satış yaptıkları tezgahlara yüz vermeselerdi, bu tavırlarıyla da yine ırkçı Fransızlar olarak görülmeyecekler miydi?..

Büyük şehirlerde yaşayanlar dışında genellikle Avrupa'dan çok farklı olduğumuzu da unutmamak gerekir diye düşünüyorum. Bu farklı kültür, yaşama biçimimizden kılığımıza kadar kendini gösteriyor. Kadın hareketinin çok eski bir geçmişinin olmaması, erkek millet olmamız, İslamcı hareketlerin etkinliği vb. nedenleri bizim kadar Avrupalılar da biliyor ve izliyorlar.

Bu koşullarda, 'ilerici aydın Alman çevrelerinde' Türkiyeli bir kadına "nasıl emansipe oldun?" diye sorulmasını aşağılayıcı tavır olarak algılamıyorum. Çünkü kadın hareketinde yoğun olarak çalışan bizler de içselleştirdiğimiz kadınlık durumundan kendimizi kurtaramıyoruz. Zaman zaman kendimize erkeklerin gözüyle bakarken yakalıyoruz kendimizi. Özgürleşmeden (emansipation) çok daha fazlasını, kurtuluşu (befreiung) istiyoruz, ama hemen bugün özgürleşemiyoruz.

Dost olmamız gerekenlerin bizi eksik zekalı, bilgisiz gibi görmelerine karşı çıkmak çok haklı bir durum, fakat aşırı alınganlık yapıp biz de düşmanca bakmayalım diyorum. (Laf aramızda, bizde de Almanlara 'domuz Alman', 'gâvur' deniyor.) Türk milliyetçilerin, şovenistlerin Avrupa ülkelerinde bu şekilde güçlenmelerinin kolay olduğunu düşünüyorum.

***

Hülya ve Gönül'ün çok haklı olduklarını daha sonra anlayabildim. Bugün mesela Türk kadınların, kendilerini eleştiren Kürt kadınlara 'alınganlık yapıyorsunuz' cevabındaki gibi, ben de Hülya'ya söylemişim aynı şeyi; bilgisizce ve bilmeye, anlamaya çalışmadan. Ve esas derdim, 'aman o ilerici aydın Alman çevrelerini küstürmeyelim' olmuş. Sözü edilen egemen ulusa, Almanlar'a hak vermişim, ezik bir Doğulu olarak. Egemenlerde iyi niyet, ezilenlerde kötü niyet aramışım. Avrupalılardan farklı olduğumuzu kabul etmeliyiz derken, açıkça olmasa da, biz Doğuluyuz, geriyiz, eğitimsiziz onlara nazaran, demişim. Farklıları eşit görmemişim. Almanya'daki başörtülü, dindar memleketlilerimden, köylülüğümüzden utanmışım. Avrupa ülkelerinde cinsiyetçi sistem yokmuş gibi, erkek bakışlı kadınların varlığı 'bize' özgüymüş gibi 'feminist' (!) laflar etmişim. 'Bizde' kadın hareketinin, o sıralar sıkça söylendiği gibi, 1984'de başladığını varsaymış, öncekileri yoksaymış ve bu gecikmeden dolayı mahçup bir tarzla yazmışım. Avrupalılar tarafından izlendiğimizi, açıklarımızı bildiklerini, bu nedenle haklı olarak bize (masum) sorular sorduklarını anlatmışım. Hele ki Fransa'daki kermes hikayesinde, 'Ee siz de abartıyorsunuz ama! Avrupalılar ne yapsalar size yaranamıyorlar, her hareketlerinde ırkçılık arıyorsunuz. Gözüme baktın ırkçılık, gözünü kaçırdın, ırkçılık... Amma da komplekslisiniz' demeye getirmişim. Onlarla didişeceğinize, dayanışın diye akıl vermeyi de ihmal etmemişim. Bu nasıl bir dayanışma olacaksa... Benim son kaygım, ilerici Alman çevrelerini eleştirerek oradaki Türk milliyetçi ve şovenistlerinin güçlenmesine sebebiyet vermeleriymiş. Irkçılık karşıtı mücadelenin, şovenistleri azdıracağından korkmuşum. Sanki şovenizm, ırkçılık karşıtı mücadeleden doğuyor! O halde, cinsiyetçilik de feminist mücadeleden!?. Irkçılığa karşı mücadelenin hepimize; Almanya'daki Türk, Kürt, Yugoslav, Türkiye'deki Kürt, Ermeni, Yahudi kadın ve erkeklere nefes aldıracağını düşünmemişim.

Egemenin dili

Artık, ne var bunda, iyi Almancanıza şaşırıversinler demiyorum. Ben de, "Şükran Aydın Türkçe bilmediği için onunla tercüman aracılığıyla konuşabildik" diyen (Pazartesi, Ocak '96) Türk feministlerini eleştiriyorum. Hülya'ya söylediğim gibi, 'bu ırkçı anlayışın bir ifadesi değil, gerçek durum sadece' demiyorum artık. Biz Kürtçe bilmediğimiz, öğrenmeye çalışmadığımız için tercüme ihtiyacı doğuyor. Neden Kürtler gibi davranıyoruz ki? Ve neden yanıbaşımızdakilerin dillerini öğrenmemiş olan bizler değil de, Kürtler acınacak durumda olsun?..

Kürt feministlere, 'nasıl emansipe oldun' diye bile sorulmuyor (henüz). Türk feministlere göre, Kürt kadınlar emansipe olamazlar ki, olmadılar ki!

Türk feministlerinin Kürt feministlere yaklaşımına o kadar benziyor ki Hülya'nın yakındığı Almanların sorularındaki ve benim cevabımdaki noktalar. O sıralarda Kürtlerin 'ezilen ulus' olduğunu kabul ettiğim halde benzerliği görememişim. Ama aynı zamanda bu kabulümden ve anlama isteğimden dolayı sanırım, etnik temele dayalı ezen-ezilen ilişkisinin 'Alman-Türkiyeli' ile sınırlı olmadığını giderek öğrendim. Öğrenilecek daha da çok şey var...

Neden Hülya'nın söyleminde (de) Almanyalı-Türkiyeli veya Alman-Türk değil de, Alman-Türkiyeli idi? Çünkü Türkiye'den giden herkes, Türk, Kürt, Zaza, Arap, Laz, Çerkes hepsi ortak bir ayrımcılığa uğruyor. Peki bu hassasiyetten doğan Türkiyeli tanımı yeterli oldu mu? Cizre'ye giden gazeteciye "bölge"deki 9 yaşlarındaki çocuğun sorduğu 'Abe Türkiyeli misen?' sorusuna ne demeli mesela?

Almanyalılar'dan değil de, Almanlar'dan söz edilmesi, ezen grubu tanımlamak için değil mi? Elbette. Peki, bunu böyle kabul edenler, Barış İçin Kadın Çalışma Günleri'nde benim de içinde yer aldığım çalışma grubunun sonuç raporunda sadece Kürt ve Türk kadınlardan söz edilmesinin bu bağlamda olduğunu anlayabildiler mi? O gün meselemiz savaş ve Kürt kimliği iken, ezilen Kürtler ve ezen Türkler'den bahisle derdimizi anlatmaya çalıştık. Ama toplantıdaki Türkler 'Kürtler ve Kürt olmayanlar' şeklinde bir tanımlamayı ancak kabullenebiliyorlardı. Böylece ortaya garip bir manzara çıkıyordu: Çünkü Kürt olmayanlar diye tanımlandığında, mesela Ermeniler, Süryaniler, Yezidiler, Yahudiler de Kürtler'i ezenler olmuş oluyor! Onları da mı Kürt kimliğini kabul etmeyen egemenlerden sayacağız?..

Ezilen var, ama ezen yok?!

Tamam, Almanya'daki egemen ulus Almanlar'dır ve ilerici aydın Almanlar da ırkçılıktan nasibini almıştır. Sıra Türkiye'ye gelince, neden sadece devletten (ve devletçi olduğunu beyan eden partilerden) söz ediliyor? Sanki egemen ulus yok, egemen ulusun 'ilerici aydın çevreleri' yok!

Almanya'daki Alman olmayanlara yönelik saldırılara yabancı düşmanlığı denmesine, bunun bir yumuşatma olduğu, mevcut durumu karşılamadığı gerekçeleriyle karşı çıkan (benim de haklı bulduğum) Türkiyeli arkadaşlar gün geldi, Türkiye'ye döndüler. Kendilerinden çok şey öğrendiğim, aynı dilden konuşacağım arkadaşlar geldi diye sevindim. (Mesela 1989'da Kaktüs'te ırkçılığı tartıştırmak isteyen, sonra Pazartesi dergisinin kurucularından olan, İstanbul'a yerleşip dergi yayın kurulunda çalışan Hülya

bunlardan biri idi.) Heyhat! Avrupa'daki ırkçılık, antisemitizm, yabancı düşmanlığı üzerine derin tartışmalara katılan, bu alanda bilgi biriktiren arkadaşlar memlekete geldiklerinde bu bilgilerini gömdüler, potansiyellerini uyuttular. Burada sıfırdan, gelinen, kalınan noktadan devam ettiler. Bir kimliğin tanınması isteği ve buna karşı açılan bir savaş varken, kimlik tartışmalarına katkıda bulun(a)madılar. Neden böyle oldu? Almanya'da ezilen etnik gruptan, ama Türkiye'de ezen gruptan olduklarından mı?.. Sonuca bakarak nedeni hakkında bir tahmin yürütülebilir mi bilmiyorum. Sonuç: Avrupa'dayken Türkiyeli olan arkadaşlarımız Türkiye'de sadece solcu, sadece feministlerden oldular. Bilgilerini gömüp, gündeme müdahale etmeyip çeşitli sol, feminist dergilerde, partilerde, derneklerde, vakıflarda yönetim kademelerinde yer aldılar - kendimiz'le uğraşanlar, solcuları (ve feministleri) sorgulayanlar söz ve karar organlarında tutunamadıklarından herhalde–... İktidara adaysanız bu hassas konuya dokunmayacaksınız, ırkçılığı sorgulamayı unutacaksınız.

Mach meine Kumpel nicht an! *(Almanca, Arkadaşıma Dokunma)*

Unutunca, diken üstünde olmayınca ne oluyor? En hafif deyimle, gaf! Gaf üstüne gaf...

Heinrich Böll Vakfı, Alman Kültür Merkezi, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi ile Pazartesi dergisinin ortaklaşa düzenlediği bir toplantıya Almanya'dan katılımcılar davet edilmiş. Pazartesi, Türkiye-Almanya Kadın Yazarlar Toplantısı'nın haberini şu başlıkla vermiş: "Maç 1-1 bitti"... (Mayıs '96)... Kadınlara Mahsus Gazete Pazartesi, neden böyle bir başlığı uygun görmüş, bakın: "Hani biraz maç seyreder gibi olduk. Ne de olsa katılımcıları, Almanlar ve Türkiyeliler gibi kaba bir ayrıma tabi tutabilirdik." Milliyetçiler başka ulusları rakip takım gibi görür; erkek kültüründe farklı görüşlerin karşı karşıya gelmesi skor vererek özetlenir diye bilirdik...

Türkiye'deki "Türkiyeliler" Almanlar'ın dolaylı, ince ırkçılığına karşı gayet uyanıklar, kimi zaman ipin ucunu kaçıracak kadar. Almanlar bizi misafirperver bilir, bunu kullanırlar deyip, kendilerinin Türkiye'ye davet ettikleri misafirlere kötü davrandıklarını da gözlemlemişimdir. Egemen Batı'ya hayranlığın, bu budalalığın aşılması sevindirici, ama bir insana, onu tanımadan, tanımaya çalışmadan ait olduğu etnik grubu nedeniyle peşinen ırkçı muamelesi yapmak da onaylanacak bir tutum olmasa gerek.

Zaten ırkçılık dediğin, Apartheid ve Nazizmdir, dolayısıyla Güney Afrika ve Nazi Almanyası'nı, belki bir de ABD'deki polisin uygulamalarını anlatır! Türkiye'deki ise milliyetçilik, şovenizm olduğundan anti-milliyetçi, anti-şovenist olduğunu beyan edenler otomatik olarak sorumluluktan muaf tutulurlar. Bizim buralarda öyle bir sorun yoktur! Dahası, çeşitli sol toplantılardaki konuşmalar bana bazen 'Türklerin solcuları yok galiba' diye düşündürtüyor. Suçlu değilse bile suça ortak Türkler, Türk muhalifler eleştirilmeye başlandığından beri (az sayıdaki bazı Kürtler tarafından) ortalıkta ilaç için Türk kalmadı! Egemen ulusun solcusu, feministi yok mu ne!? Ama bizim 'dünya vatandaşları' Esperanto değil, Türkçe konuşuyor, Türkçe yaşıyor. İnsanlar Laz, Arap, Çeçen olduklarını keşfettiler; buna itirazımız yok, ama 'ben solcuyum, feministim sadece' diyenler de buna eklenince, tartışacağınız Türk yok!.

Türk yok, ama sorun, egemen ulusla sorun var... Aslında Türklüklerinden gayet emin olan Türkler sadece Kürtleri muhatap alarak, 'ben kendimi ulusal kimliğimle tanımlamıyorum, bana bunu dayatamazsınız. Evet ortada bir sorun (sadece Kürt sorunu) var, ama beni sorunun değil, çözümün bir parçası yapmak istiyorsanız -ki sizin için hayırlısı budur!- Türklüğümle uğraşmayın, tarihimi karıştırmayın' demeye getiriyorlar... Barış İçin Kadın Çalışma Günleri'nin ikinci gününde (21 Nisan '96) birkaç kadının özetle söylediği de bunlardı: "Devlet benim adıma Kürtler'e bunları yapmasın derken, illa ki Türk kadını olarak demek zorunda olmamalıyım. Bazıları kendilerini ulusal kimlikle tanımlayabilir, ama bunların dayatmacı olmamaları lazım, kendimi Türk kadını olarak tanımlamak durumunda hissetmiyorum." Oh ne güzel, başkalarına 'susmak onaylamaktır' de, sıra sana gelince... Kürtler "sorun"un çözümünü istiyorlarsa, senin değerli katkılarından mahrum kalmak istemiyorlarsa, senin Türk değil, enternasyonalist olduğunu bilmeliler. Kendilerini Kürt, Ermeni, Laz.. yani ulusal kimlikle tanımlayanları gizliden gizliye milliyetçi ilan eden, geri gören bir bakış.

Yukarıdaki sözleri duyan bir Kürt arkadaşım söylendi: "Bu nasıl şeyse, ezen Türk yok, ama ezilen Kürt var?! O Türk değilse demek ki ben de Kürt değilim, ben yokum!" Utanmasak neredeyse, Kürtler gölgeleriyle kavga ediyorlar, diyeceğiz...

Şu "Kürt sorunu" da, "Kadın sorunu" gibi bir şey. Sorun olan kadınlarmış, Kürtlermiş gibi... Sorun egemenlik ilişkilerinden kaynaklandığına göre, sorunu çıkaran neyse, adını da öyle koyalım. ('Siyaseten doğru olmak'ta yarar görüyorum.) Kadın sorunu değil, cinsiyetçilik; Kürt sorunu değil, ırkçılık...

Devlet bu topraklarda yaşayan, hatta başka topraklarda yaşayan Müslümanlar'a 'sen Türksün!' diyor. (Vatandaşlık anlamında 'ben Türk'üm' diyen Müslüman olmayanları Türkten saymıyor. Bugüne kadar bu sayfalarda, azınlıklar ikinci sınıf vatandaştır, diyen devlet görevlilerinden örnekler vermiştim.) Bu dayatmaya tepki olarak, ben senden değilim, senin yaptıklarını onaylamıyorum anlamında, 'ben Türk değilim' demek, başka birçok gerekleri yerine getirmekle olumlu anlam kazanabilir ancak. Almanya'da 'Antialman kampanya' denebilecek, 'Antideutsch und Spass dabei' adlı, Almanlar'ın oluşturduğu bir inisiyatif var. Bana da ilk duyduğumda irkiltici, ırkçı gelen bu kampanya tartışılmaya değer mesela. (Berlin'den Aycan Demirel'in konuyla ilgili, Söz'e göndereceği yazıyı sabırsızlıkla bekliyorum.)

'AZALIRKEN'e gelen

Feminizm ve Kürt kadını olmak...

Türk Ayşe ile Filiz'e Kürt Sevda'nın düşündürdükleri!

Fatma KAYHAN

Söz'ün son birkaç sayısında AZALIRKEN sayfalarında Yelda ile Pazartesi'den Ayşe Düzkan ile Filiz Koçali'nin tartışmalarını yakından izliyorum. Bu sürede, Türk feminist hareketi veya içinde yer kadınlara yönelik eleştirilerimi saklı tutmayı düşünüyordum. Çünkü, uzun bir dönem çok kafa yordum, düşündüm, tartıştım, üzüldüm en çok da öfkelendim. Bunların hiçbirini tekrar yaşamak istemiyorum. Zamanın daha anlaşılır kılacağı soğukkanlı akışına bırakmaktan yanaydım. İkinci nedenim, devletin ve ardından bizim Kürt erkeklerin sistemli eleştirisini yapmayı daha anlaşılır buluyordum. Zaten bir avuç muhalifiz bu ülkede, enerjimizi ve zamanımızı birbirimize karşı harcamayı dönemsel olarak doğru bulmuyordum.

Ayrıca, bundan yaklaşık iki yıl önce Toplumsal Araştırmalar Vakfı'nda, "Türkiye Kadın Hareketi" konulu bir toplantıda yapılan tartışmaların ardından (yine konunun bir yerinde nasılsa Kürt ve Türk kadın meselesine gelindi, bunun için bir Kürt kadının varlığı yeterli. Konuşup soru sorması da gerilimin doğma nedeni sayılıyor..) gerilimi yeniden yaşamama adına tartışmama kararı almıştım. Anlatılan, gerçekte Türk kadın hareketi idi ve bu ülkede yaşayan ÖTEKİ kadınlar yok sayılmıştı, soru da buna yönelikti. Bunun üzerine çıkan tartışmada, Türk feministlerinden Handan Koç'un ettiği sözleri hiç unutmam: "Politika güç meselesidir, siz de güçlenin, örgütlenin ve kabul ettirin, biz yıllardır kendimizi kabul ettirme mücadelesi verdik". Yani, "kendi başına ne kadar doğru söz edersen et, hiçbir anlamı yok, önce güçlen ve bana kabul ettir" demek istediği çok açıktı. Feminizm içinde yıllarca "güç, iktidar, hiyerarşi, kendini anlatamama, susturulma, yok sayma..." ve daha bir dolu egemen tavır tartışılmıştı oysa. Oradan ayrılırken, çok uzun süredir tanıdığım o kadınların büyük bir kısmının da böyle düşündüğünü ama, Handan'ın sadece açık sözlülükle ifade ettiğini ve feminizm adına onca yıl verdikleri mücadelenin ne kadar anlamlı (!) olduğunu, bugün durdukları yerde, ÖTEKİ kadınlara nasıl egemen tavır içinde olduklarını görmüş, kendimi çok daha fazla ezilmiş, yalnız kalmış, ortak hiçbir şey paylaşmamış olarak hissetmenin dışında ... Oysa, bu ülkede yalnızca Türk kadınları yaşamıyordu ve onların dışında kalan kadınların da bir tarihi vardı, birileri hep ve inatla inkar etse de.. bunu onlar da biliyordu.

Açıkça, bu konuları tartışmaktan da bıktım. Ancak, yakın geçmişte yaşadıklarımız, üzerinden atlanacak şeyler değil. Soğukkanlı bir sorgulamaya ihtiyaç var ve ileride daha ayrıntılı yazmayı düşündüğüm şeylerdir. Burada tartışma nedenim, ROZA ile ilgili ve doğrudan adımın geçerek yapılan alıntılardır. Pazartesi'nin tavrına yönelik eleştirilerime yer vereceğim. Yelda'nın sözlerine katıldığımı peşinen söyleyeyim. Zaten Yelda sözü edilen dönemin yakın tanığı idi. Ortaya çıkarması bizim açımızdan sevindirici, bence Pazartesi için de böyle olabilirdi. Zamanı gelmedi mi? İleri bir tarihe ertelemek ise birçok şeyi yeniden unutmak olacaktı. Kısaca, beni yakından ilgilendiren bu konuda bir-iki sözüm var ve söylemek istiyorum.

Tartışmanın boyutları geniş. Irkçılık, dayanışma, ezen ezilen uluslardan kadınların konumu vb. Tüm bu konulara girmek ve Pazartesi'nin bu konudaki tutumunu tartışmak bu yazının boyutlarını aşar. Bu bağlamda iki konuya değinmekle yetineceğim, gerisini ROZA sayfalarında tartışmayı düşünüyorum.

Pazartesi, ROZA ile yaptığı röportajı bir dayanışma örneği olarak gösteriyor. Kısmen olabilir. Ama, herhalde kimse röportaj yapmakla bire bir dayanışma göstermiş olmaz. Öyle olsa, Pazartesi daha önce MHP ve RP kadın komisyonları ile de röportaj yapmıştı ve bu onlarla dayanışma ifadesi mi oluyordu? Yeniyüzyıl gazetesi de Roza'yı haber yaptı. Bunu dayanışma şeklinde algılamadık. Türkiye'de çıkan ilk Kürt kadın dergisiydik ve bu yanıyla dahi gazetecilik açısından haber değeri vardı. Ayrıca, Urfa'ya gidilirken kimsenin aklına gerçekten neden bize haber vermek gelmiyor? Düşündürücü bir durum. Belki "Sevda meselesinde" birlikte dayanışma örneği gösterebilirdik. Meseleyi misyonerce değerlendirmelerine, sorgulamalarına vesile de olabilirdik.

Neden misyoner tavırlı olduğunuzu söylediğimizde kızıyorsunuz? Bence kızacağınıza oturup düşünün. Başkalarına akıl vermekten arta kalan zamanınızı, eleştirileri ciddiye almaya ayırsanız fena olmaz. Ayşe'nin (Düzkan) "son cevabım" demesini de anlayamıyorum.

Ayrıca, yapılan röportajda sorulan, "ulusal kimliğinizle feminist ya da kadın kimliğiniz arasındaki gerilimi nasıl yaşıyorsunuz" sorusu (Nesrin artniyetli olmasa da) daha başında yargı barındıran bir soru. "Ben feminist bir Kürt kadınıyım" derken sadece durumumu tanımlıyorum. Açıkça bize gerilim yaşatan Kürt erkekleri ile Türk feministleri oluyor açıkça. İki taraf da bir yönümüzün eksikliğini anlatmakla meşgul. Birileri feministliği bir türlü ulusal aidiyetimizle birlikte ifade edişimizi anlamak istemiyor. Üstelik bizi dinlemiyorlar. En iyisinden "biz sizin durumunzun zorluğunu anlıyoruz..." türü masumane bir acıma ile karışık arabesk bir tarz var bu yaklaşımlarda. Sanki bana hep "vah vah, hem feminst, hem Kürt üstelik..." Kürt olmak feminst olmayı neden zorlaştırsın? Bunun ardında yatan açıkça, "geri"liğimizdir.

İnsanların ideolojik tercihlerini kim belirliyor? Yukarılarda bir yerlerde kimin feminist olup olmayacağını belirleyen birileri mi var? Dünün, sosyalizmi Kürde yakıştırmama hikayesi bugün feminizm söz konusu olunca yeniden gündeme geldi. Yazık, bir arpa boyu yol alınmamış. Bırakın insanlar kendilerini nasıl tanımlıyorsa tanımlasın. Bu kadar egemen tavırlar içinde olmak gerekmiyor. Sizin feminizminiz nasıl Türk karakterli ise bizimkisi de Kürt... Bizim tek farkımız açıkça ifade edişimizde. Hepsi bu... Kabul etsek de etmesek de bugün, siz yukarıdakilerden, biz ise aşağıdakilerdeniz....

Benim '89 Mart'ında yaptığım konuşmaya gelince. Pazartesici kızkardeşlerim üzülmesinler, yalnız değiller. O tarihi anlatan söz eden ne sosyalist, ne de feminst hiçbir yayın organı bizden söz etmedi, sanki hiç yoktuk. Konuşmamı Kürtçe yapamadığım için, (tertip komitesine bir zarar gelmesin diye..) konuşma bitiminde ağzımı beyaz bantla bağlamıştım. Birkaç Kürt kadını daha "Zozanlara, Zelallere özgürlük" dövizi taşıyıp zılgıt çektiği için azarlandılar, dövizleri ellerinden de alınmak istendi bazı kadınlarca, ama onlar direndiler. O, 8 Mart'ta da kendimizi sadece kadınlığımızla hissedemeyeceğimizi bir kez daha görmüştük. Yine aynı sorular sorulmuştu, "Sen de Türkçe biliyorsun neden Kürtçe konuşmakta diretiyorsun?" Ne yazık ki, devlet de bize "Türkçe konuş çok konuş" diyor. Diyarbakır cezaevinde aynı isimli kampanya aklıma geldi. Kötü bir benzerlik biliyorum, ama lütfen siz de söz ve tavırlarınızla nereye yakın düştüğünüzü bir sorgulayın...

Gelin birbirimize yeni sorular soralım, kapıları açık tutarak...

Karanlığın alkışlandığı yerde...

Faize ÖZDEMİRCİLER

-I-ÇOCUKLUK: ŞAİRİN TERKEDEMEDİĞİ YURT (1)

Çocukluk, yarım bırakılmış, başladığı yerden uzakta yaşanması öngörülmüşse siyah–beyaz bir filmin birleştirilemeyen karelerine dönüşür; zoraki ayrılıklardan sonra, hemen her şeyin çağrıştırdığı sevgililer gibi, her an bir çağrışımla limanımıza dayanan küçük bir gemiye... Artık bütün yolculuklar oraya, bütün yolculuklar oradan... Çocukluğun yaşandığı Zaman ve Mekan büyür, o Zaman'a, o Mekan'a ulaşmanın yarattığı arzu, imgelemlerde çoğaltır çocukluğu... O ulaşılmazdır, ama onun size yaşattığı bir yolculuk vardır ki, yaşamı onunla anlamlıdır.

Kına yakılan günlerin üstünden çok sular akmıştı bizim çocukluğumuza gelene dek. Bayram damgalı günlerde yakıldığını duyardık, bilirdik ama yakmazdık. Belki de, savaşlara (?) denk gelirdi bayramlar. Bu yüzden kimsenin aklına gelmezdi kına aramak, bulmak ve yakmak... Babalarımız sigara arar dururdu her şeyin kıt olduğu günlerde, annelerimiz fallarında aydın günler çıksın diye kahve. Bir papaz gelirdi köyün "öteki" tarafından. Elinde birkaç paket kahve, birkaç paket İngiliz Players sigarası. Dostluk düşmanlığı yenerdi, siyah cübbesine rağmen. Bayram ederdi annelerimiz, babalarımız; biz bayramsız kalırdık. Sönmeye yüz tutmuş izmaritleri ağzımıza götürdük mü, boğazlarımız yanardı. "Bayram boğazlarımızın yanması gibi bir şeydir" derdik çocuk aklımızla. Tersyüz edilmiş kahve fincanlarında ararlardık bayramları. Bulamazdık! "Kuştur" derdik, "çiçektir" derdik. "Bak işte beyaz güvercin de burada!.." Gülerdik! Özlenen ne varsa, kahve fincanlarındaki uyduruk şekillere eşitlenirdi çocukluğumuz da.

Güvercinin barışı anlattığını bilmezdik, kuş, denizyolundan gelen haberdi; barış olduğunu öğrenecek yaşa geldiğimizde ne güvercin eskisi kadar beyaz, ne de barış eskisi kadar yanıbaşımızdaydı. Uzansak elini tuttuğumuz, tutacağımız barış, yanında "eski" yakıştırmasıyla haritamızdaki çizginin "Öteki Taraf"ındaydı, eski köylerde, eski dostlarda, eski evlerde ve eski bahçelerde.

Omuzlarında beyaz güvercinlerle fotoğrafçılara poz verenlerin kartpostalları 1974 sonrası bayramlarında Ada'nın Kuzey yakasına yağdı durdu. Barış'a simge yaptıklarımızın bunu hak etmediklerini anladığımızda iş işten geçmişti. (Geçmiş miydi? Umudu kesintiye uğratmamak için soruya "hayır" yanıtını verebiliriz. Ama kolayı zor yapmaktaki becerimizi kim reddedebilir ki!) Barışın gerçekleştirilebileceği arenada Savaşkuşları'nın attıkları turların yürek bulantısı nereye taşır insanı; yüreklerin bulanacak kadar büyümediği zamanlardan başka?

-II- ÇOCUKLUK ANILARI TARİH DIŞI... HOROZ DÖVÜŞLERİ SAVAŞI!

Her çocuğun karanlıktan korkması, gecenin karanlığı kadar doğaldı. Karanlık olurdu, korkardım! Karanlık korkusuna gürültü eklenince annemin kucağına sokulur, ağlardım. Çoğu zaman gürültü komşunun kümesinden gelirdi. Horozların dövüşü bir vesile ile Türklerin gitmesini andırırdı. Gelmek ve Gitmek, Savaş demekti. Savaş dediysem Resmi Tarih kitaplarındaki gibi değil, ya Hasan'ın koyunları Niko'nun buğday tarlasına girmiştir, ya da Kiriyako'nun keçileri Hüseyin'in zeytinliklerine. Keçilerin ve koyunların bunu kendi akıllarıyla yapmadıkları yıllar sonra komi–trajik anı–öyküler olarak anlatılacak, kümes kavgalarında büyük olasılıkla onlar yüzünden parçalanan horozlar için tüylerini kıpırdatmayan tavuklara şaşırdığımız gibi şaşıracak, şaşırdığımızla kalacaktık. Tavuklar kimleri karşılar bugün, horozlar kimleri? Kümes neyi–nereyi?

Mermertepe ile Arıtepe (2) arasında kurşunlar yağmaya başladı mı, evimiz ye-

arada bir derede. Annemin beyaz gül ağacı sarsılırdı korkudan, fırından yeni çıkmış kocaman köy ekmekleri anında soğurdu... Dere her mevsimde savaşa aldırmadan akar, kavuşurdu denizine... Derenin denizine kavuşması kadar kolay değildi insanın düşlerine akması. İnsan su değildi, yollar düz değil!

Yaşamı avuçlarında taşıyabilmekti çocuk kalmak; fesatı yüreğine sokmamak, savaşlara akıl erdirememekti. Savaşa ve düşmanlığa akıl erdirememenin Bizim Ada(?)daki adı, Sol(?)'a göre duygusallık, romantizm, Sağ'a göre en çok vatan hainliği... Ada'nın "Yavru" olarak tanımlanmasıyla, sözünü ettiğim "çocukluk" arasındaki bağlantıysa tam bir çelişki!

Gürültüydü karanlığı korkulur hale getiren, Horoz dövüşlerini savaş sandığım gecelerde, Arıtepe'de, Mermertepe'de savaşa ara verilmiş, portakal ağaçları altında içki masaları kurulmuş, henüz ondördünde olan erkek çocuklarsa mevziyi beklemekle görevlendirilmiş olurdu. Gecenin karanlık olması, savaşa ara verilip içki masalarının kurulması ve çocukların mevzilerde nöbet tutması doğaldı!... Hiç Rumların geldiği, Türklerin gittiği zamanlara denk düşmemiş korkularım. Çocuklar savaşın ne zaman geleceğini bilemezler ki! Horozlar dövüşürken Rumların geldiğini sanırmışım da, askerler eşliğinde annemin kucağında yollara düşerken susarmışım... susarmışım... Çocukların savaşa aklı ermez ki!...

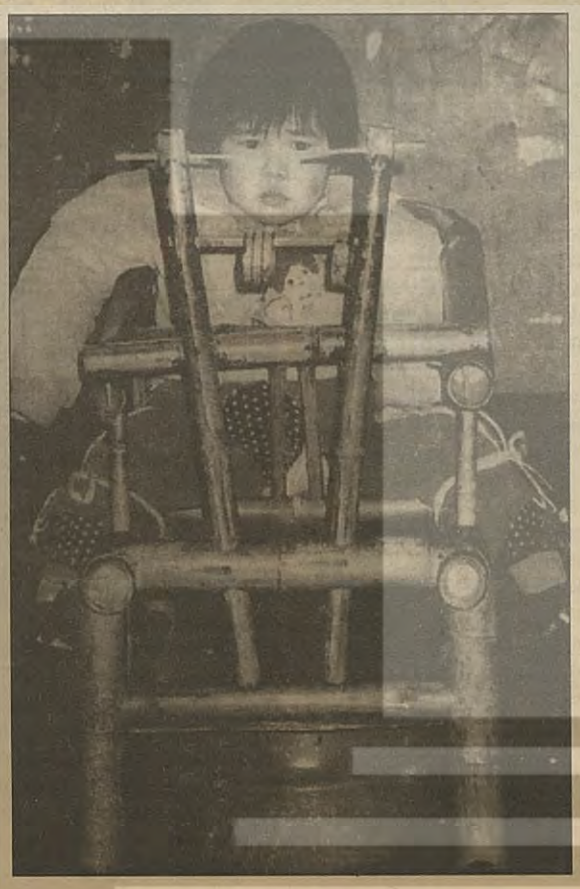
O gün bu gündür Bizim Ada'nın (?) yerlere, göklere sığdırılamayan milli mücadelesi konuşuldu mu, aklıma hep horozların dövüşü gelir. Dövüşü seyreden tavuklar, kavgadan sonra aynı kümeste yaşayan horozlar, kavganın unutulmaya yüz tuttuğu bir zamanda sözümona kavgayı durdurmak için horozlardan birini feda eden, horoz etinin suyunda bulgur pilavının lezzetine doyamayan "Büyükler", güzelim renkleriyle ölüme mahkum edilen horoza ağlayan "Çocuklar." Ve barış gibi, demokrasi gibi, insan hakları, federasyon ve sol gibi, nihayet "Çocuk" kavramının da tersyüz edildiği "Yavruvatan..."

-III- YAVRUVATAN VE ÇOCUKLUK

"Bu çocuk doğmuştur, büyüyecektir, büyüteceğiz!" nutukları kulaklarımızı tırmalarken, o hiç terkedilemeyen Çocukluk Yurdu'yla Ada'nın "Yavru" kalmışlığı arasında bağlantı kuramıyoruz. Büyük aklımızla düşünüyoruz şimdi: Bizim doğduğumuz topraklar nereydi ki, aradan geçen zaman hiçbir şeyi değiştirmeden "Onu" düşman olarak bellemeleri, öyle okumaları, öyle bilmeleri... Her ikisinin ortak yönü, çocukluklarının bölünmemesi, ama bölünmüş bir yurda doğmuş olmaları... Doğru ve Güzel Olan'ın, Çağcıl Olan'ın Bizim Ada'da (?) hep "küçük" kalmasını "Yavru" sıfatıyla açıklarken ne yazık ki, "Çocuk hali"ni zedeliyoruz. O hal ki, insanın aşk halinden daha güzel olan tek halidir!

Herkesin her şey olmak istediği ve hiçbir şey olamadığı bu küçük Adacık'ta garip olan'a her gün yeni duruşlar ekleniyor. Gariplikse farklılıktan değil, çarpıklıktan! (Savaşın önüne barış sıfatını getirdik önce. Sonra Ada'daki barış sorununa Dava, politikcıya Dava Adamı dedik... Davada ilerleme sağlanamamasını avukatın başarısızlığına bağlamayı aklımızdan geçirmedik. Dernekler kurduk, ama kendi kitlemizle iletişim sağlayamadık. Demokrasimizle öğündük, ama en doğal haklardan yoksun olduğumuzun bir türlü ayırdına varamadık. Militarizme "demokrasi" deyiverdik sonra. Bunun nedenini de politikacının korumasız dolaşmasına bağladık... Sonra günler, aylar, yıllar geçti, renklerin üstünden sular aktı... Bir baktık hem asker hem sivil olanlara, hem iktidar hem muhalefet eklenmiş... Hem değiştirmek iddiasıyla yola çıktık, hem Ada'nın bölünmüşlüğünden ve mevcut düzenden payımıza düşen rantı aldık, hırçınlaştık, kızdık, gücendik... ve Bir Zamanlar'dan Bu Zamanlar'a geçiş yaparken yitirdiklerimizin acısını bir zamanlar aynı yolda yürüdüklerimizden çıkarmaya kalktık... Şöyle ya da böyle fesat yuvasına döndürdüğümüz Ada'ya bir de Yavruvatan dedik mi tamam!... Çoğunluğa bakılırsa "Tam da çocuk işi." Ve aslında "Tam da Büyük İşi...")

Demem şu ki, "Ada'nın Yavruluğu Teorisi"ni kabul etmekle iş bitmiyor. Yanıtlanması gereken sorular var: BU ÇOCUK NEDEN YÜRÜMÜYOR? YÜRÜTMÜYOR MUYUZ? PATOLOJİK BİR SORUN MU VAR? EBE HATASI MI?

Artık bütün yolculuklar oraya, bütün yolculuklar oradan... Çocukluğun yaşandığı Zaman ve Mekan büyür, o Zaman'a, o Mekan'a ulaşmanın yarattığı arzu, imgelemlerde çoğaltır çocukluğu.

Bilge bir Hüzün Ana'yı andıran Tarihiyle Kıbrıs Ada'sına yakışmayan; zavallılığı, acizliği, bir tür kendini reddetmişliği yüklenen zoraki yavruvatanlık; yoksa bir yanı Bilge bir Hüzün Ana iken, bir yanı da Çocuk olabilir.

Ada'nın ısrarla Yavru bırakılmak istenmesi, Ana'nın uzaklarda varsayılması bu varsayımın mevcut düzeni korumasından... İktidarı güçlü kılmasından... Uzaklardaki Ana, Egemenler'in Ana'sı... Yavru Egemenler'in acizliği ve Toprak Ana'ya ihaneti... Ada'nın Anavatan'lara göre stratejisinden girip, coğrafyasından çıktık mı, tamam! Onu kendini dayatamayan toprak parçası, onu kendiliğinden suçlu ilan edebiliyoruz! Bir toprak parçası kendiliğinden suçlu olmaz, kendiliğinden bir şey dayatmaz ki! Suç toprakta değil insanda! Ve kirlenen toprak değil insan! İnsan; geçici olan; geçerken şekil veren, şekil bozan olduğuna göre, çocukları sütsüz çıkmayagörsün Toprak Ana'ların yapabileceği tek şey Zaman'a güvenmek. Zaman'ı insandan yana işletebilecekleri beklemek... Bu bekleyiş Şair'in yolculuğuna denk düşer. Kavafis'in İtaki'sine uzanan Ütopya burada şekil alır, yeşerecekse burada yeşerir. Ne zaman sorusuysa tam da burada yitirir anlamını: Zaman'ın sonsuz olduğu yerde...

-IV- ÇOCUKLARDAN KARANLIĞA ALKIŞ

Küçücük bir çocuk kılığında Ada. Elini alıyoruz avuçlarımıza, ele avuca sığmayan parmaklarını, biri tutmuş, biri pişirmiş, biri yemiş, öteki "hani bana" demiş... Tutan kim, pişiren, yiyen, hani bana diyen? Sıkılıyor, ağlıyor elimizin altında... eski bir oyun bu... yeni bir şeyler gerek ona. Kimse düşünmüyor bu Bilge Ana'nın aşkı, dostluğu, barışı yaşadığını ve artık horoz dövüşleri istemediğini....

Karanlık olurdu! Korkardım! Doğaldı çocukların korkması! Şimdi de karanlık oluyor, çocuklar yine korkuyor ama korkudan çok, alkış gündemde... Denebilir ki; gece gündüzün pisliğini unutmak, en çok da yıldızları görebilmek için değil miydi? Evet ama karanlığımız bile doğanın sunduğu değil ki! Bu karanlık yıldızları göstermek için değil, adeta yıldızları unutturmak için, bu karanlık çağın gerisine itilmişliğimizin resmi... Çocukluğun masumluğunu Egemenler'in dillerinden düşürmedikleri Yavruvatan'a yükleyemiyoruz bu yüzden. Ve "Yavru" sıfatı, ışık dahil bu toprak parçasına hiçbir şey veremeyenleri haklı çıkarmaya yetmiyor. Buna Çocukluğumuz izin vermez. Tarih olamayan anılarımız, örgütlenemeyen dostluklarımız, kaygılarımız izin vermez. Buna her şeyden önce Ada'nın kendisi izin vermez. Ve ısrarla, gerçek'in, barış'ın izini süren azalmış üç–beş kişi kaldıysa onlar izin vermez!

Karanlık geliyor. Hem de geliyorum demeden, pat diye. Bir tantana, bir gürültü hükümet çevrelerinde. Çocuklar biliyor bunun doğanın karanlığı olmadığını. Elektrikler kesildi mi, bir alkış bir alkış evlerde... Üç yaşındaki çocuklar başlatıyor alkışı... Üç yaş ve üç yıl yetiyor artık düzenin dalga geçilesi olduğunu anlamaya. Aynı çocuklar bir zamanlar, Kiriyako'nun koyunları Hüseyin'in zeytinliklerine girdi diye çıkan savaşları yaşamış olsalardı, alkışa dururlar mıydı bizim sustuğumuz yerde?

(Dururlardı, dururlardı....)

Çocuk alkışlarının yürekteki karşılığı ne? Peki ya politikada ve şiirde?

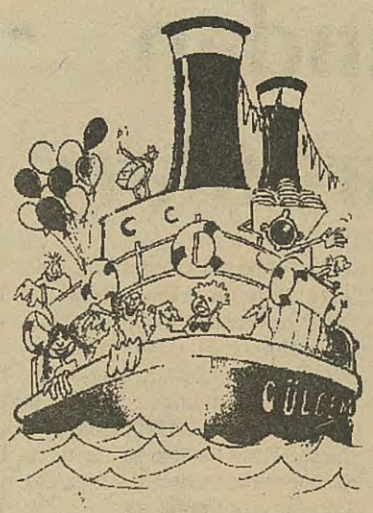
---

(1) TRT 2'de Ahmet Telli'yle Gibi Yayınları'ndan çıkan son kitabı Çocuksun Sen üzerine yapılan söyleşiden...

(2) Aytotoro köyü ikiz tepenin arasındaydı. Mermertepe'de Rumlar, Arıtepe'de Türkler mevzilerini kurarlardı. Tarih bunu yazmasa da, savaşın yürürlükte olmadığı zamanlarda çocuklar mevzilerde bekler, büyükler portakal ağaçları altında içki masalarını kurarlardı.

Sezai Sarıoğlu

Bizim Deniz'in parkası...

"...kitaplarımı küçük kardeşime bırakıyorum."
(D. Gezmiş)

Bizim Deniz, pek çok özelliği ile anımsanan bir tarihsel figürdür... Her kahraman imajı gibi zihinlerde yeniden üretilerek mitleştirilmiştir. Döneme damgasını vuran birkaç önder militandan birisi olan Bizim Deniz'in, yakışıklılığının yanı sıra parkası, Rodrigo dinlemesi, kitap okuması, ODTÜ'deki "201 Nolu odası" da kamuoyunun bildiği ilgi çeken özelliklerinden.

Tek başına hatıralar tarih yazımı olamaz. Ama hatıralar, güncelliğin ayrıntıları içinden besleyerek tarihin yazılmasına katkıda bulunabilir. Böylece daha önce, su içinde batık olan olgular, birer amfora gibi su yüzüne çıkartılır. Artık, siyasal tarihle ilgilenenler için, olguları ilişkilendirmek, üstlerini başlarını silip süpürerek gerçeklerin işaret ettiği yönde yürümek önemlidir.

Sosyalist resmi tarihlerin, insanın tüm hallerini içeremeyen kaba siyasal özellikleri düşünüldüğünde, tarih araştırmalarının, hatıraların ve henüz aktarılmayan "kişiye özel" bilgi ve belgelerin toplumsallaşmasında yarar var. Çünkü, popüler bir deyimle, "anlatılan bizim hikayemiz" ve bunu bilme hakkı herkese ait.

Belki de bu nedenle, Deniz'in parkasının ve İbrahim Kaypakkaya'nın en yaygın bilinen fotoğrafında görülen şapkasının öykülerini dinlediğimde hep heyecanlanırım.

Deniz'in parkasına ilişkin acaba kaç öykü vardır ve hangisi gerçektir?

Bir arkadaşımın, Bizim Deniz ile özdeşleşmiş, herbirimizin gözü kalan parkaya ilişkin bana anlattıkları şöyleydi:

"Ankara'da 68'liler muhtemelen bir yılbaşı gecesinde toplanıp eğlenmekteydik. İçilen, dans edilen ve elbette politika konuşulan, o dönemin özgün gecelerinden biriydi. Gecenin bir saatinde, Deniz birkaç arkadaşıyla geldi ve doğal olarak eğlenceye katıldı. Deniz ve arkadaşları gecenin sonunu beklemeden kalkmak istediler. Her zamanki gibi yapacak çok işleri vardı...

O zaman bu tür gecelerde, yarı şaka, yarı ciddi, göz kestirilen eşyalara "el koyma" geleneği yaygındı. Dairenin çıkışında ayakkabılar birikmişti. Deniz önce ayakkabısını yeni bir ayakkabı ile değiştirmek istedi. Olmayınca, kapının oralarda asılı olan parkayı aldı ve çıkıp gitti.

Bizim Deniz'in Gemerek'te yakalandığında üstündeki kendisiyle özdeşleşmiş parkaya ait öykülerden birisi budur... Belki de gerçek öykü...

Parka şimdi nerede ve kimlerdedir? İlk sahibi kimdir?

Deniz'in, Hüseyin'in, Yusuf'un 6 Mayıs'ta idam edilmeleri, bende dinlediğim şu hatıra ile son derece ilişkilenerek özel duygular yaratır.

12 Eylül sonrası, askeri diktatörlük döneminde gerçekleştirilen idamlar, çok ilginç, hüzünlü olduğu kadar da karamizah örneklerle doludur.

İdamından bir gün önce koğuşundan alınarak tecrit edilen idam hükümlüsü bir devrimci, birkaç parça eşyasıyla hücresinden çıkartılır. Artık sıra "ses yoluyla" vedalaşmaya gelmiştir. Herkesin içindeki hatıraların depreştiği, her seyin "an" olduğu zamandır. Başlangıç ve son, varlık ve yokluk.

Hücrelerin önünden geçerken arkadaşları seslenirler:

– Kendine iyi bak...

Gardiyanların eşliğinde birkaç saatliğine son hücresine giden hükümlü ise arkadaşlarına şöyle seslenir:

- Yine görüşürüz...

"Kuşlar her yıl Peru'ya ölmeye gider" sözünü nedense çok seviyorum.

Deniz, Hüseyin, Yusuf ve diğerleri yaşamaya, hangi yitik ülkeye gittiler dersiniz?

Çıtkırıldım ay ışığında
çıt kırıldı
boynu,
bilyeler saçıldı ceplerinden
yarım kaldı oyunu....

SAHAF GÜNCESİ — Oğuz ÖZDEM

Aslolan şiir...

Jean Fretet; şizofrenlerle şairlerin düşünsel faaliyetlerini özdeşleştirir: "Birtakım sathi faaliyetler olan şuuraltı faaliyetleri yerine Ene'nin fantezisini teşkil eden şuuraltı faaliyeti koymak; dadaist veya sembolist şairin olduğu kadar, şizofrenin de yöntemidir" der. Ve bir delinin yazdığı "çırpınan üslup serabını bulur" dizesinin "symbolisme"e epigraf vazifesini görebileceğini öne sürer. Ve aynı denemede hastalık sonrası şiirlerini karşılaştırır ve "Meğer şair vaktini ziyan etmiş!" diyerek şairin daha önce hastalanmamasından duyduğu üzüntüsünü dile getirir.

Yaşamı hakkında bilgi sahibi olmadığımız "Ali Sargın" isimli hastanın 1965'te yazdığı "Neden Düşünürdü Kartallar" şiirinin var olan düşünce ve şiir kalıpları içinde ilginç bir örnek olacağı kanısındayım:

"Çıplak kayalar üstünde neden düşünürdü kartallar; neler düşünürdü kartallar; sabah yıldızlar birer birer solarken, akşam ufukları kan rengine boyarken neden düşünürdü kartallar?

Bilinmeyen âlemlere mesajlar mı yollarlardı; yoksa bir daha dönmeyen bulutlara, kan rengi ufuklara, cansız kayalara dualar mı okurdu kartallar?...

Göz kamaştırıcı sıcaklarda, koz rengi semalar altında, çıplak kayalar üstünde ufku tarassut ederdi kartallar.

Ve münzevi yılanlar, kağnıların gıcırtılarına ayak uydurmaya çalışan öküzler, firavunların taptığı o altın boynuzlu eski tanrılar, bilinmeyen bir yükün altında can verdiği zaman gökleri kanatlarıyla kaplardı kartallar.

Yalnız ölenlerin başucunda onlar nöbet tutardı. Ölümün etrafında kâinat susar, onlar yas tutardı. Eski simyacıların haşmetli ve hazin karakterleriyle bu hayattan kopan hayat parçalarını ölümden saklamak için yutardı kartallar.

Ve sonra yine çıplak kayalar üstünde neden düşünürdü kartallar, neden düşünürdü kartallar!..."

Bir şiirsever "bu kadar ilginç şeyler nereden şairlerin aklına gelir" demişti. Yanıtı kolay olmayan bir soruydu bu; çünkü şiirin esinle, yaratıcılıkla olan bağlarının ötesinde bir cevap istiyordu. Düşünen bir kartal tasarlamak, "Ölümün etrafında kâinat susar, onlar yas tutardı. eski simyacıların haşmetli ve hazin karakterleriyle bu hayattan kopan hayat parçalarını ölümden saklamak için yutardı kartallar" metaforuna geçebilmek anlaşılır olmasa gerek. Kimbilir belki de "ilginç şeyler bulmak" hayali bir Kanta'nın peşine düşmekten geçiyordur.

"Bir zambak yaprağı dudağımda/ Sonu belki olmayan zaman/ Ne zaman bir şarkıya başlasam/ Bana hüsranımı söyler Kanta (...) Tagor'un tarçınlı şiirinde/ Baharat kokularıyla yüklü Hindistan/ Ve İzmir'in mi Antalya'nın mı/ Hatırlayamadığım sahillerini/Sarıkız Mermerleri'ni bulmuş kahraman/Ben de seni izliyorum Kanta." (Erdoğan Alptekin, 1970)

Delilik'in ne olduğunu bilemiyoruz; eli kalem tutan, şiir yazabilen insanlara deli demek ne derece doğru olur ya da doğru mudur? Onu bilemiyorum, ama onların düşünsel yaşamlarında bir farklılaşma olduğu gerçek. Onlara farklı bir açıdan bakarsak onların sanatın asıl hammaddesi olan "tam bir özgürlüğe" ulaşmış oldukları sonucunu çıkarabiliriz. Belki de onlardan beklediğimiz aykırılık buradan kaynaklanıyor. J. Fretet bu aykırılığı şu şekilde değerlendiriyor: "Manya ise bilhassa buhran zamanlarında sanatkârane yaratışların kaynağıdır. Kelime dağarcığı zenginleşir; her an yeni kelimeler icat edilir; normal adamın aklına gelmeyen birtakım müşahadelere yol açılır. (...) Monotonluğu yalnız sahte parlayışındadır. Buhranın meydana getirdiği âhenk, kafiye bolluğu, şiirlerini kolay ve zengin bir şekilde tanzim etmesini temin eder. Fakat bu gibilere şairden ziyade kafiyeci demek doğru olur." M. T. Özel'in (1967, 16. Servis) "Ayna" şiiri sanıyorum bu tanıma denk düşüyor: "Bana, kinin, garezin ne/ Ne zaman baksam yüzüne / Çukur çukur yanaklarım / Yaşlar birikmiş gözüme/ (...) / Saçlarım düzgün taranmış / Gömleğim temiz yıkanmış / Çok göründüm sana lakin / Şimdi kısmetim kapanmış."

Şiir geleneği "mani"cilik üzerine kurulu bir ülkede yorum yapmak zor, ama galiba asıl olan şiir, delilik bahane

▼ ÖDP değişik kanallardan ilerleyen birlik ve sosyalist demokrasi çabalarının bir sentezidir, demek gerçeği oluşturan parçaları görmekte büyük ölçüde yararlı olur. Ancak bu sentez bugün kendisini başka şeylerden apayrı bir şey olarak ortaya koyma şansına ulaşmış değildir.

Çoğulculuk açısından ÖDP'nin bazı sorunları

Mahir SAYIN

ÖDP siyaset sahnesine adım atarken kendi tanımı etrafında çeşitli tartışmalara da hız verdi. Gerek politik olarak tanımlanması ve gerekse ne türden ilişkilerin temsilcisi olmaya çalıştığı konusunda birbiriyle uzlaşmaz görünen görüşler birbirinin karşısına dikilmektedir. ÖDP'nin kendisini çoğulcu bir parti olarak tanımlamış olması sürekli bir iç tartışmayı da baştan benimsemiş olmak anlamına gelmektedir. Bu açıdan parti kendine sadık durumdadır denilebilir. Umarız bu karakter kimse tarafından tartışma konusu yapılmaz ve geleneksel bir durum kazanır. Yeni adına en çok ihtiyacımız olan bu yandır. Bilimsel sosyalizm başlangıçta sorunu böyle görmüştü. İktidar oluş bu özelliği sanki hiç yaşanmamış bir tarih haline getirdi.

Kuşkusuz bu özelliğin korunması kadar tartışılanın içeriği de en az onun kadar önemlidir ve bir anlamda da çoğulculuk özelliğinin devam edip edemeyeceğini de bu "içerikler" belirleyecektir.

Doğal olarak her politik hareket ortaya çıkarken belli politik talep ve bunlar doğrultusunda arzulanan ilişkilerin ifadesi olarak ortaya çıkar. ÖDP de böyle ortaya çıkmıştır. Her ne kadar zaman zaman politik taleplerden çok "Bizim bu son şansımızdır" gibi bu şansı içeriğinden koparan ifadelere rastlıyorsak da durum böylesine muğlak değildir. ÖDP'nin oluşumunu sağlayan süreç ÖDP ile bağlanma biçimi açısından bazı tartışmaları geride bırakacak bazı ortaklıkları oluşturmuştur.

Tüzük ve program

Her şeyden önce ÖDP'yi tanımlayan bir tüzük ve program mevcuttur. Bu iki belgeyi tanımak ÖDP'li olabilmek için yeterlidir. ÖDP'li olabilmenin önüne bunlardan başka şartlar, programlar ve tüzükler dikmek bu zemini tanımamak anlamına gelir. Bu kadarla da kalmaz, ÖDP'nin oluşumunu olanaklı kılmış olan, demokrasi ve çoğulculuk fikriyatını da rafa kaldırmış olur.

ÖDP'nin, bazılarının bir anda savundukları ya da geçmişten beri savunmakta oldukları bir fikriyatın ürünü olduğunu iddia etmek, gerçeği gözardı etmek, günümüz ve gelecek açısından problemler üretmek anlamına gelir.

ÖDP değişik kanalllardan ilerleyen birlik ve sosyalist demokrasi çabalarının bir sentezidir, demek gerçeği oluşturan parçaları görmekte büyük ölçüde yararlı olur. Ancak bu sentez bugün kendisini başka şeylerden apayrı bir şey olarak ortaya koyma şansına ulaşmış değildir. Sentetik sözcüğünde içerilen bir şeyler (Türkçe'deki yapaylık sözcüğü kullanıldığında çıkmaktadır. Hiçbir yeni, hele toplumsal ilişkiyle bağlantılı olan söz konusu olduğunda, geçmişi içinde taşımadan ortaya çıkmaz. Hata bazı yeniler vardır ki, bir inkar gibi görünseler de, geçmişi yeniden üretecek ölçüde eskidirler.

Örneğin Çin–Sovyet çatışmasında tam bunu gördük. Çin köhnemekte olan Sovyet sistemine karşı bir yığın eleştiriyle altmışlı yıllarda gözlerimizi kamaştırdı. Ne var ki, ürettiği, Sovyet sisteminin kendi bozulmasının ortaya çıkardığı sonuçlardan başka bir şey olmadı.

ÖDP'nin ortaya çıkardığı sentezin benzer bir akıbete uğramayacağını garanti edebilmek olanaklı değildir. Kuşkusuz yeni bir sosyalizm geleceği için iyi bir başlangıç yapılmıştır. Ancak süreci oluşturan bileşenlerin hepsinin en baştan ÖDP gibi sentezi oluşturmak amacıyla hareket etmiş olduklarını söyleyemeyiz. Bunun bir anlamda her sentez için doğru/geçerli olduğu söylenebilir. Sentez her zaman analitik unsurlarından daha fazla/daha farklı bir şeydir. Sentezi oluşturan öğelerin teker teker özelliklerinden çıkarak sentezin ortaya koymuş olduğu yeni karakteri doğrudan doğruya tesbit etmek olanaklı değildir. Ancak oluşturucu öğelerin karakteri ve birbirleriyle ilişkiye girme biçimleri üzerine tarihsel deneyden yararlanarak yeni karakter konusunda öngörülerde bulunulabilir. Buna rağmen ihmal edilmiş öğelerin her zaman var olacağı gerçeği akılda tutulduğu zaman sentezin tüm özelliklerinin öngörülebilmesinin olanaksız olduğu da anlaşılır bir şey olur. Bunların yaşanması gerekir. Kuşkusuz bilinçsiz yaşanan sentezler de vardır. Bunların yaşanması gerekir.

Kuşkusuz bilinçsiz yaşanan hiçbir şey öngörülmemiştir. Hayatın doğal akışı içerisinde belli bileşenler belli bir noktada kesişir ve yeni bileşkeler ortaya çıkarırlar. Bunların oluşturucu öğelerine ve reaksiyon biçimlerine ilişkin analizler ancak böyle bir gelişmeden sonra yapılmaya başlanır. Böyle durumlarda bilimsel bir yaklaşımın mümkün olabilmesi kadar, teleolojik (sebepleri sonuçlara uydurma) analizler de bir o kadar mümkündür. Teleolojinin insana vereceği çarpılmış bilgidir. Şu anda ÖDP açısından bunun değişik örnekleri yaşanmakta ve "geleceği birlikte kurmanın" önüne engel olarak dikilmektedir.

ÖDP'nin bileşenlerini kendi komplekslerini bir an olsun unutmadan dörde ayırabiliriz:

1- Bağımsız sosyalistler kümesi,

2- Geleceği Birlikte Kuralım girişimi,

3- Birleşik Sosyalist Parti,

4- Dünyanın ve Türkiye'nin içerisinde bulunduğu somut koşullar.

Bu dördüncü, dış oluşturucu faktörü oluşturmakta ve her bir öğenin tutum alışını değişik doğrultularda etkilemektedir.

Bağımsız sosyalistler

Bağımsız sosyalistler kümesinin davranış biçimini, son derece farklı fikirlerin varlığı dolaşısıyla analiz edebilmek kolay değil. Ne var ki, var olan örgütlerden bağımsızlaşmaya neden olan faktörler görülebildiği ölçüde bu kümenin davranış doğrultusu konusunda belli fikirler edinilebilir ve bu özellikle bir ve iki numaralı bileşenlerin kendi durumlarını anlamaları ve ne doğrultuda değiştirmeleri gerektiği konusunda önemli ipuçları verir.

Bu kümede yaşanmış olan örgütsel ilişkilere karşı olan

gelir. Haliyle bunun geçmişten farklı ilişkilerin neler olabileceği ve nasıl yaşanabileceği konusunda ortaya çıkardığı bir fikirler kümesi de mevcuttur. Bağımsızlaşmanın getirdiği, tasarlanan ilişkiyi deneyememe dezavantajının yanında, örgütsel statükodan uzaklaşmanın bir biçimini oluşturan düşünsel esneklik yeni bir geleceğin nasıl kurulması konusunda önemli malzemeleri hazırlamıştır.

Herkesin kabul edeceği gibi ÖDP'nin olgu olarak ortaya çıkması, sözünü ettiğimiz iki faktörün etkisi altında "Geleceği Birlikte Kuralım" girişimiyle BSP'nin bir araya gelebilmiş olmasına bağlıdır. Kuşkusuz bağımsızlar kesimi daha önceden, kimi katılım, kimi de izleme biçimlerinde olmak üzere, kendisini her iki kümeyle de ilişkilendirmiştir.

BSP, sosyalist harekette yer almış çeşitli örgüt ve çevrelerin, yıllarca sürmüş olan birlik tartışmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve kendisine, ÖDP'ye de temel olmuş olan çoğulculuk ve sosyalist demokrasiyi temel almıştır. Bir başka türlü bir araya geliş kuşkusuz olanaksızdır. Kendisini tamamlanmış bir süreç olarak kabul etmedi ve sosyalist hareketin daha geniş kesimleriyle bir araya gelmenin yollarını araştırdı. Tesadüfi olmayan bir biçimde "GBK" girişimiyle kendisini ilişkilendirdi.

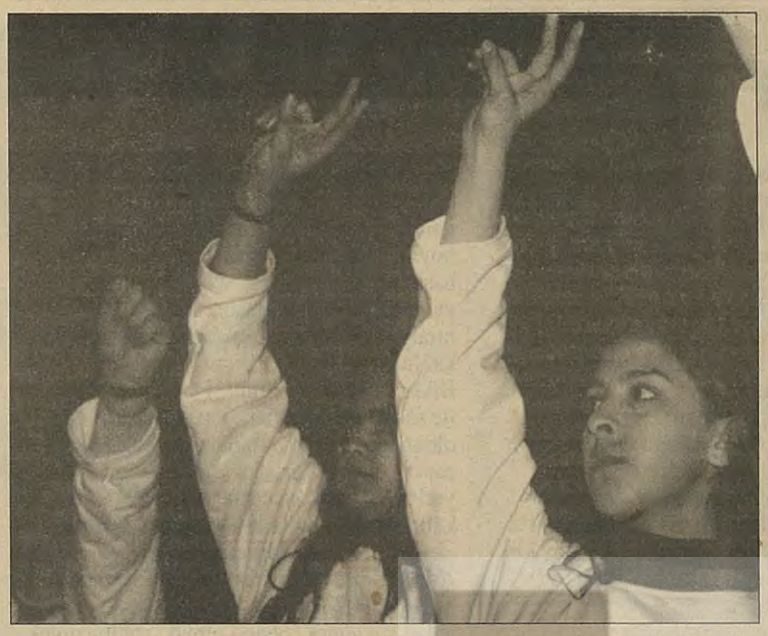
Bu ilişki biçimi, her ne kadar birçoğumuzu tatmin edecek bir şekilde program ve tüzük olarak ortaya çıktıysa da, tüm tartışmaları bitirmedi, umarız bitirmek gibi bir amaca da yönelinmez. Ne var ki tartışmanın geriye döndüğü noktalar bulunmaktadır. Girişimlerin ortaklaşması sürecinde partinin karakteri konusunda ciddi bir tartışma

olmalıydı, yoksa genel bir sol karakterle mi yetinmeliydi? BSP'nin ısrarı "sosyalizm" doğrultusunda, GBK'nınki ise "sol" doğrultusunda idi. Ortak bir irade sağlandı ve nihayetinde program bu işi "Özgürlük ve Dayanışma Partisi, özgürlükçü, özyönetimci, enternasyonalist, demokratik planlamacı, doğa–insan ilişkilerini yeniden tanımlayan, militarizm karşıtı ve cinsiyetçi olmayan bir SOSYALİZM DOĞRULTUSUNDA, sermaye güçlerinin egemenliğini ve emperyalizmin tahakkümünü ortadan kaldırarak emek güçlerinin siyasi iktidarının kurulmasını amaçlar" şeklinde bağladı. Bu açık ifade, partinin sosyalist bir doğrultuyu benimsemiş olduğunu kuşkuya yer bırakmayacak bir şekilde ortaya koymaktadır.

Buna rağmen partinin sosyalist olup olmadığı üzerine bir tartışma hiçbir derinliğe sahip olmasa bile sürdürülmektedir. Kendisinin sosyalist olup partinin sosyalist olmadığına dair beyanlar yer yer tekrarlanıyor, bunun yarattığı komplikasyonlar ortaya çıkıyor. Bu ifade doğal olarak bizlere sosyalizmin yıkılmasına neden olmuş olan monolitizm anlayışının, başka fikirleri sosyalizm adına gayrimeşru görme anlayışının taşınıp getirilmiş olduğunu düşündürüyor. "Ben/biz sosyalistiz ama, sosyalist olmayanlarla bir araya geldik" demek, bir araya gelenlerin de kimler olduğunun ayan beyan bilindiği bir durumda, onların sosyalizmlerinin dışlanmakta olduğunu düşündürür ve gerekli görüldüğü durumda da partiden de dışlanabileceklerinin ilk işaretlerini vermiş olur.

Yeni olan ne?

Tam tamına benzemese de birçok başka bir araya gelişte, "diğerlerini adam etme" mantığına sahip olanlar bu ilişkinin bir zaman sonra taşınamaz hale gelmesini üretmişlerdir. Başkalarının da meşru kabul edebileceğimiz sosyalizm anlayışları olup olamayacağı konusunda açık bir şeylerin söylenmesine ihtiyaç var. Yoksa "hayati tehlikenin ortaya çıkmış olduğunu tespit ettiğimiz momentte vücuttaki urun çıkarılıp atılması gerektiği(!)" noktasına geri döneriz. Sosyalizm doğrultusunun parti tarafından ortakça benimsenmiş olması herkesin hep birlikte sosyalizmden aynı şeyleri anladığı anlamına gelmiyor. Bu muğlaklığın bir ifadesi olarak "Nasıl bir sosyalizm?" sorusuna yanıt üretmeye yarayacak bir sıfat kümesi sosyalizm sözcüğünün önüne dizilmiş bulunuyor. Bu sıfatlar konusunda gerçekten yeni bir şeyler söyleyememiş ve bundan sonra da söyleyemeyecek isek, bu programla (içerisinde yer alan ve üzerinde derinleşilmesi gereken

edilecekse) eskisinden daha farklı bir şey söylemiş olduğumuzu da sanmamak gerekir. Söylenecek yeni şeylerin eskiden söylenmiş olup olmadığına bakmakta tarih laboratuvarından yararlanmış olmak açısından fayda vardır. Sosyalizm eskiden de enternasyonalistti, cins ayırımcılığına karşıydı, anti militaristti ve özgürlük konusunda "burjuva demokrasisinden bin kat daha demokratikti." Ama akıbeti 1956'da değil, çok daha önceleri belirlendi.

Partiye ait belgelerin ciddiye alınmaması örneklerine tüzük konusunda da rastlıyoruz. Eskiyi tekrarlamama ortak düşüncesi hepimizi yeni bir şeylerin arayışına yöneltiyor. Dünya tarihsel planda önemi olan konularda yeni bir şeyler üretebilmek elbette ki kolay bir iş değil. Uzun zaman kafa yormadan, tarihsel deneyi didik didik etmeden "yeni konuşma" zorunluluğu altında anında birtakım fikirler ortaya atmak çoğunlukla eskisinden de beter fikirlere dolanmak anlamına gelebilir.

'Şeflik' ve 'demokrasi'

Örgütsel alanda yaşanmış olan olumsuz deneylerin birçoğumuz üzerinde böyle büyük bir zorlama yaratmış olduğunu görüyoruz. Örgüt, tüzük, seçim, yönetim vb. sözcükler birilerimizin sinirlerinin boşalmasına yetebiliyor. Gerçekten bu konuda samimi olanlar boşuna böyle bir ruh haline kapılmıyorlar. Yüzlerce insanın yaşamına ilişkin ilişkilerin bir "şef"in iki dudağı arasına sıkışmış olduğunu görüp, bunu demokrasi olarak benimsemiş olmak bu insanlara kuşkusuz ürperti veriyor. Sadece onlara değil, hepimize vermeli.

Ne var ki, demokrasinin işleyebileceği bir zemine sahip olamamak sonucu ortaya çıkmış olan ilişkileri örnek göstererek üyeliğin, seçimin, azınlıkların temsiline olanak sağlayacak kurumsal ilişkilerin ve hepsinden önemlisi bizleri eşit bir zeminde bir araya getirecek ortakça benimsemiş olduğumuz bir yasanın varlığına karşı çıkma hakkı kazanılmamalıdır. Tam da bu bu yaklaşım biçimi, herkesi eşit biçimde bağlayan geleneğin ve hukukun olmadığı bir ortamın oluşmasına ve yöneten yönetilen ilişkilerinin keyfi ve dolayısıyla

kurulmasına olanak sağlar.

Tüzüğün "yasal bir zorunluluk sonucu öyle oluşturulmuş olduğunu" iddia ederek onun gereklerini bir yana koyup, kendi bildiklerine göre çevre hukukları üretmeye ve uygulamaya çalışanlar, arzuladıklarını söyledikleri demokrasinin zeminini dinamitlemekte olduklarını geç göreceklerdir. Ya da hiç. Zira, istedikleri demokrasi kararları kendilerinin verme hakkına sahip oldukları türden bir demokrasi demektir. Bu durumda beğenmedikleri kötü "şeflerin" yerine kendileri iyi "şefler" olarak herkes için en iyisini yaptıracaklardır. Böylesinin de olanaklı olmadığını tarihsel deney hep gösterdi.

Aklın yolu bir değil!

Demokrasiden bahsediyorsak, bir yerde de yöneten yönetilen ilişkisinden bahsediyoruz demektir. Tartışma yöneten yönetilen ilişkisinin olup olmayacağı değil, bu ilişkinin katılan her bir bireyin iradesinin işleyebileceği bir biçimde nasıl gerçekleştirileceği üzerine olmalıdır. Bundan önceki noktadan başlayacak olan bir tartışma bir örgütün içindeki değil, dışındaki bir tartışmadır. Örgüt olma iradesi ortaya konulmuş ve bugün birlikte benimsediğimizi ifade ettiğimiz tüzük ve program olarak şekillenmişse birbirimize cuntacılık yapmamalıyız. Değiştirilecek olanı, –elbette olacaktır– konunun diğer muhataplarını yok sayarak kendi kendimize değiştirmek değil, gerçekten dayanışma içerisinde ilerleyecek ve geleceği birlikte kurma iradesini korumaya devam edeceksek, birlikte değiştirme imkanlarını açık tutmalıyız.

Birlikte benimsemiş olduğumuz ve bizleri eşit zemine getiren ortak hukukumuz olan "tüzüğü", daha iyisini oluşturuncaya kadar, ciddi bir belge olarak kabul edip uygulamayı ÖDP'li olabilmek ve ÖDP'yi yaşatabilmek için belki de programdan daha önemli görmemiz gerekmektedir. Bunu dışladık mı, eşitlendiğimiz zemini ortadan kaldırır, akıl yoluyla anlık çözümler üretmeye çalışırız. Ama aklın yolu her zaman bir değildir. Çoğu durumda akıllarımız değişik

Samsun'da
ÖZGÜRLÜK
ve
DAYANIŞMA
Gecesi

Konuşmacı:
Ufuk Uras
Sanatçılar:
Onur Akın,
Sevinç Eratalay
Tarih:
10 Mayıs
Saat:
19.30
Yer:
Neco Gazinosu
(Fuar içi)

ADA MÜZİK
KONSER
10 Mayıs '96 Harbiye Açık Hava Tiyatrosu Saat: 19.00
"sular yükseliyor"
BULUTSUZLUK ÖZLEMİ
D-100
İSTASYON
KESMEŞEKER
KUMDAN KALELER
MASK
MERDİVEN
NEKROPSİ
YAŞAR KURT
10. YIL
TEL : (0212) 293 10 95 (3 HAT)

Türk Sanat Müziği Aşıkları
ruhunuzu bu keyiften mahrum etmeyin
Her hafta Salı geceleri
Saat: 21.30
İSMAİL HAKKI
Grup Göçebe
Şenol Morgül, Ali İhsan Özkök ve arkadaşları
Cuma ve Cumartesi geceleri
Saat: 22.00
İ.F.M.C Lokali
Restaurant & Bar
Cumhuriyet Cad. Ceylan Ap. No:27/6 Taksim Rez: 0212 256 93 18
GRUPLARA İNDİRİMLİ FIX FİYATLAR

105.7
Çevre Radyo
Doğru ve hızlı haber... Evrensel bilgi ve kültür... Geleneksel ve çağdaş dünya müziği...
Emeğin, özgürlüğün, kardeşliğin sesi

ANARŞİZMİN İSPANYA PRATİĞİ ÜZERİNE TEMEL BİR YAPIT
Anarko-sendikalistlerin saflarında yıllarca faşist Franko güçlerine karşı savaşmış, faşizmin zaferinden sonra liberter gerillaya katılmış ve 11 yılını Franko'nun zindanlarında geçirmiş bir anarşistin kaleminden;
HALK SİLAHLANINCA
Durruti ve İspanya Anarşist Devrimi
1917 - 1936
Abel Paz
2 milyon anarşistin katıldığı İspanya Devrimi'nin 60 yıldır bilinmeyen tarihi.
Çev: Gün Zileli
KAOS YAYINLARI
Piyerloti Cd. Dostlukyurdu Sk. No: 8 Çemberlitaş - İstanbul
Tel: (212) 518 25 62
Çıktı!

Meis Cafe/Bar

Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma-C.tesi	Pazar
22.00	22.30	22.30	22.30	22.30	22.30
GRUP	EZGİNİN	BÜLENT	KÜLKEDİSİ	KAĞIT	KÜL
İSTANBUL	GÜNLÜĞÜ	ORTAÇGİL		GEMİ	KEDİSİ
					Latin-Caz-Blues

Meis Cafe/Bar: Beyoğlu Mis Sok. No: 20 Tel: 293 99 73-293 05 98- 244 22 70

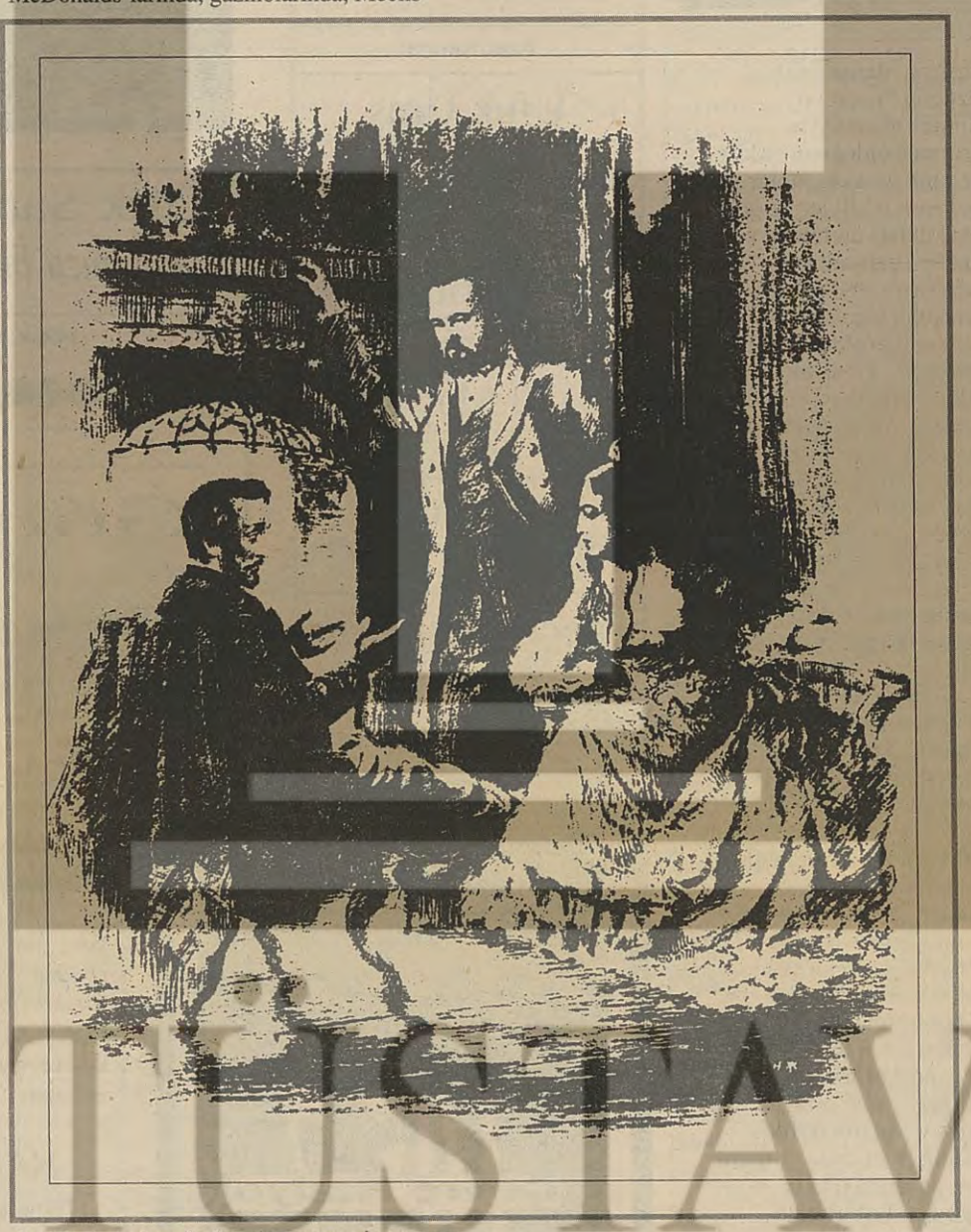
ÖDP hangi aşkın partisidir?

Kemal İNAL

Nazım'ın daha sonraki sözleri şöyle: "Sevdiğim, saydığım bütün büyük insanlar aşık oldular. Aşıktılar. Öyle hak aşığı, mücerret manada umumiyetle aşk filan değil, etiyle kemiğiyle, ruhuyla bir kadına aşıktılar. Üstatlarıma hiç olmazsa bu hususta benzediğimden müftehirim." Kuşkusuz ben de "insancıl olan hiçbir şeye yabancı olamam" diyen Marx'ın Jenny'ye olan aşkını düşündükçe Nazım gibi iftihar etmem gerektiğini düşünürüm. Ancak, kavga, küfür, ölüm, tembellik vb. şeylerle birlikte düşünülen sosyalistlerin ve ezilen bazı toplumsal kesimlerin, aşkı, hem de siyasal bir partinin ilkeleri içinde dile getirmesi, medyamızı saldırgan bir hale soktu. Düpedüz dalga geçtiler (aslında geçtiklerini sandılar), aşkı üzerimize/yüreğimize eğreti buldular ve aslında olayı da "uçkur" davasına indirgediler. Böyle yapmaları gerekiyordu, çünkü aşkı, cüzdanlarının şişkinliğine ve uçkurlarının hassasiyetine göre ölçen bu yürekleri çürümüş insanların aşk derken anladıkları, ya arabesk sevdaların yavan edebiyatı ya da bir gecelik hayatın sarhoş soluklarına karıştırılan yalanları olmuştur. Ve hala bir bok olamadıkları için de "bir gecelik aşklar" yaşamaktadırlar. ÖDP'nin neden aşkın (ve devrimin) partisi olduğunu anlayabilmeleri için onlara büyük bir aşkı anımsatmak gerekiyor. Elbette Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin gibi çok eskilerde kalan ve belki de mitolojik bir karateri olan aşk değil, söz konusu olan.

"Oysa aşkların 'en büyüğü' olduğum bir gerçek"

Kuşkusuz öyle. Öyle olmasaydı, Engels Jenny'nin ölümü üzerine Marx'ı yıkılmış bir halde bulmazdı. Akıl almaz düzeydeki teorik ve pratik çalışmalarından dolayı Jenny'sine aşkını coşkulu biçimde anlatan mektuplar yazamazdı. Onca sefalete, açlığa, ölen çocuklarına, sık sık ülke, kent ve ev değiştirmek zorunda kalmalara, tutuklanmalara, ölümle içiçe ve burun buruna gelmelere katlanamazdı. Çocuklarının yoksulluktan ölmelerine izin vermez, öldükten sonra da cenaze harcamaları için elbiselerini satmazdı. 10 yılda 500'den fazla makale yaz(a)maz; o kadar parasız durumdayken para üzerine olan o koca kitabı (Kapital) yarat(a)mazdı. Kapıya dayanan alacaklı bakkalı, emekçiyi, kömürcüyü, eczacıyı muhatap almazdı. Zengin aile ve evini bırakıp, çevresindeki gösterişli burjuva gençlere sırt çevirerek Marx'ına giden Jenny adlı kadın da "Fırıncı, cumadan itibaren bize ekmek vermeyeceğini bildirdi. Küçük Musch, dün durumu yine kurtardı. Fırıncı, 'Bay Marx evde mi?' diye sormuş. 'Hayır evde değil' demiş ve üç ekmeği koltuğuna kıstırıp sıvışmış. Macerasını bize anlattı" gibi bir hayatı yaşamaz ve "Dünyanın en şanslı, en mutlu kadınlarından biri olduğumu da biliyorum. Hayattaki tek desteğim sevgili kocamla aynı saftayız" demezdi. Marx bazen sefaletten delireceğini sansa da, aklını kaybetmesini engelleyecek gerekçelere de sahipti: Sevgili eşi, çocukları, işçiler, sosyalizm, güzel bir dünya. İşte Marx'ın aşkının özneleri. Bu özneler de büyük bir aşkla sevildiklerinin farkındalar, çünkü esmer ve gür-beyaz sakallı "Mağripli"nin (yakın çevresinde ona öyle derlermiş) her şeye rağmen hiç durmadan çalışan sıkı bir beyni vardır. Beyni ile yüreği arasındaki mesafeyi kısalttıkça seviyor, sevdikçe aşkını yaşıyor. İşte bizim zamane medyasının anlamadığı da bu: Onlara göre kafa/beyin çalıştıkça, sevilmez ama sahip olunur; ne de olsa dönem kurnazların işini bildiği, köşeyi döndüğü bir dönemdir. Böyle düşünür, böyle yaparlar. Bu da doğal: "İnsanın bilincini belirleyen toplumsal varlığıdır". Ne yaşıyorlarsa onu yazıyorlar: Hoyrat, sevgisiz, saygısız, yüzeysel, aldatıcı, kirli, geçici. Oysa Marx

dediğinde sanki günümüz "aşk bir sudur, iç iç kudur" ya da "aşık olup düşünmektense uyuz olup kaşınmak daha iyidir" diyen arabesk/kitsch/piyasa aşk (!) anlayışına yanıt verir gibidir. Piyasa tacirleri aşk gemisi, aşk basını, aşk ilaçları, aşk çocukları, aşk evleri, aşk kadınları, aşk odaları, aşk hekimleri, aşk danışmanları yarattıkça Jenny ile Marx'ın aşkı büyümektedir. 900'lü hatlarda ya da Güzin Abla'nın sütunlarında deva arayan bu sahte aşıkların akrostişli aşk şiirlerini yazdığı gizli defterler sözümona çok sıkı bir aşkın kanıtlarıdır. Günümüz Türkiyesi'nin barlarında, okul kantinlerinde, kafeteryalarında, özel kulüplerinde, McDonalds'larında, gazinolarında, Meclis koridorlarında yığınla aşk yorgunu insan var. Sevdikçe (!) yoruluyorlar, yoruldukça da ucubeleşiyorlar. Geriye ise çevreye pis kokular saçan bir şey kalıyor. "Aş(ı)klar" çöplüğü.

"Bu büyük tutkuyla sarsılırken yeniden insanlığımı duyuyorum"

"Ve gerçekten seviyorum sizi" der Marx. Bu gerçeklikle insanlığını duyumsayan Marx, aşkını savunmuşlar da kime karşı? Dili zehirli düşmanlara karşı." Şimdiye dek, beni sağda solda çekiştiren dili zehirli düşmanlarımdan hangisi ikinci sınıf tiyatro oyuncularına yaraşır bu "büyük aşık" rolündeki yeteneğimi eleştirdi? Oysa aşıkların 'en büyüğü' olduğum bir gerçek. Bu serseriler akıl denen şeyden birazcık nasiplerini almış olsalardı, bir yanda 'üretim ve ticaret ilişkileri'nin, öte yandan 'senin ayaklarına kapanan Marx'ın tablosunu yaparlardı." Ama yapamadılar. Yaptıkları tek şey karalamak: Yahudiliğini, küçük burjuvalığını, nevrotikliğini, huysuzluğunu, vb. dillerine dolamaktan başka bir şey yapamazlarken aşkın içini de boşalttılar. Günümüzdeki medyanın da "devrimciler, içinde aşk yapmanın serbest olduğu bir parti kurmuşlar" gibi ucuz espri-

değil, tümüyle günübirlik çapkınlığa endeksli yaşam tarzlarını da göstermektedir. "Güneş ve yağmurun bitkileri büyütmesi gibi" Marx'ın aşkı da zaman içinde beslenip büyütülmektedir yürekte. "Usunun bütün enerjisini, gövdesinin olanca ateşini kendinde toplayan" koca dev, Marx, "dudaklarından öpemediği" Jenny'sini "sözcüklerle öpmeye" çalışır. Boyalı basınımız ise sözcüklerin içine yerleştiremediği aşkı ancak çıplak/pornografik fotoğraflara monte etmekte, fotoromanların içinde resmetmektedir. Bunu yaparken de hemen her gün yeni bir yüz, yeni bir beden, yeni bir cinsel meta kullanmakta, iç dünyadan ziyade göğüs/kalça/popoya, pardon dış dünyaya yönelmektedir. Köprünün altından çok değil, biraz su aktıktan sonra yüzdeki çizgiler, güzel şeylerin anlamını değil, ıskartaya çıkarılan bir malı andırır –Bu yüzden kapitalist sistem ve toplumlar yüzleri eski(til)miş yıldız çöplüğünü andırır–.

"Elbet bir sürü kadın var dünyada. Hem de bazıları gerçekten güzel olan kadınlar. Ama her çizgisi, hatta her kırışığı yaşamımın en tatlı, en derin acılarını çağrıştıran bir yüzü nereden bulabilirim? Sonsuz acılarımı, yitirdiğim insanları senin yüzünün yumuşak çizgilerinde bir bir okuyor, o tatlı yüzü öperken mutsuzluğumu unutuyorum." O yitirilen insanları sevgilinin yüzünün çizgilerinde okumak: Aşkını bencilleştirmeden genişletmek, iki bedenin sıcak temasından kocaman güzel bir dünyanın kurulması için yoldaşlarla yan yana gelmenin sıcaklığını yaşamak. İşte Marx'ın aşkı. Samimi, tutarlı, geniş yürekli, sıcak ve sevgi dolu. Fabrikatörlerin, tüccarların, borsa spekülatörlerinin, toprak ağalarının, apoletli zatların bilmedikleri, yaşamadıkları ve dalga geçtikleri aşk ve onun gerçek dünyası. Onların aşk anlayışlarını yüzlerindeki şımarıklıkta da bulabilirsiniz, ense ve alışkanlığın, sırnaşmanın, günü birlik gönül eğlendirmelerin olmadığı bir aşk. Onların aşk anlayışı, sevgiliyi kırıp-dökmeye, fethetmeye, boyun eğdirmeye, iktidarı altına sokmaya, baskı altında tutmaya, süs köpeği gibi yanında gezdirmeye, sürekli karnı şiş bırakmaya dayanır. Aşkları tutucudur, kanlıdır, aşağılayıcıdır, rol kesicidir. Bıkkınlığın öteki adıdır. Para/mülk/statü vb. ile satın alabilecekleri arasında aşkın da olduğuna inandıklarından dolayı hiçbir zaman doymazlar: Tavşanlar gibi yedikçe yerler, çiftleştikçe çiftleşirler. (Yaşamları kabaca bu iki edimden ibarettir). Karşı cinslerini kul, kendilerini efendi sayarlar. Aşkları, bireysel ve toplumsal yaşamlarının bütün özelliklerini taşır: Sömürmek, ezmek, yalan söylemek, bencil olmak, sahiplenmek, şiddete başvurmak, çok çabuk eskitmek, vb. Bundan dolayı "aşk"ı yaşadıkça özgürlüklerini yitirirler ve insancıl olan her şeye yabancılaşırlar. Holywood, Yeşilçam, barlar, tatil beldeleri bu tür aşk çöplükleriyle doludur. Her şeyin gerçekliğinin değil, imajının yaşandığı, beğenildiği, tavsiye edildiği bir toplumda insanların "kendi" olmak yerine başkası gibi (futbolcu, manken, polis, şarkıcı, vs.) olmaya çalışması, bu çöplüğün potansiyelini göstermektedir. Eğer, aşkının muhabbetinin ne kadar geniş olduğunu kanıtlamak istercesine "seni sevmeyen ölsün" denilebiliyorsa, bu toplumun üyeleri ya aşk (eros) ile ölüm (thanatos) arasındaki Freudian ilişkiyi/teoriyi çok iyi anlamıştır ya da damarlarındaki milliyetçi kanın devir-daim katsayısının yükselmesiyle karşı karşıyadırlar. Öyle ya da böyle. Önemli olan, dayatılan kimlikle (müslüman Türk ferdi) aşkın nasıl yaşanacağının belli bir çerçeve içine alınmasıdır. Medyanın paparazzi programlarından (güya liberal) devletin Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı'na kadar (gerçekten muhafazakar) tüm bu odaklardan gönderilen/dayatılan her mesajın içeriği nasıl aşk/metres/Lolita/çapkın ya da koca/eş/anne/evlat olunacağını söylemektedir. Bir programda ideal bir aile profili çizilirken, bir diğerinde ise sermaye olarak cinselliğin nasıl kullanılacağı anlatılır. Ama bu, hep insanların özgürlükleri çalınarak yapılır. Sunulan aşk/evlilik/aile/çapkın/sevgili modelleri izlendikçe ve benimsendikçe aşk cenneti aşk çöplüğüne dönüşür.

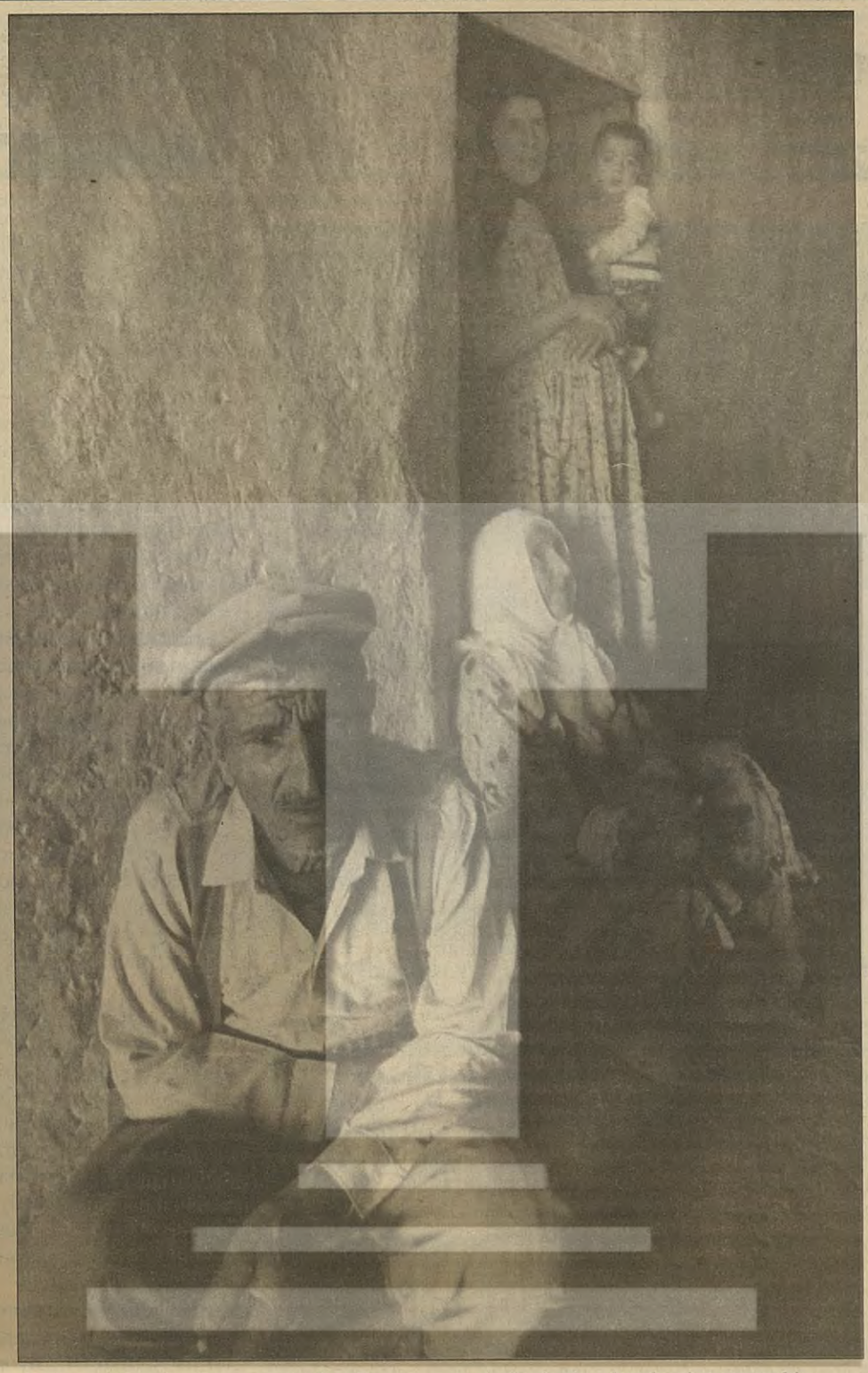
Aşk ve özgürlük

"Aşk bize güç veren tek özgürlük yitimidir" der Aragon. Ama buradaki özgürlük yitimi, gerçek yaşamdaki toplumsal ve politik tutsaklık haliyle karıştırılmamalıdır. Eğer bağlandığım bir aşk varsa ve bu bana güç veriyorsa, o zaman bu aşkın aslında beni gerçek yaşam içinde özgürleştirici bir işleve sahip olduğu söylenebilir. Güç veren özgürlük yitimi, aslında gücü artıran bir özgürleşme sürecidir. Karşı cinse yöneltilen aşk duygusu çok geniştir ve öyle de olmalıdır. Birbirlerinin yüzüne saatlerce bakan, ama baktıkça her şeyi (dünyayı, emeği, çevrenin tahrip edilmesini, atom bombasını, değer yozlaşmasını, faili belirsiz cinayetleri, vb) unutan iki insanın birbirine olan aşkı nasıl bir aşktır ve ne kadar sürer? Devekuşu kafasını toprağın altında ne kadar süre tutabilir?

Özgür olmayan bir toplumda doğal aşk olamaz. Aşk da sevgililerin yalnızca birbirlerinin gözlerinin içine bakıp duygulanmaları değildir. Olamadığını da her gün görüyoruz. ÖDP'nin aşk derken, kendini "aşkın ve devrimin partisi" olarak lanse etmesinin ardında, hemen her alanda yapacağı özgürleş(tir)me mücadelesi hedefi yatmaktadır.

Kullanılan kaynaklar:
1) Nedim Gürsel (1995), Paris Yazıları, İstanbul: Y.K.Y.
2) Pierre Durand (1990), Karl ile Jenny Marx, (Çev. E. Yazıcı) İstanbul: Logos yay.

Emek, Barış, Özgürlük Cephesi

Cahit ÖNCEL

ÖDP'nin kuruluş öncesi yaptığı basın açıklamasının ilk cümlesi şöyleydi: "Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en özgün kriziyle çalkalanıyor."

Parti işe böyle bir durum tespitiyle başladı ve bu tespitin büyük bir önemi var. Çünkü, içinde bulunduğumuz krizin bu özgün yanını, onu daha öncekilerin tümünden ayıran özellikleri kavramaksızın ve hesaba katmaksızın az çok önemli hiçbir toplumsal olayı anlayamayız ve açıklayamayız.

Bununla birlikte, ben burada, krizin ayırdedici özelliklerine veya özgünlüğü içinde bir bütün olarak krize değil, siyasal yaşamdaki olası sonuçlarına ve ÖDP'nin üzerine düşenlere değinmek istiyorum.

Bir sınıfın siyasi gücü o sınıfın birliğinden kaynaklanır. Burjuva cephesindeki parçalanma onun siyasal bakımdan güçsüzleşip yönetim açısından acze düşmesine neden oluyor. İçinde bulunduğumuz günlerin özgül yanı burjuvazinin yönetemez hale gelmiş olmasıdır.

Geleneksel siyasi örgütler...

Bu sınıfın yönetime ilişkin olanaklarını yitirmesiyle birlikte geleneksel siyasi örgütleri de yavaş yavaş sönerken iki yeni siyasi oluşum giderek belirginleşiyor, güç kazanıyor ve burjuvazi adına, ama kendi tarzlarında yönetime aday oluyorlar.

Bunlardan biri Refah Partisi'dir. Refah Partisi'nin toplumsal temelini, çıkarları iç pazarın güvence altına alınmasında yatan, emperyalist dünyayla daha ileri bir entegrasyon durumunda iflaslar ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan burjuva kesimler oluşturmaktadır. Orta ve büyük burjuvazinin, çıkarları emperyalizmle daha ileri bir entegrasyonun karşısında olan kesimleri RP'nin "Batı" karşıtı dini argüman ve politikalarında iktisadi çıkarlarının ifadesini buluyorlar.

Kitle tabanını ise, mali sermayenin 12 Eylül'le birlikte korkunç bir hızla yoksullaştırdığı kırlardaki yarı proleter ve küçük burjuva kesimler, elindeki ufacık toprak parçasını da yitirerek proleterleşip şehirlere göç eden ve orada işsizleşen kesimler ve sürekli olarak sermayesini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya yaşayan şehirli küçük burjuvalar meydana getirmektedir. Büyük iktisadi alt üst oluşlarla toplumsal bir yokoluşun sınırlarına dayanan ve her türlü gelecek güvencesini yitirmiş bulunan proleter, yarı proleter ve küçük burjuva kesimler RP'nin dini temelli muhafazakar argümanlarında bu dünyada olduğu kadar, öteki dünyada da bir gelecek güvencesi buluyorlar.

Bu partinin iktidarı "başını ırkçı ve şeriatçıların çekeceği etnik ve mezhepsel bir iç savaşa ve onu izleyecek bir diktatörlüğe açılıyor. Devlet bütünüyle kendi içine kapanmış, dünyanın geri kalanına düşman, gözü başkasının toprağında bir devlet haline gelecek. Emekçilerin payına, karın tokluğuna çalışmak, Türklüğü ve sünniliği benimsemeyen herkesi boğazlayan, harpçi ve fetihçi bir devlete kulluk etmek, Allah ya da devlet adına kendisinden vazgeçmek düşüyor." (1)

burjuvazinin yönetim sorununu kendi tarzında çözmeye aday ikinci "siyasal" oluşum ise devletin silahlı baskı aygıtları, yani polis ve ordudur.

Polisin en nitelikli kadroları son seçimlerle birlikte meclise taşındı. "Kahrolsun İnsan Hakları" diye slogan atan polislerin, insan haklarını gündeme getiren SHP milletvekillerini vatan hainliği ile suçlayan amirleri milletin vekili sıfatıyla Çiller tarafından Meclis'e taşındılar. Dahası, cezaevleri konusunda ilginç fikirleri olan bir polis şefi, fikirlerini serbestçe hayata geçirebilmesi için Adalet Bakanı yapıldı.

Orduya gelince...

Meclis'i karakola çeviren bu operasyon, polis ile siyasal iktidar arasındaki daha açık ve doğrudan ilişkilerin, polisin bir baskı aygıtı olmanın ötesine geçerek bir yönetim aygıtı olmaya başlamasının müjdecisidir.

Orduya gelince, o zaten her zaman siyasetin içinde olmuştur. MGK'nın en üstün siyasal organ olduğu hiç kimse için bir sır değil. Ama yine de, bu silahlı örgüt son zamanlarda giderek daha açıktan ve doğrudan siyasetin içine girmeye ve siyasal bir etken olmanın ötesinde, siyasal bir oluşum haline gelmeye başladı. Hükümeti devreden çıkartarak İsrail'le genelkurmay arasında imzalanan ve T.C.'nin dış politikasını kökünden değiştirecek olan savunma işbirliği anlaşması söz konusu gelişmenin açık bir belirtisidir. 2

Bu arada, devletin baskı aygıtlarının siyasallaşması, doğal olarak baskının ve devletin yaygınlaşması ve yasadışılaşması ile elele yürüyor.

Baskı devletin özünde vardır ve yasalar onun bu baskıcı karakterine meşru bir zemin sağlarlar. Ülkemizde ise yasalar, her zaman, devletin en vahşi baskı tedbirleri için bile uygun bir zemin olacak denli anti-demokratik ve faşist nitelikli olmuşlardır. Ne var ki, artık bu yasal zemin bile yetmiyor. Burjuvazi yönetemez hale geldikçe, devlet giderek artan bir şekilde baskıcı niteliğini aşan, barbarca denmesi daha uygun olan bir tarzda yasadışı baskı tedbirlerine ve hatta terör eylemlerine başvuruyor. Bugün ülkemizdeki en büyük yasadışı örgüt bizzat devletin kendisidir.

Türkiye'de artık en gerici, en baskıcı yasalar bile hakim değil. Bu ülkede "hakimiyet kayıtsız ve şartsız" polisin ve ordunundur. Bu silahlı baskı aygıtları, keyiflerince köyleri imha eder; kitleleri katleder; ev basar, yargısız infazlar yapar; insanları gözaltına alır ve tutuklar; işkence yapar ve ortadan yok eder; resmi açıklamalar adı altında en kuyruklu yalanları halka pompalamaktan asla çekinmez.

Türkiye ikinci yolda...

Troçki bir zamanlar "dünyanın önünde iki yol var: Sosyalizm ya da barbarlık" demişti. Türkiye ikinci yolda hızla ilerliyor. Devlet alabildiğine barbar ve giderek daha da barbarlaşıyor. Devlet yönetimi, burjuvazinin yönetemez hale gelmesi ve geleneksel siyasal aygıtlarının sönmeye başlamasıyla birlikte belirginleşen ve siyasal yaşama damgasını vuran iki siyasal oluşumdan hangisinin elinde olursa olsun, iç savaş ve toplumun büyük çoğunluğu için kanlı bir diktatörlük anlamına gelecek.

ÖDP bu gidişi değiştirmek amacıyla kuruldu. Bu amaç, kuruluş öncesi basın açıklamasında şöyle ifade edilmişti: "Bugün yapılması gereken, muhalefetin parçalanmışlığını aşacak; baskı, şiddet ve sömürü biçimlerine karşı, bütünlüklü, topyekün bir mücadele çizgisini oluşturacak bir parti yaratmaktır."

Artık parti kurulduğuna göre, devletin barbarlık yolundaki hızlı ilerleyişini durdurma sorunu en azından ÖDP için şu soruya indirgenmiştir: Muhalefetin parçalanmışlığı nasıl aşılacak ve topyekün bir mücadele çizgisi nasıl oluşturulacak? Bunun için izlenecek taktik nedir?

Böyle bir mücadele çizgisini oluşturarak onu zafere ulaştırmak, ezilen ve sömürülen yığınların bütün enerjisinin bu doğrultuda seferber edilmesiyle mümkündür. ÖDP, yeni kurulmuş bir parti olarak henüz bu işi başarabilecek bir sosyal güç değil. Üstelik, böylesi bir sosyal güç haline gelmek kısa zamanda olacak şeylerden değildir. Öte yandan, tarihinin en özgün krizi içindeki ülke tarihinin en barbarca yönetimine doğru hızla yol alıyor. Beklemeye tahammülü yok. En kısa zamanda, ezilen ve sömürülen yığınların bütün enerjisini harekete geçirebilecek ve iç savaşa ve kanlı bir diktatörlüğe doğru gidişi durdurarak yolu barbarlıktan sosyalizme doğru çevirecek bir siyasal gücün oluşturulması gerekiyor.

Parti Meclisi'nin 10 Mayıs'ta yapılacak olan toplantısının gündemi Kürt sorunu ve HADEP'le ilişkiler olacak. Bu gündem, gerçekte yukarıdaki sorunun bir kısmından meydana gelmektedir. Dolayısıyla, önümüzdeki toplantıda Parti Meclisi, HADEP özelinde, muhalefetin parçalanmışlığını aşmak ve topyekün bir mücadele çizgisi oluşturmak için izlenecek taktiği kararlaştıracak.

Enerjiyi seferber etmek

Bu toplantıda, seçimlerde Emek, Barış, Özgürlük Bloku'nu oluşturan bütün partilerle ve EP'yle, sözü edilen iç savaş ve kanlı diktatörlük kapıyı çalmadan önce bu gidişi durdurmak ve krizden ezilen ve sömürülen yığınların inisiyatifi ile çıkabilmek için yığınların bütün enerjisini seferber etmek üzere somut bir program temelinde cephe oluşturma önerisinin ilk adımı olarak HADEP'le görüşme kararı alınabilir.

Bu durumda da, yola çıkarken verilen sözlerin yürürken unutulmadığı dosta düşmana gösterilmiş olur:

"Bu parti... farklı emek siyasetlerinin ve emeğin farklı mücadele düzeylerinin varlığını tanımalı; gelişmesinin hiçbir anında emeğin biricik siyasal örgütü olduğu vehmine kapılmamalı; özgül mücadele alanlarının özerk karakterlerini görmeli..." (3)

Ya da, böyle bir sorunun ve bu sorun için bir taktik belirleme ihtiyacının varlığını reddeden ve bir yandan gündelik çalışmayı yürütürken, diğer yandan da baskı, şiddet ve sömürüye maruz kalan, bu nedenle de en azından potansiyel olarak muhalefetin bir parçası olan tüm toplumsal kesimlerin ÖDP'de buluşmasını sabırla beklemeyi seçen bir karar alınabilir.

Ne var ki bu durumda, ÖDP'nin de, kendi içinde çok sesliliği savunurken, dışındaki çok sesliliği kabul etmemesinin, "özgül mücadele alanları"nın ve "farklı emek siyasetlerinin" varlığını reddetmesinin ve kendisini her türlü muhalefet için yegane parti olarak görmesinin nedenlerini açıklaması ve şu iki soruyu cevaplaması gerekiyor: "Özgürlük: HEMEN ŞİMDİ! Vermeyecekler: ALACAĞIZ" diye slogan atıyoruz. Eğer böyle değilse, nasıl? Ve şimdi değilse, ne zaman?

---

(1) Kazablanka toplantısının ortak deklarasyonundan aktaran ÖDP Bülteni, Sayı 1

(2) Milli Savunma Bakanı, "Savunma İşbirliği Anlaşması"nın imzalanmasından on gün kadar sonra, konuyla ilgili bilgi isteyen gazetecilere anlaşmanın gizlilik derecesini bilmediğini, hatta içeriğinden de habersiz olduğunu söylemiş ve cevap verememişti.

(3) Kazablanka Toplantısı'nın ortak deklarasyo-

Barış ekspresi yoluna devam ediyor!

Fatoş KANAR

21 Nisan pazar akşamı Haydarpaşa Tren İstasyonu'nun her günkü durgun, hüzünlü görüntüsü yoktu. Evet insanlar yine telaşla koşuşturuyorlardı, ama stresli, yorgun, umutsuz, dalgın bakışlarla işten eve değil, İstanbul'un değişik semtlerinden, coşkuyla barış trenine koşuyorlardı. Her doğan günün yeni bir başlangıç olduğu umudunu taşıyarak; barışa giden yolun sevincini paylaşmaya hazırlanıyorlardı.

Davullar çalmaya başladı, halaylar kuruldu, şen kahkahalar atıldı ve hareket saati geldi. Coşku tırmandı. Herkes kucaklaşıyor ve gözlerinin içi gülüyordu. Çünkü bu davullar yolcularını, ölmeye öldürmeye değil, barışa uğurluyordu. Bu tren bahar operasyonuna mermi değil, kır çiçeklerini, barış trenlerini taşıyordu.

"Yaşasın Halkların Kardeşliği" sloganlarıyla yolcularını alan tren hareket etti. Yolcular camda, uğurlayanlar istasyonda el sallıyorlardı. Şehir bugün daha anlamlı görünüyordu.

Tren ara istasyonlarda barış yolcularından haberi olan vatandaşların sevinç gösterileri, diğer insanların da biraz şaşkın, ama sempatik bakışlarıyla ilerliyordu.

Çiçek buketleri ve barış selamları

Adapazarı, İzmit'te barış aktivistlerinin coşkulu alkışları arasında sloganlar yükseldi: "Savaş bitsin, gençler ölmesin", "Yaşasın halkların kardeşliği". Eskişehir'i geçiyor ve Ankara'da trenden iniyoruz. Karşılayanlarla birlikte Türkçe–Kürtçe türküler eşliğinde halay çekiyoruz. Özenle hazırlanmış çiçek buketleri ve barış selamları ile trene yeni katılan barış yolcuları ile birlikte hareket ediyoruz.

Yolcular restoranda, herkes kıpır kıpır. Sohbetler derin, konu "barış için neler yapabiliriz?"

Trendeki diğer yolcular ve görevlilerle diyaloglar...

Barış İçin Kadın Çalışma Günleri'ne gelen Kürt analar acılı, ama coşkulu.

Kayseri Tren İstasyonu. 30 dakika sanki 3 saniye gibi geliyor. Temsili konuşmalar ve çiçeklerle birlikte tren hareket ediyor. Kayseri istasyonundan uzaklaşıyoruz, ama anlamlı bir karşılama daha bizi bekliyor. Görevi yaşatmak olan beyaz önlüklü sağlık emekçileri hastanenin bahçesinde toplanmış trene el sallıyor. Biz de üzerinde "barış hemen şimdi" yazılı beyaz tişört ve mendillerimizi sallıyoruz.

Tekrar trendeki sohbetler başlıyor. Şiirler okunuyor: Biliyoruz ki dizeler de barıştan yana. Sonra diğer yolcuların olduğu kompartımanlara dağılıyoruz. Konuşan silahlardan değil, kucaklaşan kardeşlerden yana olduğumuzu anlatıyoruz. Yolcuların barış savunucuları hakkındaki düşüncelerini dinliyoruz. Sempatiyle karşılayanlar da var, biraz kuşkulu, önyargılı bakanlar da. Sorular soruyorlar. Diyoruz ki, yoksul Türk halkının çocuğu Türk askeri de, bu toprakların öz be öz çocukları dağlardaki Kürtler de artık ölmesin. Herkes başıyla onaylıyor. Hayır diyen yok.

Meğer gökyüzünün başka rengi de varmış

Heyecan dorukta, yolcular yerinde duramıyor. Ve trende halaylar kuruluyor, türküler söyleniyor. Ama yolcuların ağıtlara tahammülü yok. Hep bir ağızdan, lütfen hareketli neşeli bir şeyler söyleyelim diyoruz. Sanatçılarımız barış için söylüyor, yolcularımız barış için oynuyorlar.

Ve Sivas! Sivas'a yaklaşmadan cep telefonuyla dostlarımızla konuşuyoruz. Sivas gergin. Gözaltılar, baskılar yoğun. Temsili bir karşılama bekliyoruz. İstasyona yaklaşırken hazırlanıyoruz. Sivas Demokrasi Platformu ve Sivaslılar sürpriz yapıyor. Akşam saatinde korkuyu aşarak, barış selamlarını temsili değil, doğrudan iletmeyi tercih ediyorlar. Ve tabii ki halaylar, sloganlar... Meğer gökyüzünün başka rengi de varmış. Hava karanlık, ama gökyüzü aydınlık, gözler buğulu, ama bakışlar canlı. Eller kenetleniyor sıcacık, dostça. Sevgiler açıyor çiçek çiçek...

Şeftrenin düdüğüyle birlikte tren hareket ediyor. Yolcular

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Hazım Ruhi'nin bu haftaki mazeretine ilişkin rivayet muhtelif... Bir rivayete göre, Ruhi "deli dana" rostosuna dayanamayarak kendini riske atmış. Bir başka rivayete göre, Habitat'ın marifeti "Beyoğlu'nun ufak tefek taşları" üzerinde Hançepek usulü yürürken ayak bileğini incitmiş. Ama, henüz doğrulatamadığımız gerekçe ise, Ruhi'nin 1 Mayıs'ta olup bitenleri gördükten sonra dudaklarının uçukladığı ve yatağa düştüğüdür. Geçmiş olsun diyor, 1 Gulan'ını kutluyoruz. *İmza:* ***Sahip***

"Barış Treni"ndeki asker yolcular

Aylin ÇEVİK

Aylardır konuşulan, arzulanan Diyarbakır'a barış treni kaldırılması nihayet 21 Nisan Pazar akşamı gerçekleşebildi. Selamlaşmalar ve vedalaşmalar arasında trendeydim. Uğurlayanların yüzünde hem coşku hem biraz kuşku. Yaşamanın kendisi zaten bu toplumsal koşullarda, bu yapıda risk değil miydi? Bizim adımıza savaş kararları verilirken, bilinmedik kör kuyulara atılırken, hiçbir şeyde söz hakkımız yokken, birer kör-sağır-topallar yığını olmuşken risksiz yaşamak. Hem de barış istemek gibi büyük suçu işlerken.

Artık bir şeyler bilinmeliydi. Barış trenine binerken hepimizin farklı barış istemleri, farklı yaşam, görüş ve standartları olmasına rağmen en önemli ortaklığımız 12 yıldır süren savaşın bitmesi, adil ve demokratik bir barış ve artık insanların ölmemesiydi. Biz iki günlük yol boyunca barışı tartıştık. Daha da çok tartışacağız. Ve barışı tartışabileceğimiz sağlıklı, güdümsüz demokratik ve adil ortamlara ihtiyacımız var.

Trene bindiğimde kompartımandaki genç bir delikanlının varlığının, konuşmalarımızı dikkatle dinleyişinin farkına vardım. Öylesine sessizdi ki, daha önce fark edememiştim. Hatta kompartımandaki arkadaşlardan biri kendisinden fena halde kuşkulanmıştı. Sonradan kendisiyle konuşmaya çalıştığımızda yeni asker adayı olduğunu öğrendik. Belli fakirdi. Ayağın- soğuktan koruyacağı bir ayakkabı parçasından bile mahrum etmişken, şimdi o canı pahasına savaşacaktı. Vatan sağolsundu. Senin arzularının, istemlerinin, ihtiyaçlarının ve en önemlisi hayatının ne önemi vardı?

Şaşkındı. Belki ilk defa savaşın karşıtıyla barış ile karşı karşıyaydı. 150 civarında arkadaşla Diyarbakır'a barış istemiyle yola çıktığımızı duyunca sanki korkmuştu. Korkacak ne vardı ki? Sonradan saatler ilerleyip Diyarbakır'a yaklaştıkça bu korkunun ne anlama geldiğini daha iyi anlayacaktım.

Sıvas istasyonundan sonra OHAL bölgesine girince ağır makinaları -ki G-3 olduklarını sonradan öğrendim- mermileri ve el bombalarıyla komandoların bizi sıkı kontrol altına alması, istasyonlardaki sivil ve resmi polis kordonu ve Diyarbakır'a daha ulaşamamışken halkın bize ulaşan acı çığlıkları -istasyon meydanına gelmemeleri için kadınların, çocukların, gençlerin dövülmesi, tartıklanması, tehdit edilmesi- barışın beyinlerde yarattığı korku gerçekten ürkütücüydü. Savaştan doğrudan çıkarı olanlar için ne korkutucuydu barış, özgürlük ve demokrasi. Ne kötüydü kardeşlik. Kurtların ulayıp, koyunların melemesi onlar için büyük huzurdu. Her şeye rağmen genci, yaşlısı, kadını, erkeği çocuğuyla barış çığlıkları atmak göğe onların sonunun umutlu ışıklarıydı.

İlk eğitim dönemini bitirip tayin yerine giden erlerden biri de öğretmenim, "Askerlik yapmayı hiç istemedim. Ama iş, güç bir de evlilik artık gözümüzü kapayıp yapacağız" diyordu. Koşullar nasıl da dayatılıyordu insanlara. Nasıl da zorlanıyorduk istemediğimiz şeylere. Nasıl da biliyorlar zayıflıklarımızı, güçsüzlüklerimizi. Nasıl da eli kolu bağlı bırakıveriyorlar. Doğumumuzdan itibaren bağlıyız onlara. Nasıl da onaylatıyorlar kendilerini. Ve şimdi onlara rağmen, bağırıyoruz "barış" diye. Arada sırada cılızlaşsa da seslerimiz.

Barış treninde, savaşa giden askerler vardı. Belki de dağa gidenler. Kimbilir? Ama şimdi savaşın karşıt yüzünü, barışı gördüler. Yüreğimde bir kuş çırpıyor. İçimden diyorum ki, bu manzaradan, bu coşkudan sonra... Ne bileyim? Diyarbakır'a girişte yaşlı anaların "Biji aşiti" çığlıklarıyla trenin yanından koşarak el sallayışlarının, çocukların küçücük ellerinde patlayan alkış seslerinin, karşıki apartmanın 5. katından "Barış istiyoruz" diyen genç kadının ardından, Malatya'da sabahın 03.00'ün'de "Savaş bitsin, gençler ölmesin" diyen coşkulu kalabalığın, Diyarbakır istasyon meydanında onbinlerce insanın "barış istiyoruz" haykırışlarının ardından kolay olmasa gerek insan öldürmek.

Cana kıymak...

Trende askerden dönenler de vardı. Sıvas'a gidiyorlardı. "Bir an evvel gelsek; bu kadar uzun değildi bu yol. Memleket, ana hasretini bu kadar yoğun yaşayacağımı bilmezdim. Bir gelsek" diyordu. Askerlerden biri dolu gözlerle camdan bakarken, biri de yanık bir türkü söylemeye başladı. Hiç adam vurmuşlar mıydı, kulak kesmişler miydi acaba, bomba atmışlar mıydı bir eve, kelle elde fotoğrafları var mıydı?

Ne kadar masum görünüyorlardı. Bizlerden biriydiler. Hiç farkımız yoktu görünüşte. Birden bu sorular aklıma nasıl takılmıştı? Bu soruların cevabı neydi? Belki de hiç olmayacak. Biraradayız.

Bir arada olacağız. Bir ürperti. Soğuk bir esinti. Kaçma isteği. Yok kaçmak. Bağırıyorum, pencereden dışarıya tüm gücümle, "Hemen şimdi barış."

Tren Diyarbakır'a doğru yol alıyor.

yorgun odalarına çekiliyor. Sivas'tan binen silahlı askerler, sivil polisler ve bizi istasyonda karşılayan dostlarımıza bizden sonra olası olumsuzluk kaygısı nedeniyle bir grup arkadaşın nöbet tutmasına karar veriyoruz.

Nöbet tutan bizler restoranda oturuyoruz. Ara sıra arkadaşların uyuduğu kompartımanlarda dolaşıyoruz. Odalarda o saatte pişmaniye satan, çay dağıtan, çorap satan meraklı ve yolculukla, bizi karşılayan insanlarla yakından ilgili satıcı ve alıcı konuklarımızı odalarımızdan uzaklaştırıyoruz. Gözlerimiz üzerlerinde.

Bir sigara yakıp camın önünde oturuyoruz. Gece ışıklarında ilerleyen trenin sesi ve rüzgarda salınan ağaçların, buğday tarlalarının görüntüsünde güzel düşler kuruyoruz.

Yolcuların olduğu odaları dolaşırken bir ara kompartımanda nöbet tutan silahlı askerle sohbet ediyoruz. Yorgun ve tedirgin.

- Kardeş burada durmak zorunda mısın? Restoranda oturabilirsin. Bir şeyler içmek ister misin?

- Hayır, vazifedeyiz.

(Gözlerinde hasret var)

- Nerelisin kardeş?

- Ne farkeder, vatan bekliyoruz işte.

- Ama neden bu kadar tedirgin ve sinirlisin? Bu topraklarda seyreden bir trenin içinde bu vatanın insanlarıyla yolculuk etmiyor muyuz?

Asker sustu. Biraz sinirli.

- Nereye gidiyorsunuz? (Ne işiniz var der gibi)

- Diyarbakır'a, İstanbul'dan hareket ettik. Barış mesajı götürüyoruz. Bu savaş bitsin artık, gençler ölmesin istiyoruz.

Sustu. Biraz dalgın, utangaç, sıkılgan;

- Kim istemez bacı!.. (Sanki trene bindiğinde hırsla trenin camlarında asılı olan barış yazılarını yırtan o değildi.)

Bir şeyler söylemek istedim. Boğazıma bir yumruk tıkandı, sanki boğulacağımı hissettim. Duygularımı ve hissettiklerimi sözcüklere dökemiyor, ifade edemiyordum. Restorana döndüm. Bir sigara yaktım. Trenin camından dışarıyı seyrediyorum. Gecenin karanlığında, derinlerden gelen trenin sesi acıların, hüznün şarkısını söylüyor sanki. Başım önümde, gözyaşlarım için için kalbime akıyor. Neden? Neden? Neden?

Kaldırıyorum başımı, dalgın gözlerle bakıyorum ta uzaklara dağlara... Oralarda yetişen kır çiçeklerini düşünüyorum. Acaba diyorum, şu an boynunu büken çiçekler etrafa neşe kıvılcımları saçarak açabilecekler mi? Doğan günle birlikte umutlar yeşerecek mi? Yeni doğan güne gülümseyebilecekler mi? Yoksa...

Güzel insanlarla kucaklaşma

Saat 03.00'e yaklaşıyor. Arkadaşları uyandırıp uyandırmamakta kararsızız. Malatya'daki dostlar trenin geleceğini biliyordu, ama bu saate kadar kim beklerdi. Hava soğuktu. İstasyona yaklaştıkça asker ve polis sayısının fazlalığı dikkatimizi çekti. Alkış ve zılgıt sesleriyle tren istasyonda durdu. Gecenin soğuğunda 4 saattir barış trenini bekleyen insanları hiçbir şey yıldırmamıştı. Belki de ilk defa gördüğümüz, ama bütün yüreğimizle buluştuğumuz bu güzel insanlarla kucaklaştık. Sloganlardan yer sarsılıyordu sanki. Hep birlikte haykırıyoruz: "Savaşa hayır." Halaylar çekiliyor, çığlıklar atılıyordu, yeni bir gün, yeni bir mücadele başlıyordu. Binlerce insanın birlikte çarpan yüreğiyle ezgilerin mesajı örtüşüyordu. Bu ses yükselen barışın ayak sesleriydi. Malatyalı kitle örgütleri adına bir konuşma yapıldı. Çiçekler verildi. Çiçekleri yolcular adına Ercan Kanar kabul etti ve bir konuşma yaptı.

Gardan anons: "Haydarpaşa'dan Kurtalan'a giden ekspres hareket etmek üzere", alkışlar, zılgıtlar bitmek bilmiyor. Kalabalıktan tren hareket edemiyor. Dostlukla kavranan eller zor ayrılıyor. Trene biniyoruz, hareket etmek üzereyiz. Camdan istasyondaki şaşkın şaşkın bakan nöbetteki askere sesleniyoruz.

- Kardeş bakar mısın?

Asker cama yaklaşıyor.

- Barış yolcularından bu çiçeği kabul eder misin?

Asker uzattığımız karanfili alıyor.

- Ölmenizi istemiyoruz. Ama öldürmenizi de istemiyoruz.

Asker başını öne eğiyor. Zor konuşuyor. Tedirgin.

- Biz de istemiyoruz.

Sonra soruyor:

- Bu kalabalık nedir, ne oluyor?

Anlatıyoruz.

- Savaşın bitmesi için gidiyoruz.

Asker başını kaldırıyor göz göze geliyoruz.

- Terhisime 21 gün var. Hiç kimse... (susuyor)

Tren hareket ediyor. Gözlerimiz nöbetteki askerde. Mırıldanıyor.

- İyi yolculuklar, yolunuz açık olsun.

El sallıyoruz, o da el sallıyor.

Garda çalışan memurlar da dostluk selamlarını ve uğurlayan ellerini esirgemiyorlar.

Polisler şaşkın biraz da hırslı bakıyorlar.

Henüz yazılmamış bir şiirin sızısı

Saatler ilerliyor. Restoranda oturuyorum. Elimde Malatya'da uzatılan karanfil, kulağımda volkman. Camdan dışarıya bakıyoruz. Yeşil ovaların ve gecenin dinlendirici sessizliğinde trenin sesi kaybolurken; ay ışığında dağların eteklerinde oyuncak gibi görünen köylerin yanıp sönen ışıklarını, çiçek açmış ağaçların serinliği yerden kaldırıp göğe sunmalarını izlemekte, bu eşsiz güzelliklerin kucağında bir şiiri ve bir şarkıyı yaşamak... Henüz yazılmamış bir şiirin sızısını hissetmek ve hüzünle sevinci birlikte paylaşmak bu olsa gerek.

Gözlerimi kapatıyorum, ama yorgun düşmüş bedenlerimize rağmen uyuyabilmemiz mümkün değil.

Saatler ve tren ilerliyor. Diyarbakır'a yaklaşıyoruz. Yollarda panzerler ve gözetleme kuleleri nereye geldiğimizi anımsatıyor. Tren tehirli gidiyor. Bir ara yavaşlıyor. Biraz ilerimizde gözetleme kulesi. Kulenin altında üst rütbeli subay, yukarıda nöbet tutan asker. El sallıyoruz. Yukarıdaki asker bir aşağıdaki komutanına, bir de trenin camında asılı barış afişine bakıyor. Sonra hiç kimsenin göremeyeceği şekilde belli belirsiz el sallıyor. Gülümsüyoruz, içimiz burkuluyor. Barış mitingine üniformasıyla katılan askerlerin gözaltına alındığını düşündüğümüzde gördüğümüz tablonun anlamı daha da derinleşiyor.

Tren hızlanıyor. Diyarbakırlı arkadaşlar bize çevreyi tanıtıyorlar. Vedat Aydın'ın cesedinin bulunduğu yemyeşil vadi sonbaharı yaşıyordu. Kurumuş bir yaprak gibi gazeller arasında toprağa bırakmışlardı cansız bedenini...

Barış treni ilerliyor. Güçlü olmalıydık, ama meydan vermiyordu ki yüreğimize hançer gibi inen acı. Buğulu gözlerle gökyüzüne bakıyor, gözyaşlarımıza eşlik etmesi için yağmurdan yardım diliyorduk sanki. Sözcükler anlamını kaybetmişti. Yaşadığımız yorgunluğu kalbimiz kaldıramıyordu.

Trenlere taş atan çocuklar bunlar mı?

Artık Diyarbakır'daydık. Kara trenin sesini duyamıyorduk. Sanki tarlalardan trene doğru akan kalabalığın sesi bastırıyordu. Yemyeşil buğday tarlalarında rengarenk yüzlerce çocuğun elleri havada "koşun, koşun barış treni geliyor, savaş bitecek, koşun" gökyüzü barış ekspresi yolcularını ve tren çalışanlarını dondurmuştu. Yanımıza yaklaşan görevli, "olamaz, inanılmaz bir şey, yıllardır bu yolda gidip geliyorum, her gidişimizde en az birkaç vagonun camları çocukların attığı taşlarla kırılır. Ama bu çocuklar, olamaz..." sözleriyle duygularını ifade ediyordu, gözlerinden yaş süzülürken. Trene taş atan çocukları anlamak zor değildi. Asker sevkiyatı yapan devletin treni bugün barış yolcularını ve çiçekleri taşıyordu ve çocuklar bunu biliyordu.

Hücrelerimizin her diliminin sarsıldığını hissediyorduk. Yaşlı, genç kadın, erkek trene koşuyordu. Tren kalabalıkla kucaklaştı. Evlerden, işyerlerinden, herkes, ama herkes el sallıyor, bağırıyordu. Bayramdı, şölendi, barış şöleniydi. Bir an kalbimin durmak üzere olduğunu hissettim. Mutlu ölmek bu olsa gerek diye düşündüm. Trendeki yolcular kendini kaybetmişti. Camdan cama koşuyor, trene koşan insanlara çiçek uzatıyor, aslında ne yapacaklarını bilemiyorlardı.

İstasyona yaklaştığımızda tren durdu. Bir habere göre yolu özel tim kesmiş, bir habere göre de ray kopmuştu. Trenin iki yakasında binlerce insan vardı. Trene sesleniyorlar: "Sabah 07.30'dan bu yana bekliyoruz. (Saat 11.00'i geçiyordu.) İzin verilmiyordu ki, istasyona yaklaşalım, sizinle kucaklaşalım. Bu kadar değiliz, çok sayıda insanımız mahallelerde toplandı. Çıkmalarına izin vermiyorlar." Kimisi coplanan kollarını, kanayan kafalarını gösteriyordu.

Tren yolcularının camlardan haykırdığı "savaş bitsin, gençler ölmesin" sesine binlerce insandan gür bir yanıt geldi. "Amed barışa kucak açıyor." Susmuyorlardı. Tekrar tekrar haykırıyorlardı. "Amed barışa kucak açıyor." Gerçekten de barış trenini kucaklamışlardı Diyarbakırlılar. Kanatları olsa uçabilirdi tren. Acıdan burkulmuş yürekler, hüzünlü bakışlar, yerini sevinçle havaya kalkan zafer işaretlerine, coşkuyla örtüşen yüreklere bırakmıştı.

Barış yolcularından mesaj, Adapazarı, İzmit, Ankara, Kayseri, Sıvas, Malatya'dan coşkulu barış aktivistlerinin selamlarını getirdik. Çoluk çocuk, yaşlı, genç, kadın, erkek coşkulu kitleden yükselen ses; "Yaşasın halkların kardeşliği." Trenden yanıt; "Biji biratiya gelkan." Kitleden yanıt; "Yaşasın barış." Trenden mesaj; "Biji aşiti", sonra hep birlikte 1 saate yakın bu duygu seli devam ediyor.

Coşku dorukta. Bu arada İHD yöneticileri yetkililerle trenin neden durduğunu tartışıyor.

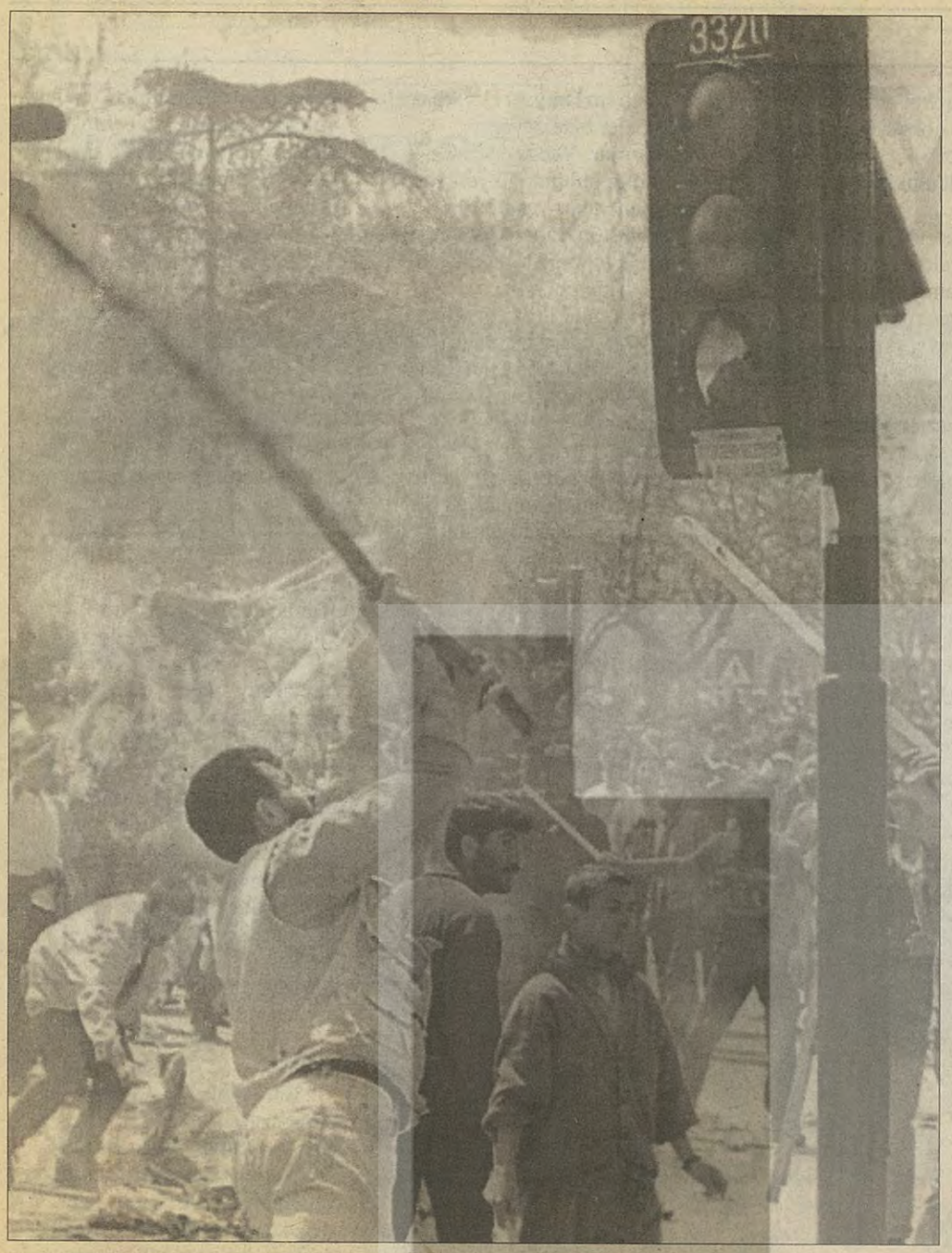
Ve sonra barışa hasret, özgürlüğe susamış insanlarla birlikte tren hareket ediyor. Sloganlar devam ediyor.

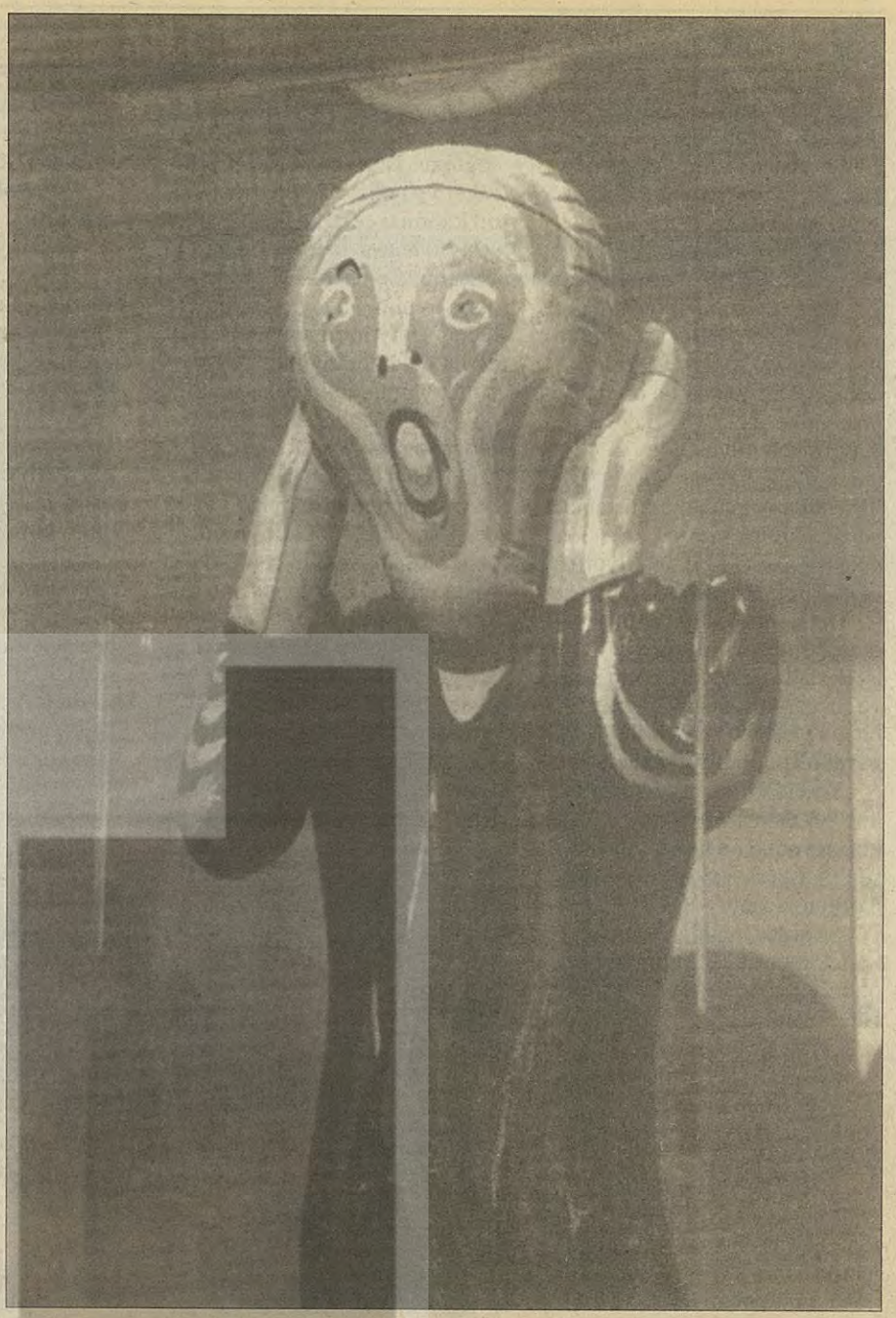
Askeri birliğin önünden geçiyoruz. Kalabalık bir asker grubu telörgünün arkasından trene ve koşan kalabalığa bakıyor. Tren yolcularının hepsi o tarafa bakan cama yığılıyor. Kısılmış seslerimizin son tınısıyla bağırıyoruz, "Savaş bitsin, gençler ölmesin." Önce hiçbir reaksiyon yok. Bakıyorlar. Ama ısrarlı haykırışlarımıza anlamlı mesaj geliyor. Hep birlikte el sallıyorlar. Yolcular gözyaşlarına hakim olamıyor.

Ve Diyarbakır tren istasyonundayız. Barıştan korkanların coplarına rağmen binlerce Kürt insanı bizi bağrına basıyor. Artık söylenecek, yazılacak her şey anlamını kaybediyor. İnsanlar, çiçekler, beyaz güvercinler havada uçuşuyor ve yaşanıyor, hissediliyor, paylaşılıyor. Ama eşit... Ama özgür... Ama kardeşçe...

Barış treninin nasırlaşmış vicdanların kapısını çalması; yüreklere yolculuk etmesi umuduyla...

Mayıs'ı üzdük hüzün çıktı...

Barış OZA

"İnsan süsüdür günah..."

Herkes öldürülmeler ile başlayan, durulan ve sonra olaylar ve öldürülmelerle biten 1 Mayıs'ı konuşuyor... Medya, saatbaşı, Talim Terbiye Kurulu'nca ellerine tutuşturulan "aşağıdan ve yukarıdan" yorumlarla, özel harbin özel kurgularıyla, kara kare1 Mayıs fragmanları gösteriyor...

Üç genç devrimcinin, devlet marifetiyle gözler önünde, başlarından ve kalbinden "tam isabet vurularak" öldürülmesi unutturuldu bile!..

İnsanıisyan'a dönüşmüş varoşların öfkesini karadüzen ve körlemesine kusan ve sonunda "karşı çıktığı şeyin kendisi olan" gecekonduların haşarı ve ele avuca sığmaz çocuklarına karşı fermanlar çıkarıldı ve hükümler verildi...

Kitaplardan ve hayattan ne menem bir şey olduğunu bildiğimiz devletin, ve onu her saat yeniden üreten toplumdevletin, medyadevletin, aydındevletin ve bireydevletin ağzı kulaklarına vararak haykırıyor: "Solcuları suç üstü yaptık, ey ümmet–i müslüman, ilk hedefiniz tecrittir ileri!"

Ortalama yurttaştan neden–sonuç ilişkilerini bir çırpıda kavramasını beklemek, varoşlarda giderek büyüyen karadüzen öfkenin, sosyolojik ve siyasi temellerini bu hercümerc içinde anında algılamalarını düşünmek naiflik olur. Ama yine de, karşı hegemonyaya başlayacağımız yer çok açık:

"Polis/devlet adın zikredelim evvela"

Bizim açımızdan ol hikaye çok açık... Kara kara düşünen henüz vicdanı satın alınmamış insanlara bunu anlatmamız gerekiyor...

Ama ben bunu konuşmak istemiyorum...

Ben, bizim mahallenin, "atı alıp Üsküdar'ı geçtiğini zanneden" öfkeleri düzayak yarının çocuklarına "dostun bir fiskesi yareler beni" makamında tepeleme sitem iletmek istiyorum...

Hissesiz hercailer kumpanyasının akıntıya yürek çeken hamlacıları...

Size ne zaman rastlasam öfke biriktirmiş olarak buluyorum...

Nedenleri var elbet... İnanılmaz bir dışlanmışlık sizin hayatınız. Bir kentin taşrasında oturmak ve giderek içimizdeki insandan, özgürlüklerden ve en önemlisi de içimizdeki insandan, sevgiden ve öteki'nden, benim gibilerden uzaklaşmak ne zor iş...

Ama yine de dilinizi yanlış zamanladığınız için kınıyorum sizleri...

Severek kınıyorum...

Öfkeli handikaplar kumpanyasının doğuştan sahne almış militanları...

Size ne zaman rastlasam, taşra biriktirmiş olarak buluyorum... Kitapların ve kentin, sözün ve özün, düşün ve gülüşün en kenarında yaşamak sesinizi erkenden kalınlaştırıyor?

Ama yine de, Can Baba'nın "El ele, tutuşa tutuşa bir orman yangını gibi.." dizelerini anlamayarak o gün uzattığım ellerimi hissetmeden ittiğiniz, ve küstürdüğünüz için dahası içimde cankırıkları bıraktığınız için kınıyorum sizleri.

Çünkü "Renkler tek tek alırsan hepsi tarikat."

Sana ne zaman rastlasam, yanlış zamanlanmış bir söz buluyorum dilinde... Pankartınız, "yaşasın" ve "kahrolsunlardan" ibaret bir gramer...

"Susma sustukça sıra sana gelecek", diyorsunuz, diyoruz. İple çevrilmiş, özel olarak korunmuş mahsus mahalle konuk geliyorum... Ama siz beni susturuyorsunuz... Tıpkı "devlet" gibi "sıra bana da gelecek" diye beni susturmaya çalıştığınız için kınıyorum sizleri...

Sana ne zaman rastlasam, gömleğinden pankart yapıyorsun...

Bana, sana, ona, bize, size, onlara dokunuyorsun... Arkadaşıma, kürsüme, sesime dokunuyorsun. Devlete söylediğim, "arkadaşıma dokunma" sözlerini sizlere de söylettiğiniz için kınıyorum sizleri...

Dokunmak sözcüğünü yanlış anlamanız içimize dokunuyor ve kınıyorum sizleri...

İnsanıisyan sevgili kardeşim...

Ham bir ilham olan sevgili kardeşim...

Öfkesini ve dilini yanlış zamanlamış eski bir hikayede oturan kardeşim...

Bana sorarsan bütün mesele insanıisyan yapmakta değil, isyanıinsan yapabilmekte.

"Ama kınamıyorum onları, savaş zamanıydı" (M. Yaşın)

"Kınamıyorum" dersem, kendime ve tarihe yabancılaşırım.

Mayıs zamanıydı, severek kınıyorum sizleri...

Öldürülen arkadaşlarımızı mayıs gözlerinden öpüyorum...

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

● **Sahibi:** Olgu Ltd. Şti. adına Ali KÜÇÜK ● **Koordinatör:** Seyfi ÖNGİDER
● **Yazı İşleri:** Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN,
● **İdare:** Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
● **Sorumlu Müdür:** Hüseyin AYIK
● **Ankara Temsilcisi:** Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

● **Almanya Temsilciliği** Tel : 0049.69.7075714 Fax: 0049.69.625645
● **Fransa:** Y. Mustafa ÖZKAN Tel : 0033148572114 Fax: 0033148571691
● **İsviçre:** Süleyman ÖZGÜR Tel : 004113415213
● **İngiltere:** Ahmet SAYER Tel : 00441814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul **Tel:** (0212) 249 99 29 **Fax:** (0212) 249 99 29 **Basıldığı Yer:** Serler Matbaacılık **Dağıtım:** BBD